

Készült
a Békés Megyei Önkormányzat
megbízásából

BÉKÉS MEGYE TERÜLETRENDEZÉSI TERVÉNEK MÓDOSÍTÁSA

JAVASLATTEVŐ FÁZIS
MEGALAPOZÓ MUNKARÉSZEK

2020. ÁPRILIS

1085 Budapest Kőfaragó u. 9.
Tel: +36 1 267 05 08, 267 70 78
www.pestterv.hu

TARTALOM

1. A TERÜLETRENDEZÉSI TERV MÓDOSÍTÁSÁNAK SZAKÁGI TERVJAVASLATAI ÉS AZOK MŰLEÍRÁSAI	3
1.1. BÉKÉS MEGYE TERÜLETRENDEZÉSI TERVE MÓDOSÍTÁSA SORÁN TERVEZETT VÁLTOZTATÁSOK.....	3
1.2. A MEGYEI SZERKEZETI TERV TERÜLETFELHASZNÁLÁSÁT ÉRINTŐ VÁLTOZTATÁSOK	3
1.3. A TERÜLETFELHASZNÁLÁS FEJLESZTÉSI POTENCIÁL ALAPÚ TERVE.....	4
1.4. A KÖZLEKEDÉSI HÁLÓZATOK ÉS LÉTESÍTMÉNYEIK MÓDOSÍTÁSÁNAK TERVJAVASLATA.....	16
1.5. A TÉRSZERKEZETET ÉRINTŐ ENERGIAKÖZMŰ-INFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉSI JAVASLAT BÉKÉS MEGYE TERÜLETÉRE	20
1.6. A VÍZI KÖZMŰVEK FEJLESZTÉSI JAVASLATA.....	28
1.7. TÁJSZERKEZET ALAKÍTÁSA, TÁJRENDEZÉSI ÉS TERMÉSZETVÉDELMI IRÁNYELVEK.....	33
1.8. MEZŐ- ÉS ERDŐGAZDÁLKODÁSI SZAKÁGI JAVASLATOK	35
1.9. VÍZGAZDÁLKODÁS FEJLESZTÉSI JAVASLAT.....	43
1.10.ORSZÁGOS ÉS MEGYEI ÖVEZETEK.....	58
1.11.KLÍMAVÉDELEMMEL, KÖRNYEZETVÉDELEMMEL ÖSSZEFÜGGŐ JAVASLATOK	82
1.12.AZ ORSZÁGOS TERÜLETRENDEZÉSI TERV ÉS BÉKÉS MEGYE TERÜLETRENDEZÉSI TERVE MÓDOSÍTÁSÁNAK ÖSSZHANGJA.....	86
1.13.TERVEZŐI NYILATKOZAT AZ MATRT ÉS BÉKÉS MEGYE TERÜLETRENDEZÉSI TERVÉNEK MÓDOSÍTÁSA ÖSSZHANGJÁRÓL	89
1.14.ELFOGADÁSRA KERÜLŐ MUNKARÉSZEKRE VONATKOZÓ ÖSSZEFOGLALÓ INDOKLÁS	90
1.15.TERÜLETI MÉRLEG.....	91
2. KÖRNYEZETI, TÁRSADALMI ÉS GAZDASÁGI HATÁSVIZSGÁLAT A BÉKÉS MEGYE TERÜLETRENDEZÉSI TERVE MÓDOSÍTÁSA KERETÉBEN ÉRVÉNYESÍTETT VÁLTOZÁSOKRÓL.....	99

1. A TERÜLETRENDEZÉSI TERV MÓDOSÍTÁSÁNAK SZAKÁGI TERVJAVASLATAI ÉS AZOK MŰLEÍRÁSAI

- A JÓVÁHAGYÁSRA KERÜLŐ MUNKARÉSZEKET ALÁTÁMASZTÓ ÉS KIEGÉSZÍTŐ MUNKARÉSZEK -

1.1. Békés Megye Területrendezési Terve módosítása során tervezett változtatások

Tekintettel arra, hogy Békés megye hatályos területrendezési terve 2012-ben hosszú távra és előremutató módon határozta meg a megye területfelhasználásának és a műszaki infrastruktúra hálózatoknak a térbeli rendjét, a 2019 évi felülvizsgálat és módosítás nem irányul a terv koncepciójának alapvető megváltoztatására, hanem csak az eltelt időben bekövetkezett – jogszabályi és a reálfolyamatok terén bekövetkezett - változások miatt szükséges korrekciók átvezetésére.

1.2. A megyei szerkezeti terv területfelhasználását érintő változtatások

- A megyei terv felülvizsgálata és módosítása előkészítése során - *a hatályos településszerkezeti tervek tartalmának feldolgozásával* - elkészült a terület-felhasználás jogi állapotát - *ezen belül a települési területek kiterjedését* - rögzítő vizsgálat, amely a módosítás kiinduló alapját képezi.
- A megyei szerkezeti tervben tervezett terület felhasználás meghatározása során fontos változás, hogy a 2012-ben bevezetett „vegyes” területfelhasználási kategória megszüntetésre került a 2018. évi CXXXIX. törvényben (továbbiakban MaTrT). Ennek nyomán a megyei területrendezési terv sem alkalmazza. A korábban vegyes területfelhasználású térségbe sorolt területek döntően mezőgazdasági, illetve erdőgazdálkodási térségbe kerültek besorolásra.
- Korábban a vegyes területfelhasználású térségek elsősorban a megye K-i, DK-i részén a Fehér-Körös, illetve a Kettős-Körös térségében az országhatártól Gyula-Békés-Mezőberény térségében, másrészt pedig Szarvas holtágakkal, csatornákkal sűrűn átszőtt térségében, továbbá a megye középső részén Kétsoprony területén kerültek lehatárolásra a területi sajátosságok figyelembe vételével. Jelen tervmódosítás ezeken a helyeken pontosította a területfelhasználást azáltal, hogy a térségi táji környezet valódi jellegét jobban tükröző erdő- vagy mezőgazdasági térségbe sorolta át az érintett területeket.
- Az erdőgazdálkodási térség tervezett kiterjedése a hatályos megyei tervben tervezetthez képest összességében csökken. A megye egyes térségeiben csökkent, másokban viszont nőtt az erdőgazdálkodási térség kiterjedése. Ezek eredője összességében mégis 10 százalék alatti mértékű csökkenést eredményezett. A csökkenés elsősorban a megye Körösök menti vidékét érinti. A Hármas-Körös völgyétől É-ra Gyomaendrődtől É-ra ÉNy-ra illetve Szarvastól D-re korábban erdőgazdálkodási térségbe tartozó területek a tervmódosításban mezőgazdasági térségbe kerültek át. Ugyanakkor az erdőgazdálkodási térség bővült is a korábbi tervhez képest egyebek mellett Vésztő-Körösújfalú térségében. A növekmény oka, hogy az MaTrT-ben nemcsak a tényleges erdőkataszter szerinti erdőterületek kerülnek erdőgazdálkodási térségként kijelölésre, hanem olyan mezőgazdasági területek is, amelyek alkalmasak erdőtelepítésre. Így a tényleges erdők mellett az erdősítésre alkalmas területek is távlati erdőgazdálkodási térségként kerültek meghatározásra és lehatárolásra. A csökkenés szintén az erdőtelepítésre való alkalmasság változásával magyarázható, ami elsősorban a metodika változását jelenti. Az erdőtelepítésre alkalmas területek övezetét a területrendezési tervek készítésének és alkalmazásának kiegészítő szabályozásáról szóló 9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet (a továbbiakban: MvM rendelet) állapította meg.

- Megszűntetésre került az építmények által igénybe vett térség területfelhasználási kategória. Bevezetésre került viszont a „sajátos területfelhasználású térség” kategória. Békés megye területén jellemzően honvédelmi területek, bányaterületek, közlekedési területek és megújuló energiahasznosítási és rekreációs területek alkotják. Sajátos területfelhasználású térség a legnagyobb kiterjedésben Békéscsaba (repülőtér, katonai terület, bánya), Gyula, Orosháza, Pusztottlaka területén tervezett.
- A megyei szerkezeti terv és a megyei területrendezési szabályozás a korábbinál takarékosabb terület-felhasználásra ösztönöz azzal, hogy korlátozza a természet- és tájképvédelem által érintett területeken, továbbá a mező- és erdőgazdálkodási térségben az újabb beépítésre szánt területek kijelölésének lehetőségét.
- A területhasználat koordinálását segítik azok (az MaTrT-vel összhangban kijelölt) övezetek, amelyek a beépítésre szánt területek kiterjesztését korlátozzák.
- A térségi terület-felhasználásra vonatkozó ajánlások kiegészülnek a magyarországi megyei területrendezési tervezés fő tapasztalatai és eredményei felhasználásával.
- Jelen tervezési eljárás keretében készült módosított térségi szerkezeti tervhez egy olyan településsoros - és valamennyi területfelhasználási kategória területét meghatározó, a tervmódosítás függelékét képező - területi mérleg készült, amely lehetővé teszi az önkormányzatok által készítendő település-szerkezeti tervekben tervezett eltérések (változtatások) %-os megfelelésének ellenőrzését.
- Az Országos Területrendezési Tvről szóló 2003. évi XXVI. törvény 2019. március 14-éig hatályos rendelkezései Berettyóújfalu térsége (M4) - Békéscsaba - Algyő térsége (M43) nyomvonalon tervezett gyorsforgalmi utat (M47) jelölt. A 2012-től hatályos megyei területrendezési terv hasonlóképpen. A MaTrT 2019. március 15-étől hatályos rendelkezései ezen a Berettyóújfalu térsége (M4) - Békéscsaba - Hódmezővásárhely - Szeged (M43) nyomvonalon un. távlati kiemelt szolgáltatást nyújtó tervezett főúti szakaszt állapít meg, R47 jelöléssel, a meglévő 47 jelű főút nyomvonalán ábrázolva. A MaTrT rendelkezése szerint [15. § (1) bekezdés b) pont] az országos műszaki infrastruktúra-hálózatoknak az Ország Szerkezeti Tervében megállapított nyomvonalától, a térbeli rendtől és a térbeli rend szempontjából meghatározó települések felsorolásától az adott műszaki infrastruktúra kijelölése tekintetében feladat- és hatáskörrel rendelkező miniszter egyetértése esetén lehet eltérni. Jelen tervmódosítás során, a véleményezési dokumentáció a 2012-től hatályos megyei tervi nyomvonalnak többé-kevésbé megfelelő gyorsforgalmi utat tartalmazott. Mivel a véleményezési eljárásban a nyomvonallal és az útkategóriával kapcsolatos minisztériumi (ITM) vélemény nem érkezett, a megyei önkormányzat külön megkeresésben kérte az ITM miniszter egyetértését az országos tervi nyomvonaltól, útkategóriától való eltéréshez. A minisztérium az ügyben nem tudott állást foglalni, egyetértő véleményt adni. A terv véglegesítése során ezért a megyei tervben a hatályos MaTrT szerinti nyomvonal és útkategória lett alkalmazva.

1.3. A területfelhasználás fejlesztési potenciál alapú terve

Békés megye területére vonatkozó területfelhasználási-, alakítási javaslat alapvetően két szempont figyelembevételével került kidolgozásra. Az egyik szempont a jogfolytonosság és a jogbiztonság garantálása a területfelhasználásban. Ennek érdekében a megyei területfelhasználási terv - a települési térség lehatárolása vonatkozásában – a települések hatályos településszerkezeti tervein alapul. Ezzel biztosítható az, hogy minden olyan terület, amely a hatályos településszerkezeti tervekben beépítésre szánt területi besorolású, a megyei tervben is települési térségként kerüljön lehatárolásra. Így a megyei

terv e vonatkozásban sehol nem tartalmaz visszalépést az építési jogokat rögzítő a hatályos jogi állapothoz képest. Mivel a térség települései hatályos településszerkezeti terveikben rögzítik azt a területfelhasználást, amely összhangban van az adott település fejlesztési célkitűzéseivel, ez a dokumentum tekinthető adott település területfelhasználási jövőképeknek, melynek megyei tervben való érvényesítése indokolt és jogszerű.

A területfelhasználás alakítása másik fontos szempontja a területi alkalmasság érvényesítése, a területi fejlesztési potenciál figyelembevétele. E szempont kiemelkedő jelentőségű az erdőgazdálkodási térség tervezésében (az erdő és az erdősítésre alkalmas területek meghatározásában és lehatárolásában) valamint a kiváló és jó termőhelyi adottságú szántóterületeknek a mezőgazdálkodási térség részeként történő meghatározásában és lehatárolásában.

Hasonlóan a területi adottságok és potenciálok figyelembevételével történt a vízgazdálkodási térség lehatárolása.

Ezek a lehatárolások illetve az ezekhez kapcsolódó területfelhasználási előírásoknak, javaslatoknak és irányelveknek az érvényesítése a továbbtervezés (a hatályos településszerkezeti tervek következő módosítása) során hozzájárul a fenntartható és egyúttal a fejlesztési potenciálok optimálisan kihasználó területhasználatok arányának növeléséhez.

A területi fejlesztési potenciálok érvényesítése szempontjából Békés Megye Területrendezési Terve módosításában különös jelentősége van az egyedileg meghatározott (fejlesztési) övezetek meghatározásának, lehatárolásának és szabályozásának. Ezen övezeti előírások és ajánlások adnak iránymutatást a különböző funkcióra tervezett területek vonatkozásában az adottságokat és a fejlesztési potenciálokot együttesen figyelembe vevő differenciált szabályozásra.

A térségi területfelhasználás tervezése gyakorlatában a hatályos megyei területrendezési terv elfogadását követően részben a területrendezési tervek tartalmi követelményeit rögzítő kormányrendelet, részben a 2018. évi CXXXIX. törvény elfogadásával jelentős – *jelen módosítás tartalmát is érintő* - változások következtek be.

- A hatályos megyei tervhez képest több tényező (az erdőgazdálkodási térség fogalmának változása, az új beépítésre szánt területek növekedése, és a településszerkezeti tervek pontos átvezetése) együttes hatására változott, pontosabbá vált a települési térség lehatárolása, így a Békés megyei tervben is változik a települési térség területe. Ez a változás jellemzően területi növekedés, azonban a változás nem jelent tényleges módosulást a területek felhasználása szabályozásában. Egyedül a belterületek eddig beépítésre nem szánt területein növeli a változás az önkormányzatok mozgásterét, mivel a térség egész területén szabadabbá vált az OTÉK szerinti település-rendezési kategóriák alkalmazása.
- A területrendezésben ezzel párhuzamosan megszűnt a „városias települési térség” és a „hagyományosan vidéki települési térség” elkülönítése. (A 2012. évi megyei TrT még 25.066 ha városias települési térséget és 13.746 ha hagyományosan vidéki települési térséget határolt le.)
- A megyei szerkezeti tervet érintően fontos változás, hogy a korábban bevezetett „vegyes” területfelhasználási kategória megszüntetésre került az Országos Területrendezési Tervben. Ennek nyomán a megyei területrendezési terv módosítása sem alkalmazza már ezt a kategóriát. A korábban vegyes területfelhasználású térségbe sorolt területek döntően mezőgazdasági, illetve erdőgazdálkodási térségbe kerültek besorolásra. A hrsz pontosságú erdészeti ágazati adatszolgáltatásban rögzített területi lehatárolásoknak köszönhetően – a fogalomváltozással összhangban – lehetővé vált az erdőgazdálkodási térség, továbbá az MvM rendelet alapján az erdők övezete és az erdőtelepítésre javasolt területek pontos lehatárolása.

- A területrendezési törvény változásához alkalmazkodva a megyei TrT-ben is megszüntetésre került az „építmények által igénybe vett térség” és bevezetésre került a „sajátos terület-felhasználású térség”. A változás lényege a két kategória fogalom-meghatározásának az eltéréséből adódik. Az építmények által igénybe vett térség a korábbi OTTrT szerint: „amelybe a műszaki infrastruktúra, valamint a nem települési területekhez és települési funkciókhoz kapcsolódó egyedi építmények területe és szükséges védőterületük tartoznak”. A sajátos terület-felhasználású térségbe a 2018 évi CXXXIX. törvény szerint: „az 5 ha-nál nagyobb külfejtéses művelésű bánya-területek, hulladék-ártalmatlanító létesítmény elhelyezésére szolgáló területek, egyes egészségügyi, sportolási, rekreációs, megújuló energiahasznosítási, közlekedési és honvédelmi területek tartoznak.

A megyei területrendezési terv 2019-2020. évi módosítása során alkalmazott területfelhasználási kategóriák

Erdőgazdálkodási térség

A hatályos területrendezési törvény fogalomhasználata szerint erdőgazdálkodási térség: országos, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervben megállapított területfelhasználási kategória, amelybe azok a - *települési térségen, illetve a kiemelt térségi és megyei területrendezési tervek esetében a sajátos területfelhasználású térségen kívül eső* - Országos Erdőállomány Adattárban szereplő erdő és erdőgazdálkodási célokat közvetlenül szolgáló földterületek, valamint erdőtelepítésre javasolt területek tartoznak, amelyek erdőgazdálkodásra hosszú távon és fenntartható módon alkalmasak, vagy amelyeken a jövőben az erdőtelepítés a termőhelyi adottságok és a környezetvédelmi szempontok alapján kedvező, illetve javasolt.

Az erdőgazdálkodási térség az MaTrT alapján, az MvM rendelet figyelembevételével került meghatározásra, így a térségi szerkezeti terv tartalmazza a meglévő erdőterületeket *(az erdőállomány kataszter szerint)*, valamint az erdőtelepítésre javasolt területek közül azokat, amelyek az érintett települések településszerkezeti terveiben nem tervezettek átminősítésre beépítésre szánt területté.

A területrendezési törvény 10. § (1) bekezdése szerint az országos területfelhasználási kategóriák területén belül a megyei területfelhasználási kategóriák területének kijelölése során az erdőgazdálkodási térség területének legalább 95%-át erdőgazdálkodási térség kategóriába kell sorolni; a 11. § a) pontja értelmében pedig a megyei területrendezési terv településrendezési eszközökben történő érvényesítése során az erdőgazdálkodási térségben az erdőterület területfelhasználási egységet a térséget lefedő erdők övezetére vonatkozó szabályok szerint, valamint az erdőtelepítésre javasolt terület övezetére vonatkozó szabályok figyelembevételével kell lehatárolni.

Összességében a megye területén csökkent az erdőgazdálkodási térség területe a 2012-es megyei tervhez képest. Valójában a csökkenés mögött egy bizonyos fokú területi átrendeződés is megtörtént abból adódóan, hogy a korábbi illetve a mostani tervmódosításhoz nyújtott ágazati adatszolgáltatás az erdőtelepítésre alkalmas területek vonatkozásában jelentősen eltér. Így egyes településeken csökkent, míg mások területén – akár jelentős mértékben is – nőtt az erdőgazdálkodási térség területe.

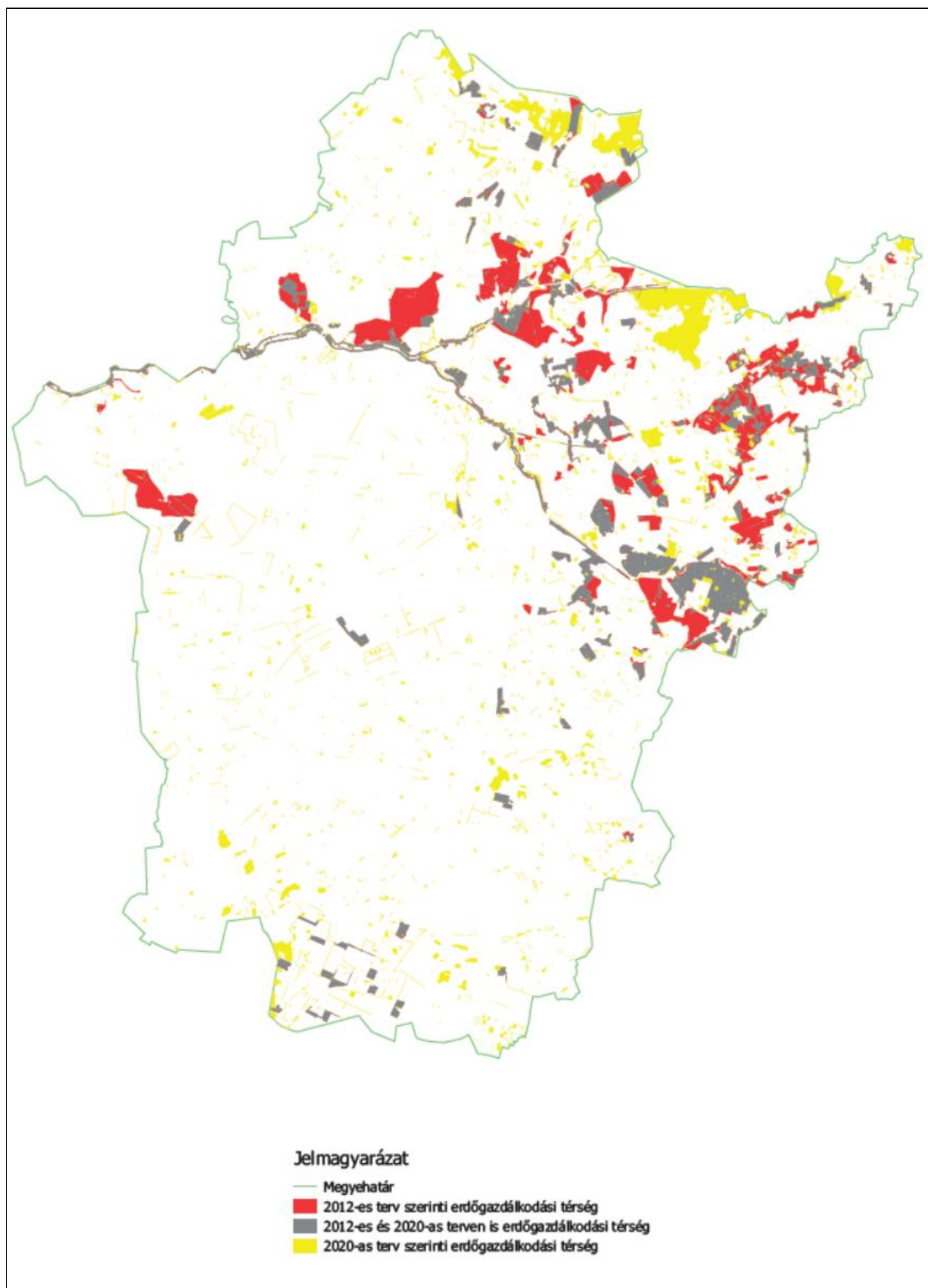
Ezek az újonnan erdőtelepítésre alkalmasságuk miatt az erdőgazdálkodási térségbe is bekerült területeken – amennyiben az egy-egy település közigazgatási területét jelentős mértékben érinti – az ott hosszabb távon is mezőgazdasági művelést folytatni szándékozók esetében végső soron veszélybe kerülhet a területtulajdonosok földalapú támogatása, a gazdaság fejlesztésére irányuló pályázatoknál pedig hátrányba kerülnek a gazdálkodók az erdő besorolású területeken. Mivel azonban az MaTrT 11.§ vonatkozó része csak javaslatként (is) értelmezhető, és nem kötelezően végrehajtandó feladatként, ezért a helyzet kedvezőbb. Megjegyezzük, hogy az erdőgazdálkodási térség metodikájának megváltozása az ország legtöbb megyéjében nagyobb problémát jelent mint Békés megyében.

A megyei területrendezési terv módosítása a hatályos törvényi szabályozásnak megfelelően került kidolgozásra. Így az MaTrT-ben a megyei területrendezési terv tervezési területén ábrázolt 38.356 ha erdőgazdasági térség figyelembevételével a megyei területrendezési tervben 38.187 ha erdőgazdasági térség került lehatárolásra.

Az erdőgazdálkodási térséget érintő módosítások

Az erdőgazdasági térséget érintő területi módosítások kisebb részben az erdőterületek erdőállomány kataszter szerinti lehatárolása változásából, illetve az erdősítésre tervezett területek pontosításából, nagyobb és jelentősebb részben pedig a korábban „vegyes területfelhasználású térség” elhagyásából, az oda besorolt területek egyértelműen az erdőgazdálkodási- vagy a mezőgazdasági térségbe való szétválasztásából következik. *(Ezen átsorolási változások során az erdőterületek tényleges kiterjedése nem csökken).*

Az erdőgazdálkodási térség tervezett kiterjedése a hatályos megyei tervben tervezetthez képest csökken. A csökkenés 3.489 hektár. Ugyanakkor az erdőgazdálkodási térséggel érintett területek térbeli elhelyezkedése jelentős mértékben változott meg, amely az erdősítésre javasolt területek kijelölése módszertana megváltozásával függ össze.

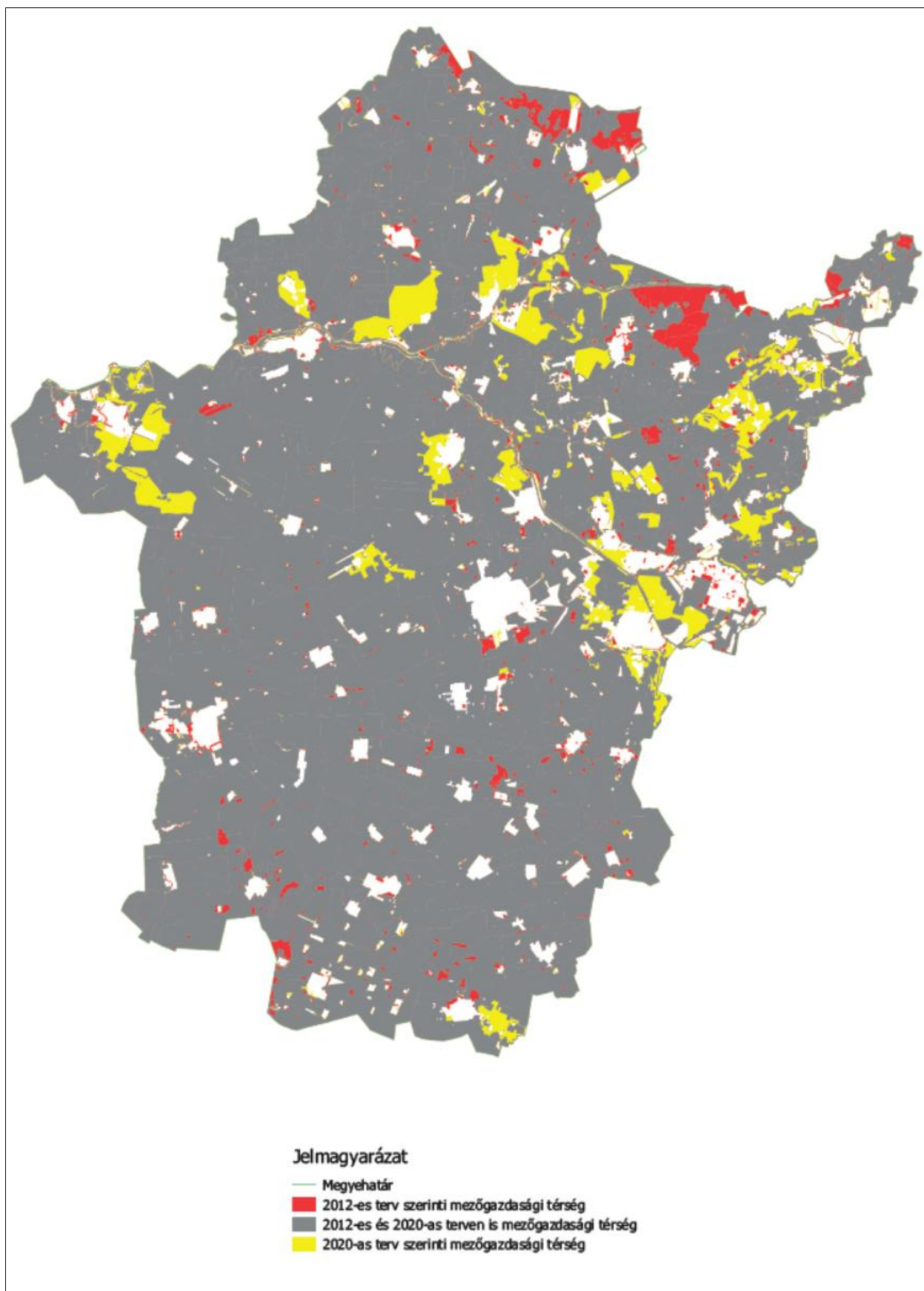
Mezőgazdasági térség

A hatályos területrendezési törvény fogalomhasználata szerint mezőgazdasági térség: az országos és megyei területrendezési tervben megállapított területfelhasználási kategória, amelybe elsősorban szántó, gyepek - ingatlan-nyilvántartás szerint rét, legelő művelési ágba sorolt területek -, szőlő, gyümölcsös és kert területek tartoznak, és amelyen a mezőgazdasági funkció hosszú távú fenntartása indokolt.

Jelen módosítás során fenti fogalom meghatározást is figyelembe véve mezőgazdasági térségbe kerültek besorolásra mindazok a területek, amelyek nem részei az erdőgazdálkodási-, a települési-, a vízgazdálkodási és a sajátos területfelhasználású térségnek. A hatályos területrendezési szabályozás szerint az országos területfelhasználási kategóriák területén belül a megyei területfelhasználási kategóriák területének kijelölése során a mezőgazdasági térség területének legalább 95%-át mezőgazdasági térség kategóriába kell sorolni. *(A megfelelés %-os értékét a 2018 évi törvénymódosítás szigorította 75%-ról 95%-ra).* A megyei területrendezési terv 2019 évi módosításának tervezete megfelel ennek a követelménynek is, ugyanis az MaTrT-ben a megyei területrendezési terv tervezési területén ábrázolt 478.261 ha mezőgazdasági térség figyelembevételével a megyei területrendezési tervben 475.728 ha mezőgazdasági térséget határol le.

A mezőgazdasági térséget érintő módosítások

A mezőgazdasági térséget érintő területi változások részben a települési térség növekedéséből illetve a korábban „vegyes területfelhasználású térség” elhagyásából, az oda besorolt területek többségében a mezőgazdasági térségbe való besorolásából következik. Ezen átsorolási változások következtében a mezőgazdasági területek tényleges kiterjedése növekszik.

Települési térség

A területrendezési törvény *(illetve a tervek tartalmi követelményeiről szóló kormányrendelet)* szerint települési térség: az országos és a megyei területrendezési tervben megállapított területfelhasználási kategória, amelybe a vízgazdálkodási térségbe és a sajátos területfelhasználású térségbe tartozó területek kivételével a település belterülete, valamint a belterületen kívüli beépítésre szánt területek tartoznak.

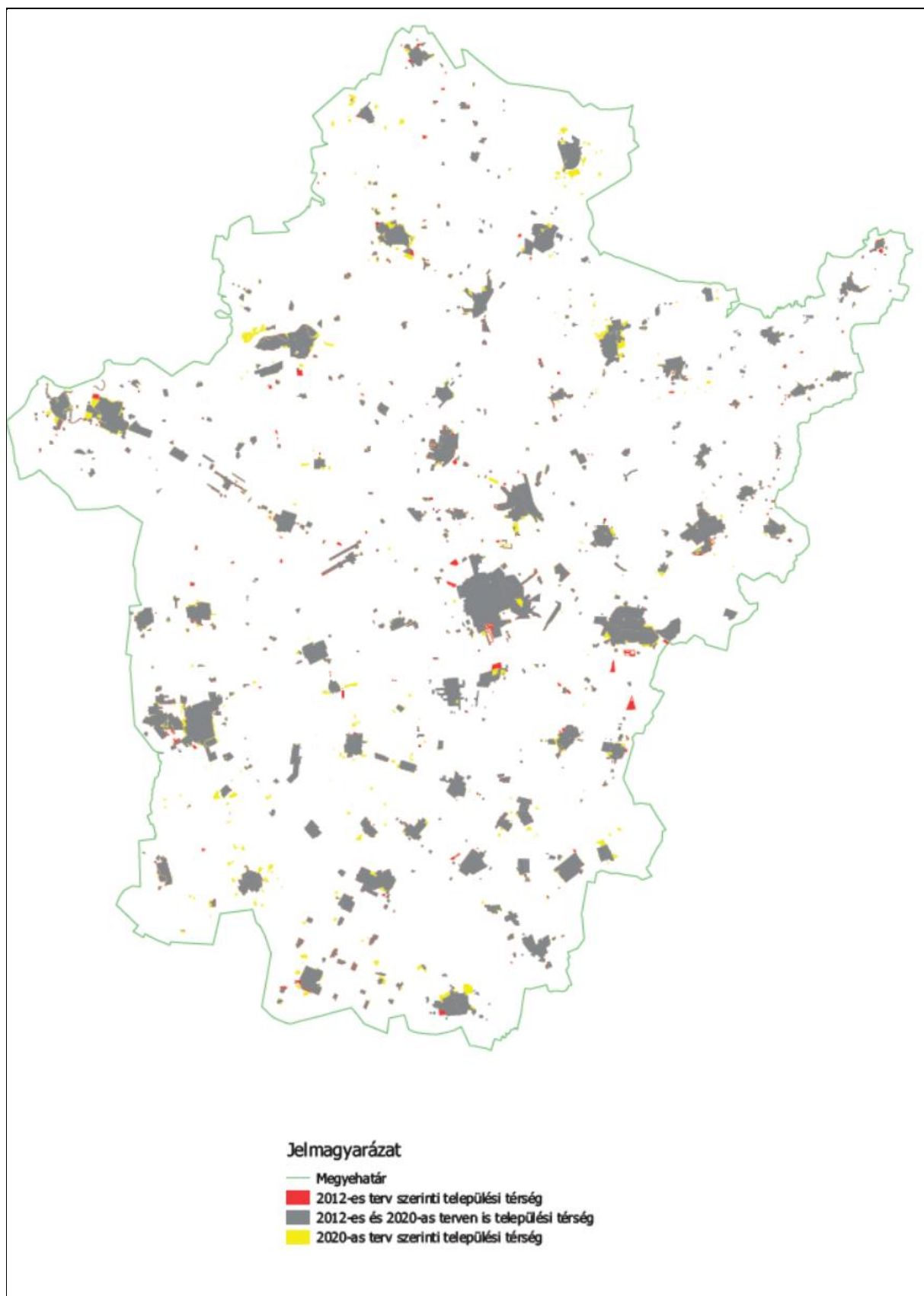
A települési térség lehatárolása a települések hatályos településszerkezeti tervei feldolgozásával, azok figyelembevételével, a településrendezési területfelhasználási kategóriák területrendezési kategóriákká történt összevonásával történt. A településszerkezeti tervek alapján történt feldolgozás kiegészült *(a fogalommeghatározás szerint)* a települések teljes belterületének települési térségként történő besorolásával *(a „fekvéshatárok” figyelembevételével)*.

A hatályos területrendezési szabályozás szerint az országos területfelhasználási kategóriák területén belül a megyei területfelhasználási kategóriák területének kijelölése során a települési térség területének legalább 90%-át települési térségbe kell sorolni. Az MaTrT a megyei terv tervezési területén 40.248 ha települési térséget ábrázol, a megyei terv módosítása pedig 41.234 hektárt. A települési térség hatályos megyei tervben ábrázolthoz képest rögzített növekedése egyrészt a korábbi beépítésre nem szánt területek beépítésre szánt területté való minősítéséből, másrészt a települési térség fogalommeghatározása változásából következik *(abból, hogy települési térségnek kell tekinteni a települések teljes belterületét, nemcsak a beépített és beépítésre szánt területeket)*.

A települési térséget érintő módosítások

A települési térséget érintő területi változás több tényezőből adódik össze. Ezek közé tartozik a települések településszerkezeti terveiben az önkormányzatok által elfogadott változások érvényesítése *(új beépítésre szánt területek kijelölése)*, az erdőgazdálkodási térség fogalommeghatározásának érvényesítése, és a pontosabb adatfeldolgozási lehetőségek.

A települési térség lehatárolása a megyei területrendezési terv módosítása során - *fentiekkel összhangban* - a hatályos településszerkezeti tervek feldolgozásával, valamint a területek belterületi „fekvésének” figyelembevételével történt.

Vízgazdálkodási térség

Az MaTrT fogalomhasználata szerint vízgazdálkodási térség: országos, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervben megállapított területfelhasználási kategória, amelybe Magyarország vízfolyásai, állóvizei, illetve azok parti sávjai tartoznak. A vízgazdálkodási térség lehatárolása az MaTrT digitális adatszolgáltatása alapján történt.

A hatályos területrendezési szabályozás értelmében az országos vízgazdálkodási térség területfelhasználási kategória területén belül a megyei területfelhasználási kategóriák területének kijelölése során e térség területét vízgazdálkodási térség kategóriába kell sorolni, és a működési területével érintett vízügyi igazgatási szervvel egyeztetve kell pontosítani. A megyei területrendezési terv jelen módosítása ennek a követelménynek is megfelel, az MaTrT-ben a megyei területrendezési terv tervezési területén ábrázolt 6.103 ha vízgazdálkodási térség terv figyelembevételével a megyei területrendezési tervben 6.101 ha vízgazdálkodási térség került meghatározásra.

A vízgazdálkodási térséget érintő módosítások

Tekintettel arra, hogy a megyei szerkezeti terv módosítása során a vízgazdálkodási térség lehatárolása a vízügyi ágazat digitális adatszolgáltatásának felhasználásával, annak és a hatályos településszerkezeti tervek területi lehatárolásai együttes figyelembevételével történt, érdemi változás az érintett területek tényleges felhasználásban nem történt (ezért ábra sem készült). Az eltérés a területek lehatárolása pontosabbá válásának köszönhető (egyrészt az új tervezési alaptérkép, másrészt az ágazati adatszolgáltatás nagyobb pontossága miatt). A településrendezési tervi lehatárolások figyelembevételét az tette szükségessé, hogy a vízügyi területi nyilvántartás nem követi naprakészen a településrendezési tervekben bekövetkező változásokat.

Sajátos területfelhasználású térség

A hatályos területrendezési szabályozás szerint sajátos területfelhasználású térség: megyei területrendezési tervben megállapított területfelhasználási kategória, amelybe az 5 ha-nál nagyobb külfejtéses művelésű bányaterületek, hulladékártalmatlanító létesítmény elhelyezésére szolgáló területek, egyes egészségügyi, sportolási, rekreációs, megújuló energiahasznosítási, közlekedési és honvédelmi területek tartoznak.

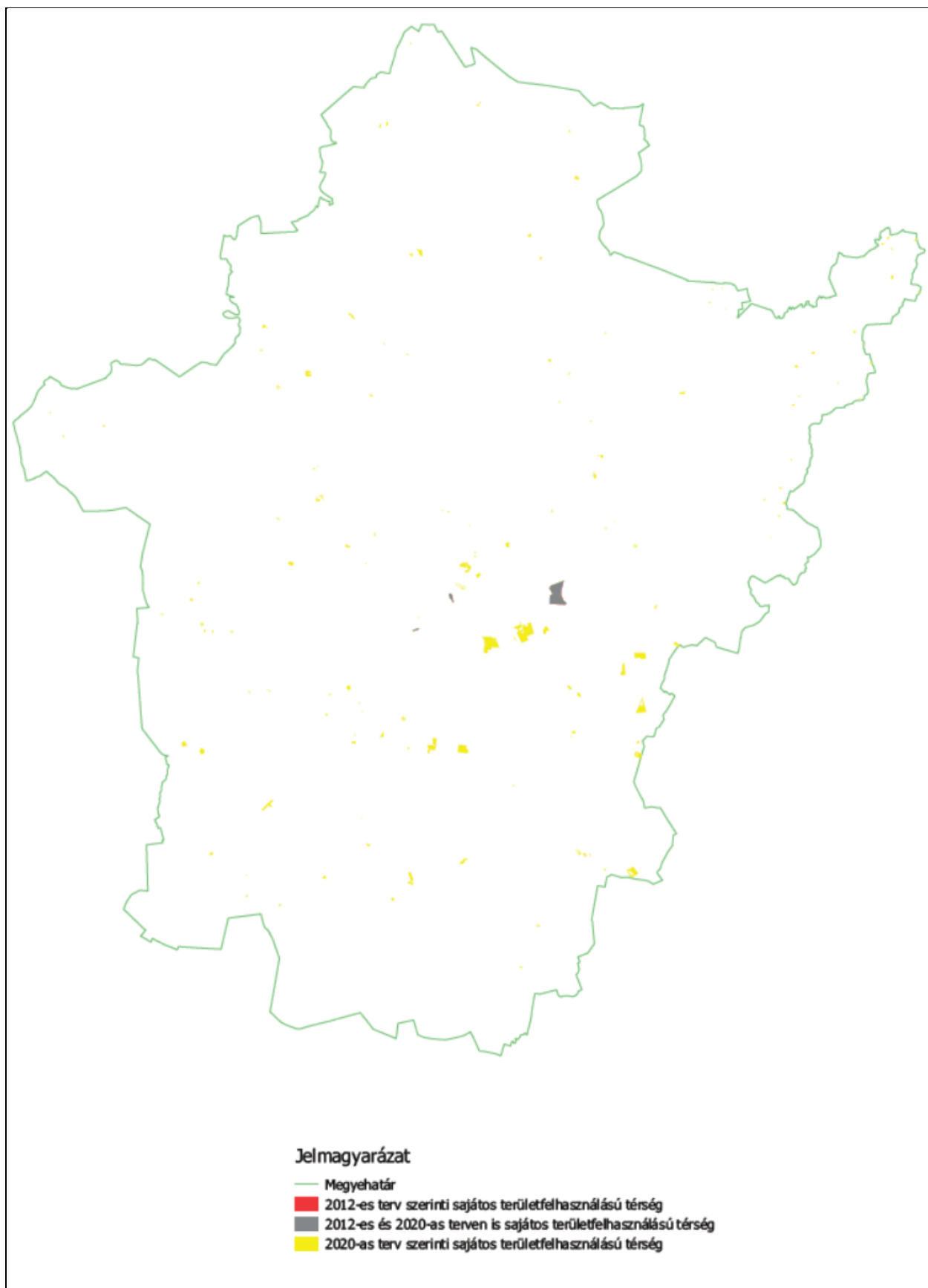
A területrendezés tervek szabályozása a sajátos területfelhasználású térségre nem fogalmaz meg külön előírást. Békés Megye Területrendezési Terve módosítása során sajátos területfelhasználású térségbe kerültek besorolásra a – *fenti fogalommeghatározásnak megfelelő* – területek a hatályos településszerkezeti tervi besorolások figyelembevételével. A térség tervezett kiterjedése 1.719 ha.

A sajátos területfelhasználású térséget érintő módosítások

A sajátos területfelhasználású térségbe a hatályos területrendezési szabályozás szerint az 5 ha-nál nagyobb külfejtéses művelésű bányaterületek, hulladék-ártalmatlanító létesítmény elhelyezésére szolgáló területek, egyes egészségügyi, sportolási, rekreációs, megújuló energiahasznosítási, közlekedési és honvédelmi területek tartoznak. A térséghez tartozó területek lehatárolása az ágazati adatszolgáltatások, illetve a hatályos településrendezési tervek lehatárolásai együttes figyelembevételével történt.

A megyei TrT módosításában a térség tervezett kiterjedése 1.719 ha, lényegesen nagyobb, mint a hatályos megyei TrT-ben lehatárolt ún. „építmények által igénybe vett térség” kiterjedése volt (304 ha). Ennek oka az, hogy az új területrendezési szabályozás szerint ebbe a megváltozott elnevezésű és

tartalmú térségbe tartoznak a korábban az építményeken („a nem települési területekhez és települési funkciókhoz kapcsolódó egyedi építményeken”), valamint a bányaterületeken és a honvédelmi területeken túlmenően az egyes egészségügyi, sportolási, rekreációs, megújuló energiahasznosítási területek is. A sajátos területfelhasználású térség területét a terület tervezett felhasználásának megfelelően honvédelmi, különleges, közlekedési, erdő-, gazdasági vagy intézményterület települési területfelhasználási egységbe kell sorolni.

1.4. A közlekedési hálózatok és létesítményeik módosításának tervjavaslata

A közlekedéshálózat tervezésének célkitűzései és fő elemei

A közlekedési és helyváltoztatási igények döntően két jelentősebb csoportba sorolhatók: a mindennapi, kistávolságú („helyi”) közlekedési igények és a nagyobb távolságú igények. A megye úthálózatában meglevő jelenlegi hiányosságok (leginkább a gyorsforgalmi utak hiánya) következtében a meglevő úthálózaton differenciálatlanul keveredik e kétfajta, jellegében, összetételében, sebességében gyakran jelentősen eltérő forgalom, amely az utaknak a környezetükkel való konfliktusaival együtt az optimális sebességű és összetételű járműfolyamok kialakulását gátolja. Ez hátrányos mind a közlekedőkre, mind az úthálózat közvetlen közelében élőkre.

A fentiekből következően törekedni kell a megyében is a hierarchikus felépítésű úthálózat kialakítására. Ennek lényege és értelme abban körvonalazható, hogy a forgalomban résztvevők mindig a számukra legoptimálisabb úthálózati elemet tudják igénybe venni:

- a távolsági forgalom számára legideálisabb a gyorsforgalmú út, mivel tehermentesíti az alsóbbrendű hálózatot az ott leginkább zavaró távolsági forgalomtól és egyúttal elősegíti az adott terület jobb elérhetőségét,
- ezt célszerű kiegészíteni olyan főúthálózati elemekkel, amelyek a gyorsforgalmú hálózatot kiegészítve arra ráhordanak, illetve az onnan érkező célforgalom nagy részét terítik a gyorsforgalmi út csomópontjai közötti területen,
- az országos mellékút hálózatot alkalmassá kell tenni a biztonságos kétirányú közlekedésre, majd fokozatosan optimalizálni kell az egyes települések közötti kapcsolatokat: a kistérségi együttműködés és differenciálódás elősegítése érdekében, a hiányzó kapcsolatok kiépítésével „közelebb kell hozni” egymáshoz a településeket,
- meg kell kezdeni és nagyobb távlatban ki kell alakítani a helyi utak (hálózatok) olyan rendszerét, amely ugyan alacsonyabb paraméterekkel, de a kor színvonalának megfelelően sűríti az állami úthálózat adta kereteket, további kapcsolatokat hoz létre a települések között, segíti a külterületi települési funkciók működését, a külterületi lakó- és munkahelyek megközelítését, a mezőgazdasági munkavégzést.

A fenti módon hierarchizált hálózat optimalizálja a járművek futásteljesítményét, ezáltal a gazdaságosabb szállítási, közlekedési feltételek miatt mérsékli a közlekedés jelenleg még meglevő általános költségfelhajtó szerepét.

Közüti közlekedés

Gyorsforgalmi hálózat

Békés megye nemzetközi és országos kapcsolatai, a szomszédos megyeszékhelyek elérhetősége szempontjából alapvető fontosságú az M44 és M47 gyorsforgalmi utak kiépítése. Az R47 (az MaTRT kategóriák szerint távlati kiemelt szolgáltatást nyújtó főút) az MaTRT szerint jelentős részben a meglevő főút fejlesztésével valósulna meg. A megyei szerkezeti terv az M47 gyorsforgalmi út számára új nyomvonalat javasolt, de 2020. januárjában a terv visszatért az MaTRT szerinti változathoz, mivel a Békés Megyei Önkormányzat kérdésére az ITM nem tudott érdemben állást foglalni egyik nyomvonal változat mellett sem.

Az új nyomvonalon történő fejlesztés előnyei lennének:

- új területek bekapcsolása az úthálózatba, új kapcsolatok kialakítása,
- a meglevő út a gyorsforgalmi kapcsolaton kívüli forgalmi igényeknek megfelel.

Hátrányai lennének:

- a jelentős területigénybevétel és többletköltség,
- kedvezőtlenebb ütemezhetőség.

M44 gyorsforgalmi út

Az MaTRT-ben szereplő és a megyei tervi nyomvonal a megye nyugati határától Békéscsaba nyugati határáig azonos, a meglévő 44.sz. főúttól független. A hatályos terv megyei tervben Békéscsabát déli elkerülő szakasz az M47-estől a Fás-tó területét és Fényes városrészt dél felől kerüli el, a gyulai déli elkerülőig új a nyomvonal. A javasolt útvonal Békéscsaba településszerkezeti tervében is így szerepel. Az MaTRT és ennek megfelelően a megyei terv Békéscsaba területén és attól keletre nem irányozza elő gyorsforgalmi út építését, a meglévő főút fejlesztését tartalmazza a terv.

R47/M47 gyorsforgalmi út

Az MaTRT nem tartalmaz a 47. számú főút irányában gyorsforgalmi út fejlesztést, a meglévő főút gyorsúttá (R 47) fejlesztését irányozza elő.

A megyei terv a folyamatban levő M47 tervváltozatait figyelembe vette az egyeztetés időszakában, de a terv véglegesítése időszakában – a fent részletezett okok miatt – visszatért az MaTRT szerinti nyomvonalhoz és útkategóriához.

Főutak

A meglévő főutak közül a 44. sz. főút és 47. sz. főút, a párhuzamos gyorsforgalmi utak új nyomvonalon történő kiépítése esetén jelentősebb fejlesztést nem igényelnek. Az ITM Megyei önkormányzatnak küldött válaszlevele alapján azonban az MaTRT szerinti változat szerepel a végleges megyei terven. A 444. sz, 445. sz. békéscsabai és a 474. sz. orosházi belterületi főutak nyomvonala sem változik.

Meglévő nyomvonalon történő felújításuk szükséges.

A 46.sz. főút Gyomaendrőd-Mezőberény szakaszán a két város elkerülésének lehetőségét biztosítani kell. Gyomaendrőd esetében ezt az országos tervek is tartalmazzák a város belterületétől nyugatra és délre, új Körös-híd építésével. Az MaTRT-ben új főútként szereplő Mezőberény-Békés-Doboz-Sarkad-Méhkerék-(Románia) útvonal a 470. sz. főút, a 4234., 4244., 4219 és 4252. jelű összekötő utak irányában alakul ki a 46. sz. főút folytatásában. Az útvonalon az országos tervekben is szerepel Doboz elkerülő szakasza mezőberényi déli, Békés DNy felőli és Sarkad északi elkerülő szakaszát a megyei terv főút kategóriával jelöli ki.

A 443. sz. főút a 46. sz. főút gyomaendrődi elkerülő szakaszának megvalósulása után a város belterületén az országos főút kategóriából visszaminősül.

A 470. sz. főút Békéscsaba és Békés között változatlan nyomvonalon marad.

Új főutak

- Az országos tervekben a Békéscsaba – Csabaszabadi – Medgyesbodzás – Medgyesegyháza - Mezőkovácsháza főútvonalat a 4432-4436-4429-4434-4443. jelű összekötő utak irányába jelölték ki a megyei terv is ezt tartalmazza.
- A Szarvas-Nagyszénás-Orosháza-Kaszaper-Mezőkovácsháza-Battonya főútvonal a 4404-4428-4443. jelű összekötő utak vonalán jelölték ki. Az országos tervek nem tartalmazzák Nagyszénás, Orosháza és Kaszaper elkerülését, a megyei terv ezeket a belterületek nyugati oldalán jelöli ki.
- A Békéscsaba-Doboz útvonal a 4439. jelű összekötő út főúttá minősítése.
- Az Orosháza-Nagymágocs-Mindszent-Kiskunmajsa-Soltvadkert főút megyei szakasza a 4406. jelű összekötő út.

- A Szarvas-Mezőtúr-Túrkeve-Kisújszállás főút a meglevő kompátkelő környezetében új Körös-híd építését is szükségessé teszi.
- A Szeghalom-Füzesgyarmat-Karcag főút a 4212. és 4206. jelű összekötő utak vonalán halad.
- Csökmő térsége (47. sz. főút) – Körösnagyharsány – (Románia).
- Békés (470. sz. főút) – Doboz – Sarkad – Méhkerék térsége – (Románia).

Mellékúthálózat

A mellékút-hálózat térségi jelentőségű szakaszai biztosítják a központi szerepű települések egymás közötti kapcsolatát a nem főúti irányokban, illetve megközelítésüket vonzáskörzetük jelentősebb településeiről.

A meglevő mellékutak közül térségi jelentőségű:

- Békéscsaba-Elek (4433-4435. j. összekötő út)
- A Gyula-Elek-Lőkösháza-Kevermes-Dombegyház-Battonya-Mezőhegyes útvonal, a 4444. jelű összekötő út
- A Mezőhegyes-Mezőkovácsháza (4434. j. összekötő út)
- Orosháza-Kardoskút-Tótkomlós-Mezőhegyes (4427.j. összekötő út)
- Mezőhegyes-Pitvaros (4484.j. összekötő út)
- Csorvás-Gerendás-Csanádapáca-Kaszaper-Tótkomlós-Makó (4431-4453-4432. jelű összekötő utak)
- Csorvás-Kondoros-Gyomaendrőd (4409-4462.j.összekötő utak)
- Nagyszénás-Gádoros-Fábiánsebestyén-Szentes (4642.j.ök.út) a Csongrád megyei tervhez csatlakozóan
- Szarvas-Szentes (4401.jelű összekötő út)
- Gyomaendrőd-Körösladány (4432.j. összekötő út)
- Szeghalom-Véztő-Doboz (4234.j. összekötő út)
- Sarkad-Sarkadkeresztúr-Zsadány-Komádi (4219.j.ök.út)
- Körösújfalú - Komádi
- Véztő-Okány-4219.j.út (4235. és 4236.j.ök.úttal)
- Zsadány-Körösnagyharsány (4216.ök.út-42156.j.bekötő út)
- Gyula-Sarkad (Gyula északi elkerülő szakasza-4219.j.összekötő út)
- Gyula-Doboz (4234.j.összekötő út)
- Tótkomlós-Pitvaros-Csanádpalota (4426-4434. j. ök. út)
- Békés-Murony-Kétsoprony (4644. j. ök. út)
- Mezőberény-Hunya-Szarvas (4641. j. ök. út)

Új, kiépítendő térségi jelentőségű mellékutak:

- Szeghalom-Dévaványa-Túrkeve (Dévaványa és Túrkeve között a 4205. j. ök. út és 42133. j. bekötő út felhasználásával)
- Békés-Tarhos-Sarkadkeresztúr (részben a 4238. j. összekötő úton halad)
- Körösladány-Véztő

A zsáktelepüléseket megszüntető mellékút fejlesztések:

- A Battonya-Magyardombegyház 4442. j. összekötő út meghosszabbítása Kunágota felé a 4439. j. útig
- Kötegyán-Sarkad a 42152. j. út meghosszabbításában
- Békéssámszon bekötése Makó felé (4422. j. ök. út meghosszabbítása) és Orosháza felé
- Pusztatottlaka és 4434. j. összekötő út kapcsolata

Vasúti közlekedés

A vasúti közlekedés fejlesztése a meglévő vonalak szolgáltatási színvonalának javításával és nem új vonalak létesítésével várható.

A megye tengelyében haladó nemzetközi és közvetlen fővárosi kapcsolatot biztosító 120. sz. Budapest – Szolnok – Békéscsaba – Lőkösháza - (Románia) vonal a vonal kétvágányúsításával, a 160 km/h-s sebességű közlekedésnek megfelelően a Szajol – Békéscsaba szakaszon átépült, Békéscsaba és Lőkösháza között a második vágány építése és a meglévő felújítása előkészítés alatt áll.

A (Románia/Nagyvárad) – Kötegyán – Gyula – Békéscsaba – Orosháza – Szeged -(Szerbia/Szabadka) - Baja irányú vonalon a nemzetközi kapcsolatok bővítésének igénye teszi indokolttá a fejlesztést. A megye többi vonalai vasúti mellékvonalak, amelyeken a személyszállítás színvonalának emelése, a megszüntetett szakaszon a helyreállítás lehetőségének biztosítása szükséges:

- 147. sz. (Kiskunfélegyháza-Szentes)-Orosháza;
- 125. sz. (Mezőtúr)-Orosháza-Mezőhegyes;
- 121. sz. Kétegyháza-Mezőhegyes- (Újszeged);
- 128. sz. (Püspökladány)-Vésető-Kötegyán;
- 127. sz. Gyoma-Szeghalom; (Vésető és Körösnagyharsány között a személyforgalom megszűnt)
- 129. sz. Murony-Békés (személyforgalom megszűnt)
- 126. sz. Csabacsúd (Kisszenás)-Kondoros (személyforgalom megszűnt)
- 125a. sz. Mezőhegyes-Battonya.

Szünetelő, helyreállítandó személyszállítású vonalak:

- Vésető-Körösnagyharsány-Nagyvárad felé meghosszabbítással
- Murony-Békés
- Kisszenás-Kondoros

Kerékpáros közlekedés

Az MaTRT által meghatározott országos kerékpárutak közül a megyén áthalad:

5 Dél-alföldi határmente kerékpárút:

5A Debrecen-Biharkeresztes-Sarkad-Gyula-Elek-Lőkösháza-Battonya-Mezőhegyes-Tótkomlós-Kardoskút-Orosháza-Hódmezővásárhely-Szeged-Mohács

42 Alföldi kerékpárút:

Tiszafüred-Karcag-Bucsa-Füzesgyarmat-Szeghalom-Vésető-Okány-Doboz-Sarkad

43 Körösvölgyi kerékpárút:

(Románia)-Gyula-Békéscsaba-Békés-Mezőberény-Gyomaendrőd-Szarvas-Csongrád-Kiskunfélegyháza, amelynek Békéscsaba-Békés szakasza elkészült

Az országos hálózatot kiegészítő térségi jelentőségű kerékpárutak:

- Szarvas – Kondoros – Békéscsaba
- Békéscsaba – Doboz
- Békéscsaba – Murony – Mezőberény
- Szarvas – Szentes
- Orosháza – Nagyszénás – Szarvas

- Gyula – Szabadkígyós – Újkígyós – Csabaszabadi – Medgyesegyháza – Mezőkovácsháza-Mezőhegyes
- Mezőberény – Köröstarcsa – Körösladány – Dévaványa – Gyomaendrőd
- Körösladány – Szeghalom
- Békéscsaba – Szabadkígyós – Kétegyháza – Elek
- Tótkomlós – (Makó)
- Tótkomlós – (Csanádpalota)
- Mezőhegyes – (Pitvaros) – (Csanádpalota)
- (Biharnagybajom) – Füzesgyarmat – (Darvas)
- Gyomaendrőd – Gyula (a Körösök töltésén)
- Medgyesegyháza - Kétegyháza
- Az 5A országos kerékpárút Gyula – Mezőhegyes közötti szakaszának módosítása: a Gyula-Szabadkígyós – Újkígyós – Csabaszabadi – Medgyesegyháza – Mezőkovácsháza településeket érintő nyomvonalra

1.5. A térszerkezetet érintő energiaközmű-infrastruktúra fejlesztési javaslat Békés megye területére

Általánosan a társadalmi-gazdasági fejlődés hatására az energiaigény folyamatosan növekszik, amelyet tovább növel a klímaváltozás hatáskompenzálásának energiaigénye, miközben a klímaváltozás fokozásában jelentős szerepet tölt be az energiatermelés okozta környezet károsítás. A racionális energiagazdálkodás keretében elérendő cél a társadalmi-gazdasági fejlődőképesség fenntartásával a környezeti állapot romlásának fékezése, az energiafogyasztás és az azt kiszolgáló energiatermelés mérséklése, az energiatermelésben az energiahordozói struktúra környezetbarát átformálása.

Békés megyében is, ahogy a többi megyében is, a hagyományos energiahordozók fogyasztása a rendszerváltással egy időben zajló gazdasági átrendeződés hatására átmenetileg megtorpant, jelezve a gazdasági fejlődés megtorpanását is, amelyet a világválság tovább fokozott, majd a gazdasági világválság és a gazdasági átrendeződést követően a gazdasági élet fellendülésével az energiaigény is növekedni kezdett, és ez azóta is töretlenül tart. Ez a növekedési trend a villamosenergia felhasználása terén jelentkezik jelentősebb mértékben. 2017-ben a megye villamosenergia fogyasztása 1088413 MWh volt, az utóbbi 5 évben már a fogyasztás-növekedés átlagosan évi 0,5 % volt. A lakossági villamosenergia fogyasztás ezzel egyidejűleg megtorpant, az utóbbi években összefüggésben a népesség csökkenéssel is a fogyasztás csökkenő tendenciájú. Az elmúlt 10 évben a lakossági fogyasztás csökkenés megközelítette az évi fél %-ot. A villamosenergia fogyasztás emelkedő trendjét a gazdaság és egyéb felhasználók fogyasztás növekedése eredményezte.

A földgáz esetében a fogyasztás hullámzóbb volt, vélelmezhetően az időjárás hatása is erősen befolyásolta. E vonatkozásban a lakossági fogyasztás-csökkenés jelentősebb volt, megközelítette az évi átlagos 1-1,5 %-ot, míg a többi fogyasztói igény növekedése átlagosan évi 0,5 % körüli volt. A közelmúltban készített Békés megye klímastratégiájában is kiemelésre került, hogy Békés megyét a klímaváltozással járó hőhullámok az országos átlagos mértékben veszélyeztetik. A vizsgált hatások közül van, ami átlagon felüli, van, ami átlagos és van, átlag alatti veszélyeztetést okoz a megyében. A klímastratégiában rögzítettek szerint a klímaváltozás hatására jelentkező hőhullámok általi egészségügyi veszélyeztetettség a megyében az országos átlag feletti, ez is hozzájárulhat a megye népesség fogyáshoz.

A hőhullámok okozta kedvezőbb adatok ellenére a megyében is a klímaváltozás okozta felmelegedés kompenzálásához a mesterséges klimatizálás megoldása lassan elkerülhetetlenné válik, amely az energiafogyasztást, az energiaigényeket növeli, miközben a környezetvédelmi igények és a

fenntarthatóság javítása is az energiaigény csökkentését igényelné. Az energiaközmű fejlesztési feladata a növekvő igények kisebb környezetkárosítással történő kielégítésének megoldása, racionálisabb energiagazdálkodással a fenntarthatóság biztosítása.

A megye klímastratégiájában kikövetkeztethető, hogy a klímaváltozás kezelésének első lépéseként az „adaptáció” lenne fontos, amely a megváltozott klímaviszonyokhoz való emberi alkalmazkodóképesség javításával is elérhető. Ezt követi a közműfejlesztési igény nélkül is elérhető tudatformálás, amely segítségével egyszerű és ésszerű takarékossgal csökkenthető a fogyasztás, és az el nem fogyasztott energia kíméli a környezetet és csökkenti a költségeket. A következő lépés, amelynek céljából több ezirányú beruházást valósítottak meg a megyében az energiafogyasztás csökkentése érdekében, az utólagos hőszigetelés, árnyékolás stb. alkalmazásával, és a korszerűbb épületgépészettel, energiatakarékos berendezések alkalmazásával jelentős energiafogyasztás takarítható meg. Ezek a beruházások ingatlan szinten valósíthatók meg, segítik az egyéni fenntarthatóságot.

A takarékos fogyasztás mellett is fennálló növekedő igény kielégítését meg kell oldani, a megoldás keresésének kettős célja, hogy a környezeti állapot a többlet energiafogyasztás érdekében történő többlet energiatermelés hatására ne romoljon, és a fenntarthatóság se legyen kedvezőtlenebb. E kettős cél csak az energiatermelésbe a megújuló energiahordozók nagyobb arányú bevonásával valósítható meg. Nagy előrelépést jelenthet a megújuló energiahordozók közcélú erőművi energiatermelésre történő hasznosítása. Békés megyében Battonyán tervezik megvalósítani ez első EGS rendszerű geotermikus erőművet, amely a föld hőre támaszkodó, megújuló energiaforrás hasznosításának lenne első erőműve Magyarországon. A világon már terjedő megújuló energiahordozóra alapozott energiatermelési mód egy folyamatot indíthatna el Magyarországon. A projekt megvalósítása Európai Unió támogatást már elnyerte, az előkészítés azonban lassabban zajlik a vártnál.

A primer energiahordozói szerkezet módosítását, a megújuló energiahordozók hasznosításának intenzívebb igénybevételét egyedi beruházások megvalósításával is el lehet érni. Ennek szorgalmazását már rendeletek is alátámasztják. Ezt szolgálja a módosított 7/2006 TNM rendelet, amelynek megfelelően új épületek építésénél a jövőben már a közel nulla energiaigényű épületek követelményszintjét kell alkalmazni, továbbá az épület energiaigényét az összesített energetikai jellemző méretezett értékéhez viszonyítva legalább 25%-os mennyiségben, helyben termelt megújuló energiaforrásból kell kielégíteni. Ennek az energiahatékonysági elvárásoknak megfelelően új épületet energiatakarékosan kell kivitelezni és az energiaszükséglet legalább 25 %-át megújuló energiaforrás hasznosításával, helyben termelt energiával kell megoldani.

Új építésnél ezzel a rendelettel a megújuló energiahordozó hasznosítása biztosított. A meglévő energiaszolgáltatás energiahordozó szerkezetének módosítása már sokkal nehezebb. A klímaváltozás okozta felmelegedés hatásának kezelése, különösen a többszintes, a hőhatásnak jobban kitett épületeknél kiemelt feladat lesz, amely a gépi hűtés alkalmazása nélkül nem lesz megoldható. A gépi hűtés energiaellátása jelentős energiaellátási fejlesztést igényel, amelyhez a megújuló energiahordozó bevonása nyújthat segítséget, hogy a többlet energiatermelés ne okozzon környezeti terhelésnövekedést, és a fenntarthatóság is biztosítható legyen.

Békés megye területén lakossági ellátást szolgáló távhőellátás nem jellemző. Szarvas az egyetlen település, ahol „klasszikus értelemben vett” távhőszolgáltatás üzemel, mintegy 150 lakás ellátására. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy Békés megyében nem lennének többszintes épületek, amelyeknél a növényzettel biztosítható természetes árnyékoló védelem fölé nyúló szinteknél az élıhetőség-lakhatóság fenntartásához a mesterséges, gépi hűtés biztosítását meg kell oldani. Ahogy az ilyen épületek termikus hőellátása is helyi megoldású, a hűtés megoldására is helyben, egy-egy épületre kiépítendő hűtőhálózatra lesz szükség. A hűtés energiaszükséglete a fogyasztók költségeinek növekedése nélkül nem lesz megoldható, de törekedni kell annak a minél gazdaságosabb megoldási lehetőségére, mivel

ezekben a többszintes épületekben élők között is vannak kevésbé fizetőképes fogyasztók is, akiket ebből az emberi egészség-veszélyeztetést csökkentő szolgáltatásból nem szabad kizárni.

Az energiafogyasztás gazdaságossá tételéhez célszerű az energia-szükségletének helyben megújuló energiahordozóval való kielégítési lehetőségét is kiépíteni, ezzel az üzemeltetési költségnövekedés fékezhető. A megye szintjén várható energiaigény növekedésnek a kielégítésére a meglévő energiaellátó rendszerek fejlesztése is szükséges, különösen figyelembe véve, hogy a megújuló energiahordozóként a közeljövőben legeredményesebben hasznosítható napenergia hasznosítási lehetősége időjárás függő, így a termelés-fogyasztás kiegyenlítésére a hagyományos energiarendszerek fejlesztése is szükséges.

Villamosenergia ellátás

A megye villamosenergia ellátása –a saját ellátást szolgáló villamosenergia termelés felhasználásán kívül- az országos egységes hálózati rendszerről vételezett villamosenergiával elégítik ki. Az átviteli hálózatot a MAVIR Zrt. üzemelteti. A megye fogyasztóinak villamosenergia-ellátását két regionális áramszolgáltató szervezet, az NKM Áramhálózati Kft. (Szeged) és az E.ON Tiszántúli Áramhálózati Zrt. (Debrecen) biztosítja.

A megye egyetlen országos alaphálózati rendszerhez tartozó táppontja a Békéscsaba-OVIT 400/132 kV-os MAVIR Zrt üzemeltetésében levő alállomás, amelynek 400 kV-os betáplálása az Albertirsai (750)/400 kV-os transzformátor-állomásról épült ki. Albertirsa-Szolnok-Békéscsaba között kétrendszerű 400 kV-os átviteli hálózat üzemel. A 400 kV-os hálózattal párhuzamosan halad a Szarvas-Békéscsaba közötti 132 kV-os hálózati nyomvonal, amely a Szarvasi 132/22 kV-os alállomás betáplálását biztosítja. 132/22 kV-os alállomás üzemel Orosházán, amely Békéscsaba-Orosháza-Szentes között üzemelő 132 kV-os hálózatról kap betáplálást.

A Békéscsabai alállomásból 132 kV-os hálózat épült Békés-Szeghalom-Berettyóújfalú településeken üzemelő 132/22 kV-os alállomások ellátására. A Békéscsabai alállomásból kétrendszerű 132 kV-os távvezeték épült Békéscsaba-Kelet és Gyula 132/22 kV-os alállomásainak a bekötésére, továbbá Medgyesegyháza-Mezőhegyes-Makó 132/22 kV-os alállomásainak az ellátására. A megye villamosenergia ellátásának gerince a 132 kV-os főelosztóhálózat. Csak a sarkadi térség, ahol még a régi, 35 kV-os főelosztóhálózat biztosítja az ellátást. Ezek a 132 kV-os és 35 kV-os főelosztóhálózatról betáplált 132/22, 35/22 kV-os transzformátor-állomások a táppontjai a fogyasztók tényleges energiaellátására szolgáló 22 kV-os helyi elosztóhálózatoknak.

Meglévő 400 kV-os átviteli hálózat távvezetékek

- (Szolnok) – (Mezőtúr) – Békéscsaba
- Békéscsaba –Elek – (Románia)
- (Szeged) – Békéscsaba

Tervezett 400 kV-os átviteli hálózat távvezeték

- (Hajdúböszörmény) – (Berettyóújfalú) – Békéscsaba

Meglévő átvitelt befolyásoló 132 kV-os felosztó vezetékek

- Békéscsaba OVIT – Békéscsaba I.
- Békéscsaba OVIT – Békéscsaba II.

Meglévő térségi ellátást biztosító 132 kV-os főelosztó vezetékek

- Szeghalom – Békés – Békéscsaba
- Szeghalom – (Berettyóújfalú)
- (Mezőtúr) – Szarvas – Békéscsaba

- Békéscsaba – Orosháza I. – Orosháza II. – Szentés
- Békéscsaba – Békéscsaba Kelet – Gyula
- Békéscsaba – Medgyesegyháza – Mezőhegyes – (Makó)

Tervezett térségi ellátást biztosító 132 kV-os főelosztó vezeték

- (Mezőtúr) – Szarvas – Békéscsaba felhasítva Gyomaendrőd

A megye területét érintő átviteli és főelosztó hálózatok fejlesztési szándékait a 2017-es elfogadott iparági dokumentáció rögzíti, amely alapján még tervezett az E.ON Tiszántúli Áramhálózati Zrt fejlesztésében:

- Gyomaendrőd 132/22 kV-os alállomás és hálózatba illesztése

A szolgáltatók a 132 kV-os főelosztó hálózati rendszerén keresztül csatlakoznak a MAVIR Zrt. által üzemeltetett hálózathoz, amelyen keresztül a villamosenergia vételezése biztosított. A 132 kV-os hálózat csatlakozási táppontjai az alállomások. A 132 kV-os hálózat szállítja a villamosenergiát a megye 132/35(/22)(/10) kV-os alállomásaihoz, amelyek a fogyasztók közvetlen villamosenergia ellátási bázisának tekinthető.

A megye villamosenergia fogyasztóinak főbb ellátási táppontjai az üzemelő és tervezett alállomások. A megye villamosenergia fogyasztóinak főbb ellátási táppontjai az alállomások. Az alállomásokról induló közép feszültségű (35, 22, 10 kV-os) gerinchálózat táplálja az egyes településeken belül elhelyezett fogyasztói transzformátor állomásokat, amelyekről induló kisméretű elosztóhálózatról elégitik ki az egyes fogyasztók igényeit.

A hálózatépítés iparági tervek és beruházások alapján valósul meg, de a hálózatépítés lehetőségét a helyi építési szabályzat rögzíti.

A területrendezési tervben a villamosenergia közművek rögzítésével, szabályozásával, egyrészt helyet kell biztosítani a hálózat meglévő és tervezett, föld feletti és alatti hálózatok és létesítmények számára, valamint a biztonsági övezetek számára. Másrészt szabályozni kell területgazdálkodási szempontból a hálózatok fektetési módját. A villamosenergia iparági előírások csak az új építésű vezetékekre adnak utasítást, a fektetés belterület, illetve külterületi meghatározásával. Az építésügy azonban nem használja a belterület- külterület tagolását, hanem beépítésre szánt és nem szánt területet határol el. Ezért szükséges, hogy a települési igények, elvárások is a fektetés módjának meghatározásában szerepeljenek. A területrendezési tervben rögzített iránymutatás segítséget nyújt a TKR-ben rögzítendő települési, település képi, esztétikai követelmények érvényesítéséhez.

A villamosenergia hálózatok fektetési formájának meghatározásánál figyelembe kell venni a klímaváltozás okozta felmelegedés és szélsőséges szélhatás kompenzálására szolgáló igényeket, figyelembe kell venni a megye gazdasági életében fontos gazdasági ágazattá váló turisztikai fejlesztési igényt, a környezeti állapot fejlesztését, azon belül a látvány, településképi, tájkép javítását.

A klímaváltozással járó szélsőséges szélhatások mellett az üzembiztos szolgáltatás érdekében, a napfény-hőhatás kompenzálását szolgáló növény, fasor telepítéséhez helybiztosítás szükséges, továbbá a tájképi, településképi védelem érdekében a vezetékek földalatti elhelyezése javasolt. Az így felszabaduló területen növény-fa telepítéssel javítható a környezeti állapot.

Földgázellátás

A megyében a termikus energiaellátás energiahordozója a földgáz, amely segítségével az egyes ingatlanokon automatikus üzemvitelű hőellátást lehet biztosítani. A földgázellátás valamennyi

településen, szinte település-szintű kiépítettséggel rendelkezésre áll. A vezetékes gázellátás kiépítésének a hagyományos energiahordozó okozta környezetterhelés csökkentésén túl társadalom-politikai hatása is van, különösen a kisebb lélekszámú települések népességmegtartását segíti.

Békés megye területét érintő nemzetközi és hazai szénhidrogén szállítóvezetékek

Meglévő földgázszállító vezetékek

- (Mezőtúr) – Kiskundorozsma
- (országhatár) – (Mezőtúr) (ÖSSZEFOGÁS)
- (Hajdúszoboszló) – (Mezőtúr)
- Kardoskút – (Városföld)
- Sarkadkeresztúr – (Algyő)
- (Karcag) – Bucsá betáplálás
- Pusztaföldvár leág
- Kardoskút 2 PFT6 80
- Kardoskút 2 PFT 7 100
- Újkígyós - Mezőberény
- Kamut – Békés
- Murony leág
- Telekgerendás – Békés
- Kardoskút – Orosháza II.
- Kardoskút – Orosháza II. Új
- Kardoskút – Orosháza II. Régi
- Orosháza I. leág
- Orosháza II. – Guardiaen leág
- Orosháza II. – Orosháza I. Manufacturing
- Kardoskút – Mezőhegyes
- Tótkomlós leág
- Mezőhegyes – Battonya

Meglévő földgázelosztó vezetékek

Gázátadó megnevezése	Érintett települések
Ecsefalva szakaszoló és gázátadó	Ecsefalva-Kertészsziget Ecsefalva-Bucsá Ecsefalva-Déaványa-Szeghalom-Füzesgyarmat Déaványa-Körösladány-Vésető Körösladány-Bélmegyer
(Mezőtúr) gázátadó	Szarvas Gyomaendrőd
Szarvas szakaszoló és gázátadó	Szarvas-Békésszentandrás Szarvas-Csabacsúd-Kardos-Örménykút
Mezőberény gázátadó	Mezőberény-Csárdaszállás Mezőberény-Köröstarcsa
Murony gázátadó	Murony-Kamut-Kétsoprony-Kondoros Kondoros-Hunya
Békés szakaszoló és gázátadó	Békés
(Szentés) gázátadó	Gádos-Nagyszénás
Orosháza II. gázátadó	Orosháza Észak
Orosháza I. gázátadó	Orosháza Dél

Kardoskút "0" pont és gázátadó	Kardoskút
Gerendás szakaszoló és gázátadó	Gerendás-Csorvás Gerendás-Csabaszabadi Gerendás-Csanádapáca-Medgyesbodzás-Medgyesegyháza Medgyesegyháza-Pusztatottlaka
Újkígyós szakaszoló és gázátadó	Újkígyós-Szabadkígyós
Telekgerendás gázátadó	Telekgerendás-Békéscsaba Nyugat
Békéscsaba szakaszoló és gázátadó	Békéscsaba-Szabadkígyós-Kétegyháza-Nagykamarás-Kevermes Kétegyháza-Elek Nagykamarás-Medgyesegyháza Nagykamarás-Almáskamarás-Kunágota Kevermes-Dombiratos Kevermes-Lőkösháza
Gyula szakaszoló és gázátadó	Gyula
Sarkad szakaszoló és gázátadó	Sarkad-Tarhos Sarkad-Sarkadkeresztúr Sarkad-Doboz Sarkad-Méhkerék Sarkad-Kötegyán Sarkad-Gyula Észak
Méhkerék gázátadó	Méhkerék-Újszalonta-Mezőgyán-Geszt-Zsadány-Biharugra-Körösnagyharsány Zsadány-Okány Zsadány-Körösújfalú
Tótkomlós gázátadó	Tótkomlós-Békéssámson Tótkomlós-Kaszaper-Nagybánhegyes-Magyarbánhegyes
Végegyháza szakaszoló és gázátadó	Végegyháza-Mezőkovácsháza
Mezőhegyes gázátadó	Mezőhegyes
Battonya szakaszoló és gázátadó	Battonya-Dombegyház-Kisdombegyház

A fogyasztók földgázellátásának egyetemes szolgáltatója az NKM Zrt. A megyében a fogyasztók földgázellátására egységes elosztóhálózati rendszert építettek ki, amelynek betáplálása az országos nagynyomású szállító távvezeték hálózatról biztosított. A betáplálás több helyen történik, a nagynyomású szállítóvezetésekre telepített átdó állomások segítségével.

A megye területén több gázátadó/elágazó/szakaszoló állomás, mint a gázellátás bázisa üzemel. A gázátadó-nyomáscsökkentőkön keresztül nagyközép-nyomású vezeték szállítja a földgázt a településekig, általában a települések határába telepített gázfogadóig és a nagyközép/közép nyomásszabályozóig. A települések közötti elosztás nagyközép-nyomású vezetékkel épült ki, ez képezi a megye gázellátó hálózatának a gerincét, és erről ellátott a megye településeinek jelentős hányada. A többi település a nagyközép-nyomású vezetésekre telepített 6/4, 6/3-as nyomáscsökkentőkről indított középnyomású hálózatokról ellátott.

Az egyes településeken belül a fogyasztók gázellátása vagy közvetlen nagy-középnyomású hálózatról, vagy a település gázfogadójánál elhelyezett nyomáscsökkentőtől indított középnyomású gázelosztó hálózatról kiépített bekötéssel történik, vagy körzeti nyomáscsökkentőkről indított kisnyomású elosztóhálózattal biztosított. A kisnyomású elosztóhálózattal történő ellátásnál, az arról kiépített

ingatlan bekötéssel közvetlen fogyasztói igényeket lehet kielégíteni. A nagyközép-, vagy középnyomású hálózatról bekötött, ellátott ingatlanokon a fogyasztói gázellátáshoz egyedi helyi, házi nyomáscsökkentőket kell telepíteni, amellyel előállított kisnyomású földgázzal lehet a fogyasztói igényeket kielégíteni. Körzeti nyomáscsökkentők telepítése és kisnyomású gázelosztás csak városokban és annak is az intenzívebben beépített központi területén fordul elő. A megyében a településeken belüli gázelosztás jellemzően középnyomáson került kiépítésre.

Megújuló energiahordozók

Az energiatermelésre alkalmas megújuló energiaforrások hasznosítása Békés megye energia ellátásában meghatározó szerepet tölthetnek be. A Magyarországon rendelkezésre álló valamennyi megújuló energiaforrás hasznosítására van példa a megyében. A hasznosítási lehetőségekről tanulmányok, tervek, stratégiák készültek.

Biogáz, biomassa

A biogáz program, a biomassa hasznosítására a megyében van példa, mivel a biomassa alapú energiahordozók termelésének a lehetőségeit a megye területének nagyfokú szántóföldi növénytermesztésből, állattartásból származó energetikai célra hasznosítható melléktermékek nagy mennyisége biztosíthatja. Közvetlen energiaültetvények telepítésére kisebb a lehetőség, mivel a mezőgazdasági növénytermesztés céljára kevésbé alkalmas, alacsonyabb aranykorona értékű területeken lenne célszerű, és az a megyében kevésbé jellemző. A megye területén 50 MW alatti létesítendő új hőtermelő, energiatermelő létesítési szándék több is van. Biomassa hasznosítására épült a Szarvasi Biogáz Üzem és a Szarvasi Gallicoop Biogáz kiserőmű is, de teljesítménye 5MW alatti. Meg kell említeni, hogy a megyében üzemelő biomassa hasznosítási projekt ellenére az ezirányú fejlesztés jövőjét a kibocsátások miatt, az utóbbi időben már nem tartják annyira kedvezőnek.

Geotermális energia

A geotermikus energia Békés megyében nagyon kedvező természeti adottságként rendelkezésre áll, a Magyar Energetika és Közmű Szabályozási Hivatal által 2016-ban elkészített Magyarországi geotermikus felmérése szerint. A felszín közeli ivóvíztároló rétegek elszennyeződése miatt, már az 1900-as évek elején nagyobb mélységből kellett az ivóvíz minőségnek megfelelő vizet a felszínre hozni. A mélyebbről felhozott vizek általában 30°C körüli kifolyó hőmérsékletűek voltak. Békés megyében ezzel indult el a termálvíz kivétele. Mezőhegyes (1901, 1903), Kondoros (1901), Szarvas (1906), Mezőkovácsháza (1910) és Orosháza (1911) rendelkezett először termál-ivóvíz kúttal. Jelenleg Békés megye területén 230 hévíz kutat tartanak számon.

Békés megye geotermikus potenciálja jelentős. A 90°C-os geo-izoterma jelzi, hogy az 1400–1600 m közötti mélység-intervallumban a megye, jelentős területein található 90°C-nál melegebb víz. Geotermikus energia szempontjából a legígéretesebb területek: Szarvas, Orosháza, Békéscsaba, Gyula, Tótkomlós, Gyomaendrőd és Hunya környékén találhatók. Ezek közül több kút eredetileg szénhidrogén-kutató fúrás céljából létesült, s miután szénhidrogénre meddőnek bizonyult, hévízkúttá alakították át. Így jöttek létre Nagyszénás, Mezőkovácsháza, Gyomaendrőd Hunya, Szarvas és Pusztaföldvár hévíz kútjai. Több kutat használnak sikeresen visszasajtoló kútként Füzesgyarmat, Mezőberény, Orosháza vagy Gyopárosfürdő környékén. Meg kell említeni Nagyszénás 3500 m mélységben elhelyezkedő túlnyomásos tárolóját, 175°C hőmérsékletű telepfolyadékával. A víz kémiai összetétele nagyfokú hasonlító a fábiansebestényi túlnyomásos tároló vizének komponenseivel. Ez esetleg a két rezervoár közötti közvetlen kapcsolatra utal.

Békés megye geotermikus potenciálját mutatja, hogy a megye területére esnek részben Gádoros és Battonya koncessziós területei. Gádoros koncessziós jelentése szerint Nagyszénás környezetében feltárható geotermikus energia alapvetően kétféle technológiával hasznosítható. Ezek közvetlenül a víz kivételével járó, illetve annak csak a hőtartalmát felhasználó eljárások. A leggazdaságosabb felhasználási mód kiválasztása elsősorban a víz mennyiségének és hőmérsékletének függvénye. Így alkalmas lehet

áramtermelésre, valamint a közvetlen energetikai célú hasznosítás, geotermikus távfűtés, egyedi fűtés, melegház, fóliasátor fűtése, ipari hőszolgáltatás megvalósíthatóságára is. (Gádos geotermikus koncessziós jelentés, 2015).

Szélergia

A korábbi területrendezési terv a megye területén a szélhatásának hasznosítását is preferálta, de ezek a beruházások elmaradtak. Újabb létesítésének megvalósítását az időközben történt szabályozás megállította. A szélergia újabb hasznosítási lehetőségét segítő beruházás megvalósítására a közeljövőben nincs lehetőség.

Napenergia

Töretlen jövője a napenergia hasznosításának van, amelyből évi 1900-2000 óra hasznosítható, 4600-4700 MJ/m² termelhető.

A megye területén általánosan a napenergia villamosenergia termelésre hasznosítható. A napenergia hasznosítására van mód sziget üzemben is, ha helyi akkumulációval a termelést-fogyasztást ki tudják egyenlíteni. Gazdasági szempontból az ad-vesz rendszer igénybevétele biztosítja a beruházás megtérülését, de hasznosítható naperőmű parkkal közcélú villamosenergia termelési céllal is, ahol a szolgáltatóval egyeztetve az átvételi tarifa érvényességével a termelt villamosenergia értékesíthető.

A napenergia hasznosítási lehetőséget a településrendezési eszközök keretében kell vizsgálni. Számára beépítésre nem szánt különleges megújuló energiatermelő terület jelölendő ki. Egy-egy telephelyre külön-külön meghatározott teljesítmény alapján határozható meg, hogy annak a beruházásnak, az átfogó területrendezési tervek hierarchiájában való szerepeltetése szükséges-e. A beruházók a naperőmű parkok feldarabolásával alkalmazkodtak a számukra legkedvezőbb iparági előírásokhoz. A feldarabolt naperőmű parkok kezelése a területi tervekben gondot okozott, ezért a korábbi gyakorlattal ellentétben egy-egy önálló telephelyként létesítendő beruházást, függetlenül, kizárólag az adott telephelyen előállított villamosenergia teljesítmény alapján önállóan kell vizsgálni és a teljesítménye alapján lehet mérlegelni a területi tervekben való feltüntetésének igényét. A felaprózott energiatermelési telephelyek megjelenítésének azonban rajztechnikai korlátai vannak.

Mivel a több telephelyre bontott naperőmű parkok területrendezési tervekben való szerepeltetési lehetősége gondot okoz, ezért javaslat készül a kezelésének megoldására. A megye szerkezeti tervén is várhatóan majd csak az egy telephelyen létesített 50 MW feletti közcélú villamosenergia termelő erőmű megjelenítésére lesz igény. Békés megyében egy telephelyen belül 50 MW közcélú villamosenergia termelést meghaladó nagyerőmű létesítése több is van folyamatban, de pontos lista nem áll rendelkezésre.

Az az aggály, hogy az ország villamosenergia rendszere, hogyan tudja fogadni az ezekkel a több szereplős beruházásokkal megvalósított energiatermelést, hogy hat az iparági rendszerre az időjárás függvényében termelt, a fogyasztás-termelés egyensúlyához nem illeszkedő termelt villamosenergia, azt az iparágnak kell szabályozni a területrendezéstől függetlenül.

Vízenergia

Békés megye területén áthaladó vízfolyások közül, van, amelyik közcélú villamosenergia termelésre is alkalmas. A víz energiájának a hasznosítására már korábban is volt példa és a folytatás lehetősége is biztosított. A nagyobb vízhozamú vízfolyásokra, lehetne vízlépcsőt építeni, helyi jelentőséggel, akár csak reklám célra, de ennek jelentősége település-szinten marad, annak energiagazdálkodást is érintő hatása a közeljövőre való tekintettel kizárható.

1.6. A vízi közművek fejlesztési javaslata

Ivóvíz ellátás

Békés megye hidrogeológiai adottsága, felszíni és felszín alatti vizekben való gazdagsága biztosítja a nagyon kedvező vízkivétel lehetőségét, amely a megye lakosságának a közüzemű vízellátásából is látható. Már az ezredfordulón valamennyi település számára a vezetékes ivóvízellátás lehetősége rendelkezésre állt, a megye lakosságának a 89,4 %-a rendelkezett közüzemű vízellátással, amely 2017-re 93,4 %-ra nőtt. A megye valamennyi településén, a közüzemű víz-ellátottság egy-egy településen belül is, közel település szintű, így a vízellátás fejlesztési célja, a kedvező ellátottság megőrzése és annak hosszú távú fenntartásának biztosítása. A mennyiségi ellátás jelenleg biztosított. A vízminőség azonban több helyen is javításra szorul. A megfelelő ivóvíz minőségű víz hosszabb távú biztosítása csak fejlesztésekkel tartható fenn.

A vízigények kielégítése döntően a felszín alatti vízkészletekből történik. A megye településeinek döntő hányadának a vízellátását az Alföldvíz Zrt. biztosítja. Néhány településnél a Gyulai Közülemi Kft. is részt vesz a szolgáltatásban. A vízellátás bázisa a kutakkal kitermelt víz, amelyet részben helyi hasznosítású elosztóhálózattal, részben kistérségi, illetve nagy regionális rendszerű hálózattal juttatja el az egyes településekhez, az egyes fogyasztókhoz.

A felszín alatti vízkivételekkel részben parti szűrésű kutakkal, részben rétegvizekből, részben karsztvízből biztosítják a vízellátást, a felszíni vizekből a vízkivétel többnyire nem ivóvíz ellátás céljából történik. Békés megyében kitermelt vizek kezelésre szorulnak. A vízkészletek vízminőségének megőrzésére és javítására az elmúlt években is sokat áldoztak, de további minőség javítási igények is várhatók. Az elmúlt időkben a közcsatornás szennyvízelvezetés hiánya miatt, a jellemzően talajba szikkasztott szennyvíz okozta szennyezés ellen a sérülékeny vízbázisok védelme nem volt biztosított, így ebben a megyében is több helyi vízbázis elszennyeződött. Azokat az elszennyeződött kutakat, ahol a szennyezés mértéke meghaladta az ivóvíz minőségre vonatkozó előírások határértékét, többnyire regionális hálózati kapcsolat kiépítésével váltották ki. A kevésbé szennyezett kutakat technológiai fejlesztéssel, vízkeveréssel alkalmassá tették a fogyasztásra. A szennyezési folyamat megállítását jelentő szennyvízelvezetés és kezelés megoldása (az ezredfordulón a megye lakásállományának csak a 26,9 %-a csatlakozott a közüzemű szennyvízelvezető rendszerre, amely 2017-re 70,8 %-ra emelkedett) lehetőséget adott arra, hogy vízminőség javító beruházásokkal az azóta szigorúbb vízminőségi előírásoknak is megfelelően a vízbázisok az ivóvíz ellátásra alkalmasak legyenek. A helyi vízkivételek előforduló mennyiségi és vízminőségi problémáinak kompenzálására áthidaló megoldást a regionális vízellátó rendszerek biztosítják.

A megye általános kedvező hidrogeológiai adottságának köszönhetően helyi kutakkal, kistérségi, illetve nagyobb regionális rendszerekkel a vízigényeket az egész megye területén ki tudják elégíteni. Így több település vízbázisa helyi jelentőségű, kistérségi ellátási feladatú vízmű kút. Ezeknek a kutaknak a törvény szerinti előírás alapján meghatározott, vízminőség védelmét biztosító hidrogeológiai védőidom kijelölésével és az arra vonatkozó előírások betartásával a helyi vízbázisok vízminőség védelmét biztosítani lehet. Ehhez kiemelt feladat, hogy a hidrogeológiai belső idom az illetékes helyi önkormányzat tulajdonába, kezelésébe legyen. A hidrogeológiai külső, „A” és „B” védőidomokra a 123/1997 (VII.18.) kormányrendeletben és a hidrogeológiai védőidom határozatában leírtak betartásra kerüljenek. A kormányrendelet elfogadása óta a terület felhasználási lehetőségekben több változás történt, aminek rendeleti követése nem történt meg, így pl. a kereskedelmi gazdasági területekre vonatkozó megállapításokat a rendelet 5. számú melléklete nem tartalmaz. Azokat a területfelhasználási lehetőségeket, amelyet nem jegyez egyértelműen a rendelet, annak a hidrogeológiai védőidomon való elhelyezése csak az ágazattal folytatott egyeztetés alapján jelölhető ki. De minél hamarabb célszerű lenne a kormányrendelet módosítása.

A természeti, földtani, hidrogeológiai adottságok alapján kirajzolódott az országos vízminőség védelmi területek övezete, amelyre vonatkozóan a településrendezési eszközökben kell szabályozást írni. Az MaTrT-ben az Országos vízminőség-védelmi terület övezetére rögzített előírás:

15. § (1) Az országos vízminőség-védelmi terület övezetében keletkezett szennyvíz övezetből történő kivezetéséről és az övezeten kívül keletkezett szennyvizek övezetbe történő bevezetéséről a kiemelt térség és a megye területrendezési tervében rendelkezni kell.

(2) Az övezetbe tartozó települések településrendezési eszközeinek készítése során ki kell jelölni a vízvédellel érintett területeket, és a helyi építési szabályzatban az építési övezetre vagy övezetre vonatkozó szabályokat kell megállapítani.

A vízbázisok védelme érdekében ennek teljesítése is szükséges.

A vízellátás megyei szinten nagyon kedvező, a lakások vezetékes ivóvíz bekötöttsége 93,4 %-os, a legutolsó rendelkezésre álló 2017-es statisztikai nyilvántartás alapján. Akkor 80 % alatti ellátottsággal rendelkező település mindössze 12 település volt: Mezőhegyes, Kardoskút, Gerendás, Nagybánhegyes, Kisdombegyház, Magyardombegyház, Kétsoprony, Kardos, Pusztaföldvár, Csabaszabadi, Örménykút, Kaszaper. Ebből 70 % alatt volt 6 település: Kétsoprony, Kardos, Pusztaföldvár, Csabaszabadi, Örménykút, Kaszaper, ezek közül Kaszaper a legkisebb ellátottsággal rendelkező település (46,6%). Szerencsésen a „kedvezőtlenebb” ellátottságú településeken kevesebb ember él. A megyében élők 6,6 %-a számára nem biztosított a közüzemi hálózati ivóvízellátás.

A megye jelenlegi kedvező ellátottsága alapján vízellátás vonatkozásában a fejlesztési feladatokban ma már a még teljes körű ellátással nem rendelkező településen kívül, ahol az ellátottság növelése is még feladat, többnyire már a "minőség" biztosítása kerül előtérbe a vízellátás fejlesztési feladatok körében. A „minőségi” igény pedig elsődlegesen a vízminőségre vonatkozik. Ezért a jövő feladata, rövid és hosszabb távú időciklusban egyaránt, a vízbázisok fokozott védelmének biztosítása. A rendelkezésre álló előkészített fejlesztések is megerősítik, hogy a fejlesztések döntően vízminőség javítását szolgálják. A 3. melléklet a 141/2018. (VII. 27.) Korm. rendelethez tartozó „1. melléklet a 272/2017. (IX. 14.) Korm. Rendelet”-ben részletezettek szerint:

- „Nagybánhegyes település ivóvízminőség-javítása Nagybánhegyes Község Önkormányzata a 339/2014. (XII. 19.) Korm. rendelet szerint”
- „Körösnagyharsány település ivóvízminőség-javító programja "Körösnagyharsány Községi Önkormányzat a 339/2014. (XII. 19.) Korm. rendelet szerint"

A közműszolgáltatók a vizet helyi kútról, vagy kistérségi regionális hálózatról, vagy nagy regionális hálózatról vételezett vízzel elosztóhálózaton keresztül juttatják el a fogyasztókhoz. Ha a helyi vízbeszerzéssel a megfelelő vízminőségű vízellátás nem lenne megoldható, akkor a regionális rendszerek irányából kell a vízellátást megoldani. A regionális vízbeszerzés lehetősége, ezért különös figyelmet érdemel. Az ellátás biztonsága érdekében a kistérségi-, térségi szolgáltató művek összekapcsolása, regionális rendszerek kialakítása növeli az ellátás biztonságát és a hosszabb távú jó minőségű vízellátás lehetőségét biztosítja.

A vízellátás fejlesztési igényének meghatározásánál, az igény prognózis készítésénél figyelembe kell venni, hogy Békés megye népessége kis hullámmal, de folyamatosan csökkenő tendenciájú. Az ezredforduló óta a népességszáma évről évre 0,5-1 %-kal csökken. A népességcsökkenés a fogyasztás csökkenését indokolja, amelyet ugyan mérsékel a komfort-növekedés okozta többlet-fogyasztás, az összesítés mérlege az ezredforduló óta 0,5 %-os éves lakossági fogyasztás csökkenést eredményezett. A gazdasági szférában a fenntarthatóság érdekében fokozottabb víztakarékosságra való törekvés hatására a megye fogyasztás csökkenése eléri az évi 1%-ot. Ezért hosszútávon az igények mennyiségi növekedésével várhatóan nem kell számolni.

A víztakarékosság mellett a komolyabb ivóvízfogyasztás csökkenést az eredményezi, ha a költségigényesen kezelt jó vízminőségű vizet olyan célra nem akarják felhasználni, amely nem igényelne

ivóvíz minőséget. A házi kutak, a szürkevíz használat csökkentheti az ivóvíz felhasználást, amely jelentősen csökkentheti a háztartások ivóvízellátásának költségeit. Ma kimondható, hogy hosszabb távon a takarékos, szelektált vízellátású vízhasználattal az igényes kezelést igénylő ivóvíz igénynövekedésével várhatóan Békés megye területén nem kell számolni. Számolni kell a házi kutak növekedésével. Ma már házi kutat létesíteni is csak az arra vonatkozó engedéllyel lehet.

Összefoglalva: a megyében rendelkezésre álló ivóvíz bázisok a várható távlati igényeket, természetesen a bázisok, elosztóhálózatok és azok létesítményeinek megfelelő korszerűsítésével és fejlesztésével, jó állapotban tartásával ki fogja tudni elégíteni.

Egyéb vízellátás

A nem ivóvíz minőségű vízigények kielégítésének gazdaságosságára törekedve, annak kielégítésére lokális megoldást keresnek. Erre a talajvizek, rétegvizek, felszíni vizek is rendelkezésre állnak. A klímaváltozás hatására távlatilag a legnagyobb vízfelesleg, a belvizek előfordulása, a mezőgazdaság és az agrárágazatot sújtja, de a vízhiány előfordulása is a mezőgazdaságban, az agrárágazatban okoz nagyobb gondot. A többlet vizek elleni védelemre a vízelvezetési rendszer fejlesztése szükséges, a vízhiányok pótlását az öntözőcsatornák, öntöző hálózatok újraélesztésével-kiépítésével lehet biztosítani. A vízpótlás jellemzően a felszíni vizekre támaszkodva alakíthatóak ki. A kiskertek, zöldfelületek locsolóvíz igényének kielégítése is távlatilag egyre kevésbé veszi igénybe az ivóvíz hálózatot, hanem a helyi vízbeszerzés kap egyre hangsúlyosabb szerepet. A helyi vízbeszerzés keretében a csapadékvíz visszatartása is fontos megoldandó feladattá fog válni. Egyéb vízellátás között kell említeni a megye természeti kincsét jelentő termálvíz készletet is, amelynek hasznosítása balneológiai célú. Részletesebb leírása a megújuló energiahordozók fejezetében szerepel.

Szennyvízkezelés

A vizsgálatok alapján a szennyvíz közcsatornás elvezetésének és kezelésének megoldása a megyében az ezredforduló idején az országos átlag alatt volt (2000-ben 26,9 % volt), a felszíni és felszín alatti vizek minőség védelme a csatornázás kiépítésének a gyorsítását igényelte. A hazai gyakorlatnak megfelelően ugyanis, a szennyvizeket az egyedi gyűjtőmedencékbe gyűjtötték és a talajba szikkasztották, jelentős környezetszennyezést okozva. A folyamat megállítására hazai és nemzetközi támogatás segítségével elindította az intenzív szennyvízhálózat és szennyvíztisztítás fejlesztését. A megvalósított fejlesztések eredményeként a rendelkezésre álló legutolsó statisztikai adatok alapján 2018. január 1.-én a közcsatorna hálózatra csatlakozó lakások aránya 70,8 % volt.

A megvalósított csatornázási program hatására több szennyvíztisztító telep létesült, és több km közcsatorna épült. Békés megyében az ezredforduló óta közel 1000 km csatorna épült, bár a közelmúltban a csatornázás erősen mérséklődött, az elmúlt két évben a megyében mindössze 30 km-nyi csatornahossz növekedést rögzített a statisztikai nyilvántartás. A legutolsó rendelkezésre álló statisztikai adatok összeállításakor még 33 településen nem volt kiépített közcsatorna, illetve a csatornára az ingatlanok rácsatlakozása még nem történt meg, hiszen építések fordultak elő. Közcsatorna hálózattal nem rendelkező települések: Bélmegyer, Kamut, Murony, Csabaszabadi, Gerendás, Kétsoprony, Telekgerendás, Csárdaszállás, Ecsefalva, Hunya, Dombegyház, Dombiratos, Kisdombgyház, Magyardombegyház, Medgyesbodzás, Nagybánhegyes, Pusztatömlök, Csanádapáca, Kardoskút, Pusztaföldvár, Biharugra, Geszt, Körösnagyharsány, Kőtegyán, Méhkerék, Mezőgyán, Okány, Újszalonta, Zsadány, Kardos, Örménykút, Kertészsziget, Körösújfalú.

Szerencsésen a csatornázatlan települések többnyire kis lélekszámúak, így a csatornázatlan 33 településen mindössze 34.637 fő él (17.267 az ellátatlan lakások száma) és ez a megye lakosságának

mindössze 9,8 %-a. A pályázati támogatás igénybe vételi lehetőségének az alsó küszöbe a 2000 lakosú település méret volt, ennél kisebb települések, ha egyéb kiemelő indok nem volt, akkor pályázati támogatáshoz csak települések társulásával lehetett hozzájutni. A ma még ellátatlan települések közül négy település érte el, illetve haladta meg a 2000 LEÉ-et, a támogatott szennyvízelvezetési, kezelési megoldás alsó határát, Dombegyház, Csanádapáca, Méhkerék és Okány. A többi kisebb lélekszámú. Okány településen az új szennyvíztisztító telep és a csatornahálózat kiépítésének megvalósítása már folyamatban van, amely várhatóan 2020. novemberében fejeződik ki.

A csatornázatlan településeken és a csatornázatlan városrészekben a szennyvizek jelentős hányadát, ma is a talajba szikkasztják. A ma már kedvező csatornázottság ellenére megyei szinten a talajba szikkadó szennyvíz mennyisége eléri a 8800 m³/nap átlagos mennyiséget, amely a talaj, talajvíz, rétegvizek elszennyeződését okozza. Különösen a megye érzékeny felszín alatti vízbázisaira, komoly veszélyforrása a felszín alatti vizeknek, kiemelt veszélyeztetője az ún. „egy kutas” településeken a helyi vízbázisoknak. Tilos a házi szennyvíz szikkasztása, kivéve egyedi szennyvízkezelő berendezésekkel tisztított háztartási szennyvíz bevezetésének a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó általános szabályokról szóló kormányrendeletben meghatározott eseteit.

Ahogy azt a vizsgálatok feltárták, a jelentősebb szennyezést nemcsak a talajba szikkasztott szennyvíz mennyisége okozza, hanem ezt tovább fokozza a szennyvíz szennyezettségének növekedése, azaz annak a minősége, mivel a házi szennyvíz (magnövekedett mosószerfogyasztás stb miatt) egyre magasabb nitrogén és foszfortartalmú. Ezek a szennyező anyagok a talajba és a talajvízbe jutva, nagyon veszélyeztetik elsődlegesen a felszín alatti, de a felszíni víztesteket is. Ezek a tények a szakágat érintő fejlesztési feladatokat, a szennyvízhálózat fejlesztési igényét kijelölik. A vízellátáshoz hasonlóan Békés megyében a már csatornázott települések döntő hányadának szennyvíz elvezetését, kezelését, elhelyezését ugyanazok a szolgáltatók biztosítják, amelyek a település vízellátását szolgáltatják. A csatornázott települések többsége az Alföldvíz Zrt. vízellátó területén van, így a csatornahálózat üzemeltetését is az Alföldvíz Zrt. üzemelteti. De mellette üzemeltetőként jelen van a Gyulai Közütemi Kft. is.

A csatornázott településeken a szennyvízgyűjtő hálózat a szennyvizeket jellemzően a helyi tisztítótelepre, vagy kisebb hányadban kistérségi ellátási funkcióra létesített regionális tisztítótelepre szállítja a szennyvizeket. A vizsgálatok alapján Békés megye sajátossága, hogy jelenleg mindössze öt kistérségi regionális szerepet betöltő szennyvíztisztító telep üzemel a megyében: Mezőkovácsháza, Kunágota, Lőkösháza, Újkígyós és Szarvas településeken, ezek a kistérségi funkciót ellátó tisztítótelepek tíz Békés megyei település ellátását biztosítják. A többi település önálló, csak a saját település ellátását szolgáló tisztítóteleppel rendelkezik.

A meglévő csatornahálózat és szennyvíztisztító telepek elsősorban a kommunális szennyvizeket gyűjtik össze és tisztítják. A nagyobb ipari üzemek saját ipari szennyvíztisztítóval rendelkeznek, melynek üzemeltetését is maguk végzik. A szennyvíztisztítás egyik végtermékének, a tisztított víznek a befogadói a vízfolyások. A másik végterméknek, a szennyvíziszapnak az elhelyezése jellemzően még ma is mezőgazdasági területen történik, de biomasszaként feldolgozva az energiatermelési hasznosítása növekvő tendenciájú.

Ma is a megye egyik szennyező forrásának számító csatornázási hiányosságból eredő környezetterhelés felszámolása határozza meg a szakágat érintő fejlesztési feladatokat. Ezt alátámasztják, hogy fejlesztési tervek elindultak és azok megvalósítása folyamatban van:

A rendelkezésre álló előkészített fejlesztések a 3. melléklet a 141/2018. (VII. 27.) Korm. rendelethez tartozó „1. melléklet a 272/2017. (IX. 14.) Korm. Rendelet”-ben részletezettek szerint:

- "Battonya város szennyvízelvezetésének és -tisztításának bővítése, korszerűsítése""Battonya Város Önkormányzata a 339/2014. (XII. 19.) Korm. rendelet szerint"

- "Kaszaper község szennyvízelvezetése és -tisztításának fejlesztése" "Kaszaper Község Önkormányzata a 339/2014. (XII. 19.) Korm. rendelet szerint"
- "Délkelet-Magyarországi szennyvízelvezetési és -kezelési fejlesztés 5. (DKMO 5)" Dombegyház Nagyközség Önkormányzata a 339/2014. (XII. 19.) Korm. rendelet szerint"
- "Délkelet-Magyarországi szennyvízelvezetési és -kezelési fejlesztés 3. (DKMO 3)" "Mezőhegyes Városi Önkormányzat és Méhkerék Község Román Nemzetiségi Települési Önkormányzat a 339/2014. (XII. 19.) Korm. rendelet szerint"
- "Délkelet-Magyarországi szennyvízelvezetési és -kezelési fejlesztés 4. (DKMO 4)" "Csanádapáca Község Önkormányzata, Lőkősháza Község Önkormányzata és Kevermes Nagyközség Önkormányzata a 339/2014. (XII.19.) Korm. rendelet szerint"
- Bucsá község szennyvízcsatornázása Bucsá Község Önkormányzata

Szennyvízelvezetés, kezelés fejlesztési feladat a megyében a már csatornázott településeknél a még nem csatornázott településrészek mielőbbi csatornázása, a csatornahálózat bővítése és a rácsatlakozás mértékének növelése. A csatornázatlan településeknél viszont fontos szempont a szennyvízgyűjtés-kezelés mielőbbi megoldása.

A nem csatornázott, és a közeljövőben nem várható csatornázású településeknél mindig felmerül a korszerű egyedi szennyvízkezelő berendezések alkalmazása. A tapasztalatok azonban országosan nem egyértelműen pozitívak, a lakosság fegyelmezettsége, amely a házi szennyvízkezelést lehetővé tenné, általában nem biztonságos, így azokon a településeken, ahol ennek alkalmazása kockázatos lenne, nem célszerű javasolni. Így akár a felszíni, vagy felszín alatti vízbázisok védelme, akár az országos vízminőség védelmi területek övezetén, szintén a vízkincs védelme érdekében, akár a megye gazdasági életének egyik pillérjét adó turisztikai célpont, a víztestek vízminőség védelmére kockázatot jelentene, ott az alkalmazását nem kellene támogatni. Ezért, ahol a felszíni, vagy felszín alatti vizek védelme szükségessé teszi, a házi szennyvízkezelést csak akkor lehet kivitelezni, ha a tisztított víz elvezetése nem a talajba szikkasztással, hanem élővízi bevezetéssel megoldható. Ezzel a folyamatos ellenőrzés lehetőségének biztosításával a kockázat jelentősen csökkenthető. Egyébként a teljes biztonságot adó megoldás csak a közcsatornás szennyvízelvezetéssel érhető el.

Meg kell említeni, hogy vannak azonban olyan beépítésre szánt és beépítésre nem szánt településrészek, amelyeknek jól és gazdaságosan működtethető közhálózati csatorna csatlakozását a nagy távolság, az ingatlan időszakos hasznosítása nem tenné lehetővé. Az elmúlt időszakban valóban jelentős kutatások-fejlesztések alapján fejlesztették ki azokat a szakszerű szennyvízkezelő házi berendezéseket, amellyel a szennyvizet lehet helyben kezelni és elhelyezni, természetesen, ha azt, egyéb helyi, természeti, hidrológiai, geológiai adottság nem akadályozza. Természetesen ennek alkalmazását is csak ott szabad megengedni, ahol azt, kockázatmentesen az állampolgárra lehet bízni, és azt a helyi építési szabályzat megengedi. A vízbázisok védelme érdekében azt a kockázatot viszont sehol sem szabad felvállalni, amelynél a tisztított víz ellenőrzés nélkül, közvetlen talajba szikkadna. Erre biztonságos megoldást csak felszíni vízbefogadó tud nyújtani, amelynél a tisztítás minősége bármikor ellenőrizhető.

A megye területének jelentős hányada országos vízminőség védelmi területek övezetén fekszik, amelyre egyedi szabályozás előírása szükséges. Az alapelv, hogy a vízkészlet veszélyeztetését nagy biztonsággal ki kell zárni. Beépítésre szánt területen és beépítésre nem szánt vízbázis védelmi, vagy országos vízminőség védelmi területen elsődlegesen a teljes közműellátás kiépítési kötelezését kell előírni. Ehhez meg kell jegyezni, hogy a teljes közműellátás szennyvízelvezetés vonatkozásában kizárólag az OTÉK 8.§-a alapján „közüzemű” szennyvízcsatornával történő elvezetéssel teljesíthető.

Amennyiben a település csatornázatlan, vagy a közcsatorna hálózat nagyobb távolságban van, akkor a szennyvízelvezetés kezelés megoldására a következő ajánlás adható. Ha:

a) a szennyvíz közcsatorna hálózat 200 m távolságban rendelkezésre áll, akkor a közhálózati csatlakozást ki kell építeni az adott ingatlanon keletkező szennyvíz mennyiségétől függetlenül,

- b) a napi keletkező szennyvíz mennyisége nem haladja meg a napi egyszeri szállítással elszállítható mennyiséget (helyi szippantó kocsi szállító kapacitását), a szennyvizeket víz-zárósági próbával igazoltan, vízzáróan kivitelezett, fedett, zárt medencébe kell összegyűjteni és a kijelölt ürítő helyre elszállítani.
 - c) a napi keletkező szennyvíz mennyisége meghaladja a napi egyszeri szállítással elszállítható mennyiséget (helyi szippantó kocsi szállító kapacitását), akkor helyben létesítendő egyedi szennyvíztisztító berendezés is alkalmazható:
 - ca) ha a tisztított vizek számára a megfelelő felszíni befogadó rendelkezésre áll (tisztított vizet sem szabad talajba szikkasztani)
 - cb) ha az egyéb előírások, korlátok nem tiltják, valamint illetékes szakhatóságok hozzájárulnak,
 - cc) a berendezés védőterület igénye nem nyúlhat túl a tárgyi telken,
 - cd) a tisztítóberendezéssel azt a tisztítási hatásfokot kell teljesíteni, amit a befogadóhoz igazítva az illetékes szakhatóság meghatároz,
- ha bármelyik illetékes szakhatóság nem ad hozzájárulást a helyi szennyvíztisztító kisberendezés létesítésére, akkor ki kell építeni a közcsontra csatlakozást, az bármekkora távolsággal érhető el.

A szennyvízkezelést érintően a fejlesztési feladat elsődlegesen a közcsontra hálózat kiépítése, bővítése, az ingatlanok közhálózatra való csatlakozási mértékének növelése. A csatornázatlan településeknél, település részeknél, a környezet szennyezésének, terhelésének elkerülése érdekében a közüzemű vízhálózat fejlesztését korlátozni kell, új közüzemű vízvezeték építését már csak a csatornahálózat fejlesztéssel együtt szabad kivitelezni. Ha már a közüzemű vízellátás korábban megvalósításra került, akkor a szennyvízpótló berendezés alkalmazása a közcsontrahálózat kiépítéséig elkerülhetetlen lesz. A közműpótlóként alkalmazható megoldást a helyi adottságok, talajmechanikai adottság, talajvízállás, egyéb természeti adottságok, felszíni és felszín alatti vizek védelmének függvényében a helyi építési szabályzatban lehet rögzíteni.

Külön ki kell emelni a megyében, szinte minden nagyobb település környezetében előforduló tanyákat és a volt zártkertes területeket, kiemelten az országos vízminőségvédelmi területek övezetén fekvő tanyákat és a volt kiskertes területeket, amelyeknek funkcióváltással lakóterületi átalakulása szinte fékezhetetlennek tűnik. Ezeknek a területeknek az infrastruktúra fejlesztése valamennyi érintett település nagy odafigyelést igénylő kiemelt feladata. Ezeken a területeken nagyon szigorúan kell szabályozni a vízellátás fejlesztését, mert a közüzemű vízellátás az állandó tartózkodás nélkülözhetetlen infrastruktúrája, amelynek kiépítésében az ingatlantulajdonosok is érdekeltek, és ha ezt elkülönítetten megoldják, a szennyvíz közhálózatos kiépítésében már nem érdekeltek az ingatlantulajdonosok, és általános tapasztalat szerint az alkalmazott és nehezen ellenőrizhető közműpótlással a szennyvíz okozta környezetszennyezés elkerülhetetlen lesz.

1.7. Tájszerkezet alakítása, tájrendezési és természetvédelmi irányelvek

Tájrendezési és természetvédelmi irányelvek

A tájrendezési irányelvei a tervkészítés általános irányelveivel és célkitűzéseivel összhangban a megye területének - településeinek, kistérségeinek - fenntartható fejlődését célozzák.

A fenntartható fejlődés elvének megvalósítása magában foglalja a megye értékeinek, sajátosságainak megőrzését, a koordináció követelményeinek való megfelelést a szerkezeti, területfelhasználási beavatkozások tervezése és megvalósítása során. A koordináció követelménye egyrészt a megyén belüli települések és kistérségek együttműködését, összehangolt fejlesztését és rendezését, másrészt a megye nagyobb térségbe, a Dél-Alföldre való illeszkedését jelenti. A megye sajátos természeti és táji, tájképi értékeinek védelme és sajátosságainak megőrzése a táji - természeti és művi értékvédelem mellett a kulturális, gazdasági, különösen növénytermesztési és lótenyésztési, és néprajzi hagyományok megőrzését is jelenti.

Tájrendezési szempontból elsődlegesen a táji adottságok, ezen belül is a táji, természeti értékek megőrzése a feladat, összehangoltan a megye fejlődését szolgáló területfelhasználási és szerkezeti változtatások meghatározásával.

A megye tájszerkezetének és tájhasználati módjainak alakítása a táj- és természetvédelmi szakterület mellett a környezetvédelmi, mező- és erdőgazdasági, közlekedési, közmű és településrendezési ágazatok függvénye és bizonyos szempontból ezek szintézisének tekinthető. Az ágazatok közül tájrendezési szempontból kiemelt figyelmet érdemel a tájhasználati módok egy csoportját meghatározó és tájszerkezeti tényezőként is fontos táj- és természetvédelmi szakterület, valamint más szempontból a közlekedési ágazat.

A táj- és természetvédelem témakörében meghatározásra kerül a különböző szinten védett és védendő területeken, értékeken túl ezek és a köztes nem védett, de táji, természeti szempontból értékordozó területek összefüggő rendszere, az ökológiai hálózat, amely térségi jelentőségű szerkezeti elem. Az ökohálózat egy része szervesen kapcsolódik a békési táj vízrajzi adottságaihoz, a folyók és kisvízfolyások völgyeihez. Ezekben a térségekben fontos az ár- és belvízvédelmet szolgáló vízrendezési, valamint a természeti értékvédelmet szolgáló tájrendezési érdekegyeztetés, illetve ennek során az ökológiai szemlélet erősítése. A tájhagyományok megőrzéséhez kapcsolódó speciális feladat a megye déli részén fennmaradt sajátos uradalmi birtokszerkezetet tükröző tájhasznosítási formák, és más (művi és települési értékvédelmi fejezetekben rögzített) települési értékeinek megtartása.

A térségi és települési infrastruktúra szempontjából szerkezetképző közlekedési hálózat fejlesztése vonja maga után a legegységelműbb tájszerkezeti változásokat, új települési és térségi kapcsolatok létrejöttével. Az új nyomvonalak vezetése, települési és ökológiai hálózati elemekkel való egyeztetése fontos feladata a tájrendezési tervnek. Fontos a felsőbbrendű - országos és térségi - tervekben előírt közúti és vasúti fővonalak megfelelő tájbaillesztése, tájrendezési szempontból is megfelelő nyomvonalvezetése és kialakítása.

Tájszerkezet

A tájszerkezet alakítása szempontjából elsődleges a megye ökológiai hálózati rendszerének kiteljesítése, a meglévő elemek összekapcsolásával, illetve kiegészítésével. Az ökológiai hálózat legértékesebb és legmagasabb szinten védett elemei az országos védettségű természeti területek, a megye területén levő nemzeti parki területek és természetvédelmi területek. Ezek kisebb-nagyobb zöld szigeteket képeznek a megye viszonylag jelentős, de jobbára a megye északi harmadára korlátozódó hányadán, és közöttük húzódnak az MaTrT keretében megkutatott fő ökológiai folyosók (a megyében elsődlegesen a Körösök vízrendszeréhez kapcsolódó vizes-nedves, gyepek-erdős természeti és extenzív mezőgazdasági területsáv). Ezek együtt az elsődleges (országos) szintű ökohálózatot képezik.

Az elsődleges hálózat kiegészül másodlagos, megyei szintű ökológiai elemekkel, amelyeket a helyi védettségű területek és valamennyi, az elsődleges hálózathoz nem tartozó természeti terület, meglévő és tervezett ökológiai- és zöldfolyosó együttese képez. Az ökológiai folyosók a megye természetföldrajzi sajátosságainak megfelelően elsősorban a kisvízfolyásokhoz, illetve a meglévő minimális erdőihez, továbbá az extenzív gyepekhez kapcsolódnak. A zöldfolyosók a meglévő és tervezett művi tájelemek (közlekedési és más műszaki infrastruktúra nyomvonalak, új beépítések, településszegélyek) zöldfelületi kiegészítését, környezetvédelmét és tájbaillesztését szolgáló meglévő és tervezett zöldsávok, véderdősávok és erdősítések.

Az ökológiai hálózat országos elemeit kiegészítő megyei szintű alkotórészek egymáshoz és az országos hálózathoz is kapcsolódva képeznek rendszert. E rendszer sajátja, hogy a megye minden regionális

szinten értelmezhető és jelentős meglevő és tervezett természeti, természetszerű, természetközeli és renaturált területét magában foglalja, függetlenül ezek jelenlegi és tervezett védettségi szintjétől és tulajdonviszonyaitól. Ezért is szükséges e területek védelme, fenntarthatósága érdekében a területrendezési terv keretében - a településrendezési tervek szintjére is átvihető és átvehető - speciális tájhasználati-tájvédelmi szabályozást adni, a tiltások és korlátozások mellett meghatározva a támogatások és ösztönzések lehetőségeit is.

Az ökológiai hálózat országos elemeit kiegészítő legfontosabb megyei szintű hálózati elemek az alábbiak:

- helyi védettségű természeti területek,
- kisvízfolyások (patakok, erek, stb.) medre és parti sávjai, valamint egyéb vízfelületek (holtágak, morotvák, tavak, tározók),
- erdőterületek (meglevő erdők és erdőtelepítésre potenciálisan alkalmas területek): Füzesgyarmat és a Sebes-Körös térségében,
- gyepterületek,
- extenzív műveléssel fenntartandó mezőgazdasági területek,
- zöldfolyosók (táblahatárokhoz és települési területekhez illeszkedő védőzöldsávok, véderdő telepítések).

Tájhasználati módok

A tájhasználati módok jövőbeli alakulása szempontjából a tájrendezési fejezet elsősorban a mezőgazdasági, az erdőgazdasági tájhasználatot valamint a javarészt ezek mozaikjaiból álló vegyes területfelhasználást illetően meghatározó, az egyéb tájhasználati típusok (települési, műszaki infrastruktúrális, stb.) más szakági munkarészek keretében meghatározott struktúráját illetően ezek térbeli megjelenését, tájbaillesztését segíti elő. A tájrendezésnek, szándékaink szerint egyre jelentősebb szerepe lesz a felszíni vízrendezés (folyó- és kisvízfolyás szabályozás, ár- és belvízvédelem), a vízfelületek alakítása terén is, az ökológiai szemlélet erősödésével.

A mezőgazdasági - és erdőterületek strukturálását és fejlesztését egyre nagyobb mértékben áthatják a racionális tájgazdálkodás - a termőhelynek megfelelő művelési ágak és módok megválasztása -, valamint a települési és természeti környezet védelmének térségi szintű figyelembe vételének szempontjai. Ezeknek megfelelően javaslatot teszünk az elsődlegesen erdő- illetve mezőgazdasági hasznosítású területek kiegészítéseként a mezőgazdasági művelésre, továbbá az erdőtelepítésre másodlagosan alkalmas mező- és erdőgazdasági területi struktúra kialakítására. Ezzel összhangban a nem természeti alapú tájhasználatok (beépítések, műszaki infrastruktúra létesítmények, műszaki és kommunális telephelyek, stb. által igénybevett területek) zöldbeágyazására, tájbaillesztésére, a természeti és mesterséges zöldfelületi rendszerek szerves összekapcsolását elősegítő településrendezési ajánlásokat is tartalmaz jelen tervmódosítás.

1.8. Mező- és erdőgazdálkodási szakági javaslatok

A hatályos megyei térségi szerkezeti tervhez képest a változások elsősorban az MaTrT következményei.

A 2013-ban elfogadott OTrT-hez képest a 2018-as MaTrT a megye területén **növelte az erdőgazdálkodási térség területét**. Ennek kapcsolódó szabályozása, övezeti rendszere is változott.

A térségi szerkezeti tervhez kapcsolódó ajánlások, irányelvek részletes szempontokat fogalmaznak meg a táji, természeti értékek védelmére, az ökológiai hálózat területeinek biztosítására, a tájképvédelemre,

a hagyományos tájszerkezet megőrzésére, fejlesztésére és a mezőgazdaság, erdőgazdaság több funkciók fejlesztésére vonatkozóan is.

Mezőgazdasági térség

A **mezőgazdasági térség területe** Békés megyében a jövőben is meghatározó marad, mint területi súlyát illetően kiemelkedő, ökológiai szempontból másodlagos tájhasználati mód. A megye tájgazdálkodásában továbbra is a mezőgazdaság a meghatározó minden egyéb tájhasználat mellett. A területrendezési terv agrárgazdasági céljaként a felülvizsgálat során, a racionális földhasználati elveknek megfelelően, a legjobb termőképességű területek művelésben tartásának biztosítását foglalmaztuk meg. Ezek lehatárolását az MATRT alapján, az ott meghatározott kiváló termőképességű szántók övezete alapján tettük meg.

A mezőgazdasági térség területfelhasználására vonatkozó megyei irányelvek szakmai megalapozása és tájrendezési javaslatai

A tervelőzmények illetve a megye táji - területi adottságainak ismeretében megfogalmazhatók azok a térségi ajánlások, irányelvek, amelyek a mezőgazdasági térség optimális tájhasználatának legfontosabb szempontjait és javaslatait foglalják össze:

- A termőföld más célú hasznosítása csak a legszükségesebb mértékben és elsősorban a jelenleg beépített területtel határos gyengébb termőhelyi adottságú területeken javasolható. Az átlagosnál jobb minőségű termőföld beépítésre szánt területtől csak kivételesen indokolt esetben jelölhető ki, amennyiben a más célú hasznosítás helyhez kötöttnek minősül, közérdekű és jóváhagyott településfejlesztési koncepcióban támogatott célt szolgál, és arra a funkcióra gyengébb minőségű termőföld nem áll rendelkezésre.
- A mezőgazdasági térség területfelhasználása során - a mindenkor terület potenciálja és a művelési ág együttes figyelembevételével - ösztönözni kell a gazdaságos árutermelésre alkalmas birtokméretek kialakítását. Ahol a birtokméret az adott művelési ághoz viszonyítva megfelelő, és táji, természetvédelmi érdekeket nem sért, lehetővé kell tenni farmgazdasági típusú területek kijelölését - a gazdálkodással való együttműködés lehetőségének biztosítását - is.
- A termőterületek védelme érdekében külterületen településrendezési tervekben az OTÉK-ban megengedett telekminimumnál nagyobb, illetve az ott megengedett beépítési %-nál kisebb értékeket célszerű meghatározni a beépíthetőség feltételeként, továbbá célszerű a kisebb üzemméretű területek kijelölése helyett a birtokközpontos rendszer ösztönzése a településrendezési tervekben. A mezőgazdasági térséghez tartozó területek további felaprózódását a településrendezés eszközeivel is gátolni kell.
- A mezőgazdasági térségben elő kell segíteni az agrár-társzerkezetet előnyösen formáló mozaikos védő erdősávok, fasorok telepítését, egyben biztosítani kell a meglévő mezsgyék, erdősávok védelmét. A területeken meg kell akadályozni a talaj fizikai, kémiai és biológiai degradációját.
- A mezőgazdasági térség részét képező kertgazdaság területeken - differenciált külterület-szabályozással, azon belül a helyi sajátosságokhoz illeszkedő területfelhasználási kategóriák alkalmazásával törekedni kell a terület rendeltetésszerű használatához képest intenzívebb beépítések meggátolására. A tájkarakter védelme érdekében a településrendezési tervek készítése során javasolt az OTÉK-ban megengedett telekminimumnál nagyobb - irányelvként: hagyományos szőlő- és intenzív kertészeti területeknél legalább 1500-3000m², nem hagyományos szőlő- és gyümölcsös területeknél min 3000-6000m² -, illetve az OTÉK-ban megengedett beépítési %-nál kisebb - 0 és 1% közti - értékeket meghatározni a beépíthetőség feltételeként. A mezőgazdasági térséghez tartozó borvidéki és szőlőkataszterbe sorolt területeken a beépítés településrendezési tervben megállapítandó feltétele a szőlő művelési ágnak megfelelő területhasználat.

- Amennyiben a szántóföldi művelés építményigénye az övezeten kívül(i birtokközpontban) nem biztosítható, a településrendezési tervben megengedhető annak létesítése a terület táji-természeti értéket nem képező részén, max. 0,5%-os, tájbaillő beépítettséggel. Az állattartás, szénatárolás településtervben meghatározandó építményigénye is csak tájba illesztett módon biztosítható, a terület táji-természeti értéket nem képező részén, max. 0,5%-os beépítettséggel.
- A mezőgazdasági térség hasznosításánál érvényesíteni kell a „vizek mezőgazdasági eredetű, nitrátszennyezéssel szembeni védelméről” szóló, rendeletben foglalt előírásokat.
- A térség területhasználata során biztosítani kell az ökológiai tájgazdálkodás, a racionális földhasználat elveinek érvényesülését, meg kell védeni az értéket képező hagyományos tájkarakter elemeit, a mezőgazdasági tájfasítás és dűlőrendszer értékeit. A térségben össze kell egyeztetni a mezőgazdasági hasznosítás, valamint a táj- és természetvédelem érdekeit, az optimális tájhasználat kialakítása érdekében.
- A magasabb ökológiai, de alacsonyabb termőhelyi értékű mezőgazdasági területek az agrárkörnyezetvédelmi alapú környezetkímélő területhasználat, az ökogazdálkodás és az erre épülő ökoturizmus és vidékfejlesztés javasolt célterületei, ennek megfelelően itt kiemelt fejlesztési és rendezési cél a táji változatosság, mozaikosság fenntartása: gyepek - ligetek - erdők, nádasok, nedves - vizes élőhelyek megóvása illetve területi részarányuk növelésének elősegítése.
- Az intenzív művelésből kivonandó öko- (bio-) és egyéb külterjes mezőgazdálkodásra sem alkalmas területek elsősorban extenzív gyepegazdálkodással, honos fajokkal történő ligetes fásítással, halastóként vagy egyéb vizes- nedves élőhelyek kialakulására módot adó formában hasznosítandók.
- A térségben elsődlegesen a táj értékeinek és karakterének megőrzését szolgáló tájhasznosítási módokat szükséges támogatni. Ezen belül - a területi adottságok és alkalmasság figyelembevételével - az extenzív gyepegazdálkodás - rét és legelőgazdálkodás -, ár- és hullámtéri gazdálkodás, víztározás, halastavak, és többcélú tározók létesítése élvezzen prioritást. A mezőgazdasági térség gyengébb termőhelyi adottságú területein - az agrár, a környezetvédelmi és az erdészeti támogatási formák összehangolt alkalmazásával - ösztönözni kell a szántóterületek arányának csökkentését, a gyepek és erdőterületek arányának jelentős növelését. A vízfolyások menti hullámtéri területeken és a megyei területrendezési tervben ökológiai zöldfolyosóként tervezett területeken található szántóterületeket erdősíteni, fásítani, illetve gypesíteni célszerű.
- A mezőgazdasági térség beépítésre szánt területté való minősítése általában nem kívánatos, kivételesen csak abban az esetben, ha a terület természeti-, tájképi értékei nem károsodnak, adottságai is fennmaradnak, továbbá a terület biológiai sokfélesége sem károsodik helyreállíthatatlanul. A térségben - a megyei szerkezeti tervben ábrázolt területeken és építményeken túlmenően - új építmény létesítése is csak indokolt esetben, a természeti értékek, tájképi adottságok károsítása, sérelme nélkül legyen lehetséges. Fáslegelőn, nedves réten és lápos-mocsaras területen ill. azok 500 méteres körzetében a vonalas létesítmények telepítése elkerülendő. A vízkincs megőrzendő, a felszíni és csapadékvizeket lehetőleg helyben kell tartani, a talajvíz csökkenését eredményező tevékenység csak kivételesen, indokolt esetben végezhető.
- A mezőgazdasági térségben a táj- és természetvédelmi szempontoknak alárendelten kell elősegíteni az erdősávok, fasorok telepítését, de elsődlegesen a meglévő mezsgyék, facsoportok, erdősávok védelmét kell biztosítani.

A megyében távlatilag is uralkodó mezőgazdasági tájhasználat hol kizárólagossága, hol technológiája (agrotechnikája) miatt környezeti konfliktusokat is okozhat, amennyiben a - külön fejezetben tárgyalt - tájterhelési és tájterhelhetőségi viszonyokat nem veszik kellő súllyal figyelembe.

Mezőgazdasági tevékenységből eredő konfliktusok és megoldási javaslatuk

Békés megye területén hagyományosan jellemző a mezőgazdasági tevékenység, elsősorban a szántóföldi növénytermesztés és az állattartás. A szántóföldi növénytermesztés környezeti terhelése a

műtrágyák és növényvédőszeres takarékosabb használata miatt az elmúlt években csökkent. A felszín alatti vizek védelmét segíti a tápanyag-felesleg jelentős csökkentése, például megfelelő trágyázási gyakorlattal.

A hatékony agrár-környezetvédelmi intézkedések fontos eszköze erózió-, belvíz- és nitrát érzékeny területeken a művelési ág vagy mód váltása, illetve a területhasználat módosítása erdősítéssel, gyepesítéssel, élőhelyek létrehozásával. A felszíni vizek vízminőségének javításában dombvidéken a tápanyag-gazdálkodás mellett az erózió csökkentésével lehet számottevő eredményeket elérni, amely ennek megfelelő művelési módszerek alkalmazását jelenti, vagy alkalmazható magát a forrást megszüntető művelési ág-váltás. A vizek VKI szerinti „jó állapotának” eléréséhez a dombvidéki kis vízfolyások felső szakaszain mindenképp indokolt a szántó/erdő művelési ág váltás. Az erdők jótékony vízviszatartható és a talaj vízmegkötő funkciója párosítható a szántók kiszorításának hatására csökkenő tápanyagszennyezéssel. A vízfolyások alsóbb szakaszain, szélesebb völgyekben és síkvidéki jellegű vízfolyásokon pedig elsősorban szántó-gyep konverzió jelenthet megoldást, illetve enyhébb esetben a művelési mód váltása. Utóbbi esetben a vízfolyások mellékén a megfelelő védősávok (erdő, mező) kialakításával kell az intézkedést hatását erősíteni. Ezeket a folyamatot segítik az EU támogatással ösztönző programjai (pl. az agrár-környezetgazdálkodási program) is.

Az erózióval szembeni védelem jelenleg a helyes mezőgazdasági és környezeti állapot (HMKÁ) betartatásán keresztül érvényesül. (Ennek a megyében kevésbé van jelentősége, mivel elsősorban a 12 % lejtőszög feletti területeken kötelezően betartandó, a vetésváltásra és agrár-technikai eszközök alkalmazására - szintvonalra merőleges művelés vagy talajtakarás valamely módozatai- vonatkozó szabályok betartásáról szól, oly módon, hogy ez a közvetlen kifizetések további feltétele. Az 5-12 % közötti lejtőszögű területeken a vállalat önkéntes. A megye domborzati adottságaiból következően inkább csak ez utóbbi szituáció fordul elő és ez is meglehetősen kis területen.) Az erózió csökkentését hatékonyabbá teheti továbbá, ha az erózió-érzékeny területek kijelölésében a lejtőszögön kívül egyéb szempontok is megjelennek (pl. talajtakaró, lefolyási viszonyok). Az erózió-érzékeny terület, és az annak megfelelő jó gyakorlat bevezetése a nitrát-érzékeny területekéhez hasonló jogszabályi háttérrel igényel.

Az állattartás fellendülése vagy visszaesése szintén az EU támogatási rendszerével van szoros összefüggésben. Megállapítható, hogy elsősorban nagylétszámú állattartó telepeket üzemeltetnek, és az elmúlt években folyamatos az új telepek létesítése, és a meglévők fejlesztése, illetve kapacitásbővítése. Az állattartó telepek létesítése és üzemeltetése során gyakori környezetvédelmi probléma forrása, hogy a védőtávolságokat különböző okokból nem tartják be, ráadásul a környezetvédelmi szabályozás a bűzzel, mint légszennyezési formával nem tud érdemben foglalkozni. Az állattartással együtt járó másik környezeti terhelés a trágyakezelésből adódik, és komplex környezeti problémát okoz a felszíni víz - felszín alatti víz - talaj rendszerben, valamint a levegőben egyaránt. A lakó- és érzékeny természeti területek védelme érdekében a területrendezési tervezés során is meg kell erősíteni az állattartó telepek telepítésének szabályait. Az állattartó telepek korszerűsítése szintén hozzájárulhat a terhelések csökkenéséhez. A bejegyzett telepeken kívül fontos feladat a lokális, egyéni, illegális terhelések felszámolása.

Az érzékeny természeti területek a jelenlegi metodika szerint ugyan nem jelenítendő meg kötelező önálló övezetként, de alátámasztó információként célszerű az ismeretük és feldolgozásuk. Ezek nem állnak természetvédelem alatt, nem tartoznak feltétlenül védett tájhoz, illetve ökológia hálózathoz, de táji - ökológiai adottságaik miatt különleges szabályokkal és lehetőségekkel is rendelkeznek. Jellemzőjük, hogy általában mezőgazdasági művelés alatt állnak (jobb esetben gyep, vagy nádas, rosszabb esetben intenzívebb művelési ágakban) és táji - természeti értékeik fenntartásához sajátos kezelésükre van szükség. Mivel ennek korlátozó és támogatási formái külön jogszabályban meghatározásra kerültek, önálló területrendezési tervi elkülönítésük nem indokolt, viszont szükséges legalább irányelvi szinten összefoglalni a fenntarthatóságuk érdekében megfogalmazható szabályokat, ajánlásokat.

Az érzékeny természeti területeken támogatott természetkímélő tájgazdálkodással kell biztosítani az élőhelyek, a biológiai sokféleség védelmét, a tájképi és kultúrtörténeti értékek összehangolt megőrzését. Ennek érdekében az alábbi tájhasználati és kezelési javaslatok tehetők:

- a területek természetes illetve természetközeli állapota megőrzendő területei beépítésre szánt területté nem minősíthetők, az övezet területén külszíni bánya nem nyitható, potenciálisan környezetszennyező létesítmény (telephely, nyomvonal) nem létesíthető,
- a mező- és erdőgazdasági valamint vízgazdálkodási területek a táj- és természetvédelmi szempontok prioritásának biztosításával tartandók fenn és a településrendezési tervekben kötelezően külön övezeti előírásokkal szabályozandók, amelyek meghatározása településtervezés feladata,
- a területen épület elhelyezés csak indokolt esetben, az övezet természeti területnek nem minősülő részterületein valósítható meg, a kialakult táblahatárok mezsgyéit, gyepek tábla szegélyeit meg kell őrizni.

A fenti, kívánatos területhasználatot elősegítő javaslatok:

- A területen a természet- és környezetkímélő területhasználat, extenzív gazdálkodás javasolt, Az érzékeny (erdő- és) mezőgazdasági területeken kívánatos az agrotechnikailag intenzívebb művelési ágak és módok felváltása extenzívebb, természet-közelibb irányba. Meglévő gyepek és vízhatású területek fásítása kerülendő.
- Az árkok, csatornák, utak mentén és a táblák szélén az élővilág fennmaradását szolgáló fasorokat, cserjesávokat, erdősávokat kívánatos megtartani, illetve javasolt telepíteni, illetve itt levő gyepek területe nem csökkenthető, - a meglévő gyepek fenntartásán túl kívánatos egyéb, ökológiailag kevésbé értékes területek gyepezítése.
- Az állattartás és a gyepgazdálkodás épületigénye az övezet táji- természeti értéket nem képező részén biztosítható. Műtrágyázás, vegyszerezés, intenzív gépi művelési technológiák végzése a rét és legelő területeken kerülendő,
- Az itt lévő vízgazdálkodási területeken a természetes és természetközeli vízmedrekre vonatkozó kezelési - fenntartási irányelveknek megfelelően ajánlott biztosítani a vízi- és vízközi élőhelyek védelmét, a vízháztartásba történő művi beavatkozások az övezet területén csak árvízvédelmi érdekből végezhetők.

A településrendezés során érvényesítendő irányelvek szakmai megalapozása és javaslata

E területeket - amennyiben a településfejlesztési koncepció nem irányozza elő települési területté fejlesztésüket - az OTÉK kertes övezetére vonatkozó (29.§) szabályok figyelembevételével kell továbbtervezni, a kertgazdasági területre vonatkozó részletes szabályokat - az általános tájvédelem szempontjait is figyelembe véve- a településrendezési tervben kell megállapítani. Cél a kertgazdasági területek beépítetlen mezőgazdasági külterületként való megtartása, a területeken megfigyelhető beépítési igények szabályozott, tájvédelmi követelményeknek is megfelelő mederbe terelése, az illegális és tájképromboló jelenségek visszafogása. A beépítésre szánt területté való átminősítés regulálása érdekében javasoljuk az alábbi előírások megfogalmazását:

- a kertgazdasági területek távlatban csak az alábbi feltételek teljesülése esetén fejleszthetők települési térséggé:
 - amennyiben a település jelenlegi, vagy tervezett belterületéhez (beépítésre szánt területéhez) szervesen kapcsolódnak,
 - a tervezett (lakó, üdülő) funkció működéséhez szükséges:
 - a megközelítést és a közművek elhelyezését egyaránt biztosító közterületek,
 - a funkcióhoz tartozó (OTÉK-ban szabályozott és a helyi sajátosságoknak is megfelelő) telekstruktúra, telekméret és telekgeometria kialakítása, erre vonatkozó tulajdonosi vállalások,
 - a közművek kiépítettsége illetve kiépítésének és a kommunális hulladék gyűjtésének,

- a terület átminősítésével együtt járó többletnépesség ellátására szolgáló helyi humán infrastruktúra
- biztosítottak illetve biztosíthatók, továbbá létrejött fejlesztési megállapodás a tulajdonosközösség és az Önkormányzat között a szükséges szolgáltatások költségeinek vállalásáról.

A megyében a szőlőtermesztés és borgazdálkodás, valamint a gyümölcsös ültetvénygazdálkodás szempontjából védettnek minősülő település, határrész nem található, a megyét borvidéki terület nem érinti (A megyéhez legközelebb eső Csongrádi borvidék Békés megye határát nem közelíti meg.)

A mezőgazdasági térségre vonatkozó további irányelvek szakmai megalapozása és javaslatai

A mezőgazdasági területek táji, termőhelyi és területfelhasználási szempontból is sokfélék, és bár térszerkezeti szinten alapvetően egy - a vegyes térséget is figyelembe véve: kettő - kategóriához tartoznak, szükséges differenciált kezelésük. Változatosságukból ered sokoldalú és körültekintő szabályozási igényük, amely csak részben jelenhet meg a térségi szerkezeti terv szintjén, de kifejezhető az övezetek közt, illetve az ajánlások - irányelvek szintjén is. Ezek megfogalmazása során - a fentiekén túl - javasoljuk figyelembe venni az alábbiakat is:

- Az ár-és belvívveszélyes mezőgazdasági területek művelési ágát és módját úgy kell megválasztani, - szántó és egyéb intenzív művelés esetén: megváltoztatni - hogy a vízgazdálkodási és a természetvédelmi szempontok prioritása érvényesüljön, e területek - kemikália-, stb.-szennyeződése kizárható legyen, potenciálisan környezetszennyező vagy veszélyeztető létesítmény elhelyezésére ne kerülhessen sor.
- Az érzékeny területeken levő mezőgazdasági térségben a szántóföldi művelést a minimumra kell visszaszorítani, de a fennmaradó szántókon is csak extenzív ökológiai gazdálkodás típusú művelés folytatható:
 - a tápanyag-utánpótlást, a vegyszerek használatát minőségében, időben és mennyiségben korlátozni szükséges; csak mechanikai gyomirtás megengedett;
 - a szántókon is túrni el kell a belvizes foltokat, időszakos vízállásokat, távlatilag célszerű kezdeményezni a művelési ág váltást;
 - a kialakult táblahatárok mezsgyéit, gypes, cserjés táblaszegélyeit meg kell őrizni.

A mezőgazdasági térség rét- legelő művelési ágú területein a gyepek extenzív fenntartása kívánatos. A fenntartás elsődleges módja a legeltetés és kaszálás, műtrágyázás, vegyszerhasználat csak kivételesen megengedett. Intenzív gyepegazdálkodás szántó művelési ágú területen folytatható. A tájfásítás meglévő értékei megőrzendők, új fásítás telepítésénél honos fajok alkalmazhatók. A mező- és erdőgazdálkodási területek egymással összehangoltan tervezhetők és alakítandók. A borvidékek szőlőterületein és minden szőlőkataszterbe sorolt területen, továbbá a vegyes művelési ág- és települési szerkezetű (szeres) területeken szükséges a tájhagyományok megőrzése.

Kiváló termőhelyi adottságú szántóterületek (övezete)

A kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezete országos területrendezési tervben megállapított, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben alkalmazott övezet, amelybe az agroökológiai adottságai alapján kimagasló agrárpotenciállal rendelkező, ugyanakkor környezeti szempontból a legkevésbé érzékeny, ezért mezőgazdasági árutermelésre legalkalmasabb szántóterületek tartoznak. Ezt az övezetet már tartalmazta a 2005-ben elfogadott és a 2012-ben módosított megyei területrendezési terv is. Az övezet lehatárolása adatszolgáltatás alapján történik. A lehatárolás jelentősen változott az OTTrT 2013. évi módosítsakor, azóta a jelentősebb változás nem következett be.

A megyei terület viszonylag nagy része (mintegy fele) alapvetően mezőgazdasági árutermelő terület, ezért fontos, hogy ezeken a területeken a településtervezés és fejlesztés biztosítsa a mezőgazdasági termelés feltételeit, ezen belül a mezőgazdasági majorok elhelyezésének kedvező szabályozását, a nem üzemelő majorok újrahasznosításának biztosítását, valamint a termőföld védelmét. Mindeközben törekedni kell a nagyüzemi szántóföldi művelés nagy, összefüggő tábláin a mozaikosság kialakítására, meglévő mezsgyék, fasorok megőrzésére, újak telepítésére, melyek a tájkép kedvező alakítása mellett, a termőföld védelmét is szolgálják, valamint ökológiai szempontból változatossá teszik a területet. Ezt szolgálják az övezetre vonatkozó ajánlások is.

Az agroökológiai értékelés szerint a megye területének jelentős része kevésbé jó - közepes minőségű termőfölddel rendelkezik, de ezeken belül célszerű meghatározni azokat a területeket, amelyek az országos „kiváló” minősítésbe nem kerülhettek be, de a megyében relatíve jobb minőségű területnek számítanak. Az ezt megalapozó agroökológiai értékelést nemcsak a szántó művelési ágra, hanem valamennyi intenzívebb művelésű területre célszerű meghatározni.

Ennek az értékelésnek alapján tettünk javaslatot a mezőgazdasági művelésre másodlagosan alkalmas, a megyében még jobb minőségűnek számító mezőgazdasági övezet meghatározására. A mezőgazdasági művelésre másodlagosan alkalmas (közepes termőhelyi adottságú) területek övezetének leírása az egyedileg meghatározott megyei övezeteknél található.

Érzékeny természeti területek

Az érzékeny természeti területek nem állnak természetvédelem alatt, nem tartoznak védett tájhoz, illetve ökológiai hálózathoz, de táji - ökológiai adottságaik miatt különleges szabályokkal és lehetőségekkel is rendelkeznek. Jellemzőjük, hogy általában mezőgazdasági művelés alatt állnak (jobb esetben gye, vagy nádas, rosszabb esetben intenzívebb művelési ágakban) és táji - természeti értékeik fenntartásához sajátos kezelésekre van szükség. Mivel ennek korlátozó és támogatási formái külön jogszabályban meghatározásra kerültek, önálló területrendezési tervi elkülönítésük nem indokolt, viszont szükséges legalább irányelvi szinten összefoglalni a fenntarthatóságuk érdekében megfogalmazható szabályokat, ajánlásokat.

Az érzékeny természeti területeken támogatott természetkímélő tájgazdálkodással kell biztosítani az élőhelyek, a biológiai sokféleség védelmét, a tájképi és kultúrtörténeti értékek összehangolt megőrzését.

Ennek érdekében az alábbi tájhasználati és kezelési javaslatok tehetők:

- a területek természetes illetve természetközeli állapota megőrzendő területei beépítésre szánt területté nem minősíthetők, az övezet területén külszíni bánya nem nyitható, potenciálisan környezetszennyező létesítmény (telephely, nyomvonal) nem létesíthető,
- a mező- és erdőgazdasági valamint vízgazdálkodási területek a táj- és természetvédelmi szempontok prioritásának biztosításával tartandók fenn és a településrendezési tervekben kötelezően külön övezeti előírásokkal szabályozandók, amelyek meghatározása településtervezés feladata,
- a területen épület elhelyezés csak indokolt esetben, az övezet természeti területnek nem minősülő részterületein valósítható meg, a kialakult táblahatárok mezsgyéit, gepes tábla szegélyeit meg kell őrizni.

A fenti, kívánatos területhasználatot elősegítő javaslatok:

- A területen a természet- és környezetkímélő területhasználat, extenzív gazdálkodás javasolt, Az érzékeny (erdő- és) mezőgazdasági területeken kívánatos az agrotechnikailag intenzívebb művelési ágak és módok felváltása extenzívebb, természetközeli irányba. Meglévő gepes és vízhatású területek fásítása kerülendő.

- Az árkok, csatornák, utak mentén és a táblák szélén az élővilág fennmaradását szolgáló fasorokat, cserjesávokat, erdősávokat kívánatos megtartani, illetve javasolt telepíteni, illetve itt levő gyepek területe nem csökkenthető, - a meglevő gyepek fenntartásán túl kívánatos egyéb, ökológiailag kevésbé értékes területek gyepesítése.
- Az állattartás és a gyepgazdálkodás épületigénye az övezet táji- természeti értéket nem képező részén biztosítható. Műtrágyázás, vegyszerezés, intenzív gépi művelési technológiák végzése a rét és legelő területeken kerülendő,
- Az itt lévő vízgazdálkodási területeken a természetes és természetközeli vízmedrekre vonatkozó kezelési - fenntartási irányelveknek megfelelően ajánlott biztosítani a vízi- és vízközi élőhelyek védelmét, a vízháztartásba történő művi beavatkozások az övezet területén csak árvízvédelmi érdekből végezhetők.

Erdőgazdálkodási térség

A megye térségi szerkezeti tervén erdőgazdálkodási térségként a meglevő erdők és az erdősítésre javasolt területek együttese került lehatárolásra.

A szerkezeti terven jelölt legjelentősebb erdőgazdálkodási térségek elsősorban a megyében hagyományos erdőtájakon, azaz a folyóvölgyeket kísérő ártéri és galériaerdők formájában találhatók. Ezek az összefüggő erdőtömbök foglalják magukban a megye legértékesebb erdőterületeit, legkiválóbb termőhelyi adottságú erdőit, elsősorban a Körösöket kísérő tájegységeken. Az erdőségen belül magas a természetszerű erdőállományok aránya, amelyek a megye ökológiailag legértékesebb területei.

További erdőgazdálkodási térségek a megye területén elszórtan, mozaikosan találhatók meg. Ezeken a terület egységeken a már meglevő erdőterületeket egészíti ki a terv kisebb-nagyobb összefüggő erdőgazdálkodási térségekké, az erdőgazdálkodásra elsődlegesen alkalmas területek bevonásával.

Az erdőgazdasági térségben új erdőtelepítések, tájfasítások meghatározásánál kiemelt szempont:

- a mezőgazdasági táj ökológiai és környezetvédelmi tagolása,
- a véderdők és véderdősávok erózió- és defláció elleni védelemnek megfelelő telepítése,
- a zöldfolyosó-rendszer kiegészítése,
- és a települési környezetvédelmi érdekek érvényesülését szolgáló erdőstruktúra kialakítása.

A meglevő erdők fenntartása, új erdők telepítése során kiemelt figyelmet kell fordítani a védelmi, valamint a közjóléti rendeltetés érvényesítésére, elsősorban a nagyobb városi települések és az üdülő funkciójú települések környezetében. A védett természeti területeken levő erdők elsődleges védelmi rendeltetése mellett a védettség fokának függvényében törekedni kell az ökoturizmus fejlesztésére. A védelem alatt álló erdőterületeken meg kell oldani a fenntartható területhasználat, a biológiai sokféleség védelme, a természetkímélő erdőgazdálkodás szempontjainak összeegyeztetését, törekedni kell az őshonos társulások fajösszetételének fenntartására ill. elősegítésére. Erdőtelepítésre kijelölendő területek meghatározásánál a táji - termőhelyi adottságokat, a mezőgazdálkodásra való területalkalmasságot, a természetvédelmi és gazdasági igényeket is szükséges mérlegelni. Erdőtelepítést a tájvédelmi szempontok figyelembevételével, a tájkarakter megőrzésének biztosításával javasolt végezni.

A jelenleg nem erdő művelési ágba sorolt

- természeti területek - természetközeli gyepek, nádasok, mocsarak, vízállásos területek, stb.,
- védett és védelemre tervezett természeti területek,
- Natura2000 hálózathoz tartozó természetes élőhelyek,
- a természetvédelmi törvény erejénél fogva védett területek - lápok, földvárak, stb.,

- illetve védetté nyilvánított - természetvédelmi, tájvédelmi területek erdősítése általában nem kívánatos, illetve indokoltnak tűnő erdőtelepítési igény esetén csak a természetvédelmi szakhatóság hozzájárulásával végezhető. Az ártereken levő erdőterületek fenntartásánál és tervezésénél figyelembe kell venni a vízgazdálkodási és természetvédelmi érdekeket is, a nem őshonos fafaj-összetételű erdőállományok átalakítására programot célszerű kidolgozni.

Összehangolt támogatási rendszerek alkalmazásával indokolt a megyei erdősítési program megvalósításának elősegítése és befolyásolása az alábbi irányelvek figyelembevételével:

- Az erdősítési program megvalósításához teljes körű állami támogatást és EU-s pénzügyi hozzájárulást javasolt biztosítani.
- A hosszú távú támogatás mértékét a teljes bekerülési összeg figyelembevételével célszerű meghatározni (emelni).
- A célállomány típusonként differenciált támogatási rendszer kidolgozása és alkalmazása indokolt a természetközeli állományok létrejöttének erőteljes támogatására.

A tulajdonosokat többoldalú ösztönző-rendszerrel kell rávezetni területük ökológiailag is legmegfelelőbb hasznosítására, az arra alkalmas területeken az erdőtelepítés kezdeményezésére. Ezen ösztönző-rendszer egyik legfontosabb, nem pénzügyi természetű eleme a területi- és települési tervek távlati területfelhasználást meghatározó funkciója.

A térségi szerkezeti tervlapon meghatározott erdőgazdálkodási térség magában foglalja a meglévő erdőterületeken túl az erdőtelepítésre javasolt (alkalmas) területek összességét. Az erdőtelepítésre javasolt területek egyben önálló övezetet is képeznek.

1.9. Vízgazdálkodás fejlesztési javaslat

A vízgazdálkodás átfogó fogalma a vizek hasznosítását, hasznosítási lehetőségeinek, a víz minőségének megőrzését, a vizek kártételei elleni védelmet és védekezést (azaz vízkárelhárítást) jelenti. Az utóbbi években a vízgazdálkodási feladatok növekedtek. Az ivóvíz biztosítása egyre nehezebb. Az ivóvíz bázisok védelme egyre komplexebb feladatokkal, a felszíni és a felszín alatti víztestek védelmének fokozásával teljesíthető. A klímaváltozás okozta szélsőséges csapadékesemények kezelése, a felszíni vizek rendezése is egyre igényesebb vízgazdálkodási feladat.

Felszíni és felszín alatti vizek és azok vízminőség védelmét szolgáló vízgazdálkodási feladatok

Az emberi élet alapfeltételét jelentő víz a természet legnagyobb kincse, amelynek felszín alatti, felszín feletti előfordulását egyaránt védeni kell. Békés megye éghajlati adottsága szélsőséges, időnként rendkívül aszályos, vízhiányos, máskor a vízbőség kezelése ad vízgazdálkodási feladatot. A megye bőséges felszíni és felszín alatti vízkészlettel rendelkezik. Az ivóvíz ellátás lehetőségének jelentőségét egyre jobban felismerik, ezért a vízkészlet megóvása az ország egyik kiemelten fontos feladata. Ezzel a természeti adottsággal rendelkezésre álló vízkincs egyszerre jelent előnyt és felelősséget az ország számára. A vízgazdálkodás feladata a természeti kincsként rendelkezésre álló vízkészletnek, mint nemzeti vagyonnak a mennyiségi és minőségi megőrzése. A vízügyi ágazat ennek érdekében készítette el a „Vízgyűjtő-gazdálkodási terv” -et, amelynek megvalósítása szükséges a felszíni és felszín alatti víztestek védelméhez, jóállapotba helyezéséhez és tartásához.

Felszíni vizek esetén a cél általában a jó ökológiai, és a jó kémiai állapot elérése. A jó ökológiai állapot jelentése, hogy az emberi hatások nem zavarják a természetes élőhelyek működését, a jó kémiai állapot jelentése, hogy a szennyezőanyagok koncentrációja nem haladja meg az ökológiai szempontok szerint

megállapított határértékeket. Felszín alatti vizek esetén a jó mennyiségi állapot és jó kémiai állapot elérése a cél. A felszín alatti vizek esetén a jó mennyiségi állapot jelentése, hogy a felszín alatti vízkészletek hasznosítása nem okoz tartós vízszintsüllyedést, sem a felszín alatti vizektől függő vizes élőhelyek károsodását, a jó kémiai állapot pedig azt jelenti, hogy ha szennyezések elő is fordulnak, azok nem veszélyeztetnek ivóvízkivételt, egyéb vízhasználatokat, illetve felszín alatti vizektől függő vízfolyásokat és szárazföldi ökoszisztémákat.

A víztestek védelmét szolgáló vízgazdálkodás területét markánsan érinti a klímaváltozás, így a víztestek jóállapotba helyezése mellett, a vizeket érintő klímaváltozás okozta hatások kompenzálására is törekedni kell. A klímaváltozás két fő hatása érinti a víztesteket is, az egyik hatása a felmelegedés, melynek hatására jelentkező kiszáradás, élővizek szintsüllyedése, az aszályosodás, a talajvíz csökkenés a vízháztartásban okoz maradandó kárt, illetve annak kompenzációjának megoldása ad vízgazdálkodási feladatot. A klímaváltozás másik hatása a szélsőséges csapadékesemény, a túlzott vízszintemelkedés, a kialakuló árvízi, belvízi események, amelyek komoly vízkárelhárítási feladatokat okoznak.

A felmelegedés okozta kiszáradás hatására az ivóvíz biztosítása egyre nehezebb. A megyére a közelmúltban készített klímastratégia is kiemelten foglalkozott az ivóvízbázisokkal és azok védelmi igényével. Az ivóvíz bázisok sérülékenysége jelentősen befolyásolja az érintett terület alkalmazkodó képességét is, hiszen a klímaváltozásnak számos olyan vetülete van, ahol az alkalmazkodáshoz szükség van vízre és az alkalmazkodás vízhasználat növekedésével is járhat. A vizsgálat során az Országos Vízügyi Főigazgatóság nyilvántartásában szereplő vízbázisokat klíma-érzékenységi kategóriákba sorolták. A sérülékenységi vizsgálatokban az éghajlati kitettséget, az ivóvízbázisok érzékenységét, a települések alkalmazkodó-képességét, valamint a klímamodellek eredményeit vették figyelembe.

Felszíni vízkészletek alakulása szempontjából a megyében meghatározóbb jelentősége a Körösöknek van, a Maros szerepe közvetett. A folyók hasznosítható vízkészletét a nyári (augusztusi) mértékadó időszakban rendelkezésre álló vízkészletek határozzák meg, melyek a duzzasztóművek által biztosított tározási többletekkel vehetők számításba. A megye szempontjából meghatározó Körösök természetes vízkészletei már hosszabb ideje nem voltak elegendők a jelentkező döntően mezőgazdasági célú vízigények kielégítésére, ezért épültek már korábban a Körösökön duzzasztóművek. Azonban a Körösök saját vízkészlete és a tározott többlet sem volt elegendő a jelentkező vízigények kielégítésére, ezért vízátvétel kiépítésével kellett a Körös-völgy vízpótlását megoldani. A Körös-vidékre átvezetett vízmennyiség kezelése a Körösökön létesített duzzasztó művekkel történik (Körösladány, Békésszentandrás). Az időjárás hatására kialakuló aszály kompenzálására a Körös-völgyben meglévő víztározási lehetőségek hasznosítása szükséges.

A térség felszín alatti vízkészlete teljes egészében a laza, törmelékes, rétegzett képződményekben található, amelyek a medencealjzatot képező, mélybe süllyedt alaphegységekre rakódtak le, igen nagy vastagságban. A vízzáró rétegek közötti porózus vízvezető rétegekben található a rétegvíz, amely kapcsolatba kerülhet a legfelső vízzáró réteg fölött elhelyezkedő talajvízzel. A területen a felszín alatti vizeknek ez a két típusa fordul elő. Azt a rétegzett képződmény együttest, amely a megye ivóvízellátásában használt hidegvíz-készletét tartalmazza különböző, energiájukban is eltérő vízfolyások rakták le a földtörténeti negyedidőszak folyamán. A különböző vízfolyások eltérő anyagú-szemcseméretű hordalékot szállítottak a területre, így az általuk felépített üledékcsoport is eltérő. A képződés alapján a megye területének túlnyomó része két nagy vízföldtani tájegység területére esik, közülük egyik a Berettyó-Körös süllyedék területe, a másik a Maros hordalékkúp térsége.

A Berettyó-Körös süllyedékének és a Maros hordalékkúpjának elhatárolása nagyjából a Gyula-Csorvás-Tótkomlós-Pitvaros által meghatározott vonal mentén történhet. Északra a Berettyó-Körös süllyedék, délre a Maros hordalékkúpjának magyarországi része esik. A Berettyó-Körös süllyedéken az üledéksorban kisebb a vízáadó rétegek száma, vastagsága, szemcsenagyságukat pedig inkább az apró és finom szemcseméret jellemzi. A Maros hordalékkúpon sok jó vízvezető képességű réteg található, a

porózus rétegeket alkotó szemcsék általában durvaszeműek, az országhatár mentén a felszín közeli részeken kavicsrétegek is előfordulnak.

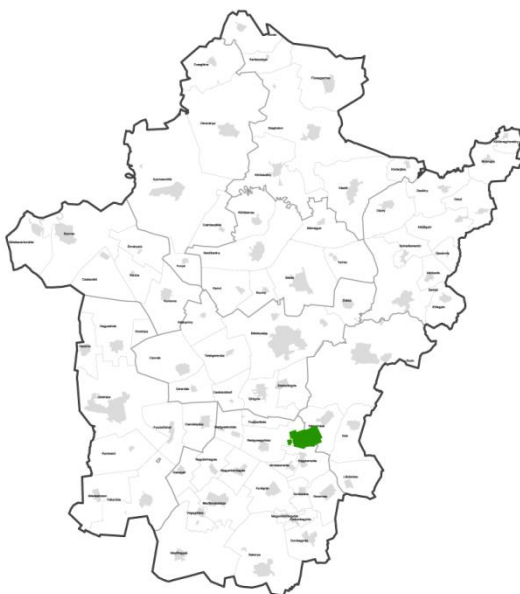
A felszín alatti hidegvíz kitermelhető készlete a két nagy vízföldtani tájegységen eltérő. A Berettyó-Körös süllyedéken a vízbeszerzési adottságok gyengék. A korlátozott után-pótlódás nem teszi lehetővé koncentrált vízkivételi helyek (nagy vízműtelepek) létesítését és az egy kúttal kivehető napi vízmennyiség alacsony. A Maros hordalékkúpon a vízbeszerzési, vízutánpótlódási adottságok viszont igen jók, a térség koncentrált víztermelő helyek létesítésére alkalmas és az egy kúttal kitermelhető vízmennyiség is magas.

A vízbeszerzési lehetőségek és a jelentkező vízigények területi eloszlása ellentétes. A nagy vízigények a megye középső és az északi területein, a rossz vízbeszerzési adottságú helyeken, a nagy településekhez kapcsolódóan jelentkeznek. Kielégítésük elsősorban a vízminőségi problémák, másodsorban a gyenge vízbeszerzési adottságok miatt csak a helyi vízkészletek pótlásával oldható meg, a Maros hordalékkúpi víz vízkészletből történő átvezetéssel. A vízellátás regionális hálózatok kiépítésével biztosítható. A talajvízből való vízkivétel a sérülékenységi miatt ivóvízellátásra nem használható.

A felszín alatti vizek vízminőségi problémáit nem szabad figyelmen kívül hagyni. Jellemzően egyes vizeknél magas a vas-, mangántartalom, a másoknál az ammónia, a nitrát és nitrit tartalom. A talajvíz minőségére vonatkozóan egyes részekben uralkodóan nátrium-szulfátos, nátrium- és kalcium-hidrogénkarbonátos, helyenként nátrium-magnézium-kloridos. Általában az összes sótartalma magas, 3.000-10.000 mg/l, ezért emberi fogyasztásra még nem szennyezett állapotban sem alkalmas. Ugyanakkor sok helyen magas a nitráttartalom is. A magas nitrát- és nitrittartalom a megyében csak a talajvizekben fordul elő, a rétegvizekben ez ideig nem jelentett problémát.

A rétegvizek minőségét vizsgálva a megye területének nagy részén magas vas-mangán és metántartalomra kell számítani, ami a vízkezelés nagyarányú szükségességét is jelzi. Ez az arány a gázmentesítés megvalósításával tovább nő, mert levegőztetés során az ivóvízben még megengedett mennyiségű vas és mangán egy része is kicsapódik. A Dél-Alföldi rétegvizek további problémája, hogy a megadott határérték (0,01 mg/l) kétszeresénél több arzént tartalmaz a megye középső és északi részén lévő rétegvíz. Ezzel ez a vízkészlet arzénmentesítési technológia alkalmazásával használható fel közüzemi ivó-vízellátás céljára.

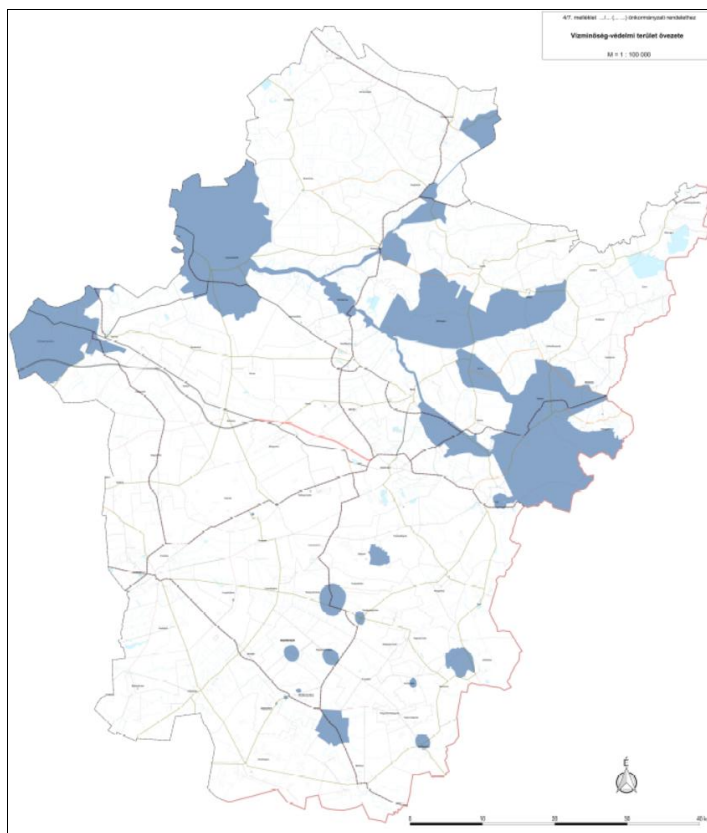
A felszín alatti vízkészletek sérülékenysége alapján Békés megyében a sérülékeny vízbázisú települések száma magas. A vízbázisok védelme védőterület kijelölésével és gondozásával rendezhető. A Körös-Berettyó süllyedéken, Szarvas-Gyomaendrőd térségében, Szeghalom térségében, Sarkad térségében, Békés térségében, Mezőberény térségében, illetve Békéscsaba térség északi részén az ivóvízbeszerzés védelme érdekében fontos a belső védőterületek kialakítása a vízkivételi helyek közvetlen környezetében. A Maros hordalékkúp ivóvízkészlete, mint a megye vízellátásának meghatározó bázisának védelme nagyobb figyelmet igényel.

Bánkúti távlati vízbázis

Forrás: Körös-vidéki Vízügyi Igazgatóság adatszolgáltatás alapján saját szerkesztés

A távlati megkutatott lokális vízbázisként nyilvántartott ún. Bánkúti vízbázis előre jelzett védőterülete Medgyesegyháza, Nagykamarás és Kétegyháza külterületén érinti a megyét. A lehatárolt részekre a 123/1997. Korm. rendelet szerinti területhasználati korlátozásokat kell érvényesíteni, noha a megyében említett védőterületek hatósági kijelölésre még nem kerültek.

Országos vízminőségvédelmi területek övezete

Az országos vízminőség-védelmi terület övezetére az MaTrT Tv. 15. § az alábbi előírásokat teszi:

(1) Az országos vízminőség-védelmi terület övezetében keletkezett szennyvíz övezetből történő kivezetéséről és az övezeten kívül keletkezett szennyvizek övezetbe történő bevezetéséről a kiemelt térség és a megye területrendezési tervében rendelkezni kell.

(2) Az övezetbe tartozó települések településrendezési eszközeinek készítése során ki kell jelölni a vízvédellel érintett területeket, és a helyi építési szabályzatban az építési övezetre vagy övezetre vonatkozó szabályokat kell megállapítani.

A vizeket a természeti hatásokon túl veszélyeztető, emberi beavatkozással mérsékelhető szennyezések közül a szennyvíz okozta szennyezés kiemelkedik, az általa okozott szennyezés a szennyvíz közcsatornás elvezetésének megoldásával és szennyvíztisztító telepen történő kezelésével akadályozható meg legbiztonságosabban. Ezért a szennyvizek közcsatornával történő elvezetésének kiépítése, szennyvíztisztító telepen történő kezelésének megoldása, elsődleges feladat. Az elmúlt években Békés megyében ennek lassulása volt megfigyelhető, de a csatornázás kiépítésének mielőbbi intenzívebb folytatása szükséges.

2000 óta több mint 1000 km csatorna épült, de 2016 és 2017 években összesen 27,5 km csatorna építését rögzíti a statisztikai nyilvántartás. A legutolsó rendelkezésre álló 2017-es statisztikai adatokban a megyében még a 75 településből 33-at, mint csatornázatlan települést tartottak nyilván. A még mindig közcsatorna hálózattal nem rendelkező települések mellett a már csatornázott településeken is előfordulnak csatornázatlan településrészek is, ahol a keletkező szennyvizek ártalommentes elvezetését, kezelését, elhelyezését a víztestek károsítása nélkül kell megoldani. A helyi topográfiai, geológiai és hidrogeológiai adottságok, korlátok ismeretében a településrendezési eszközök keretében kell szigorú szabályozással megoldási lehetőséget adni, illetve ha szükséges, akkor a víztestek védelmére a településfejlesztés lehetőségét korlátozni.

A kisebb lélekszámú települések csatornázási lehetőségét akadályozta, hogy korábban a közcsatornázás és szennyvízkezelés kiépítésének alsó határát 2000 LEÉ-ű szennyvíz összegyűjtési lehetőségében határozták meg, akár adott település, akár több település által létrehozott kistérségi társulás esetén. A 2000 LEÉ-ű szennyvízmennyiséget el nem érő települések, társulások csatornázására támogatást csak egyéb kiemelten kezelt indokok esetén lehetett elérni. Az ebbe sem tartozó kis települések számára szennyvizek elvezetésére, kezelésére a helyi közműpótlók alkalmazása jelenthet megoldást. Erre egyre kedvezőbb műszaki megoldások, lehetőségek állnak rendelkezésre. Sajnálatosan azonban az egyedi megoldások, a egyedi szennyvízkezelés, a egyedi szennyvíztisztító berendezések alkalmazásában jelentős az üzemeltetési kockázat. A rosszul, vagy nem szakszerűen üzemeltetett egyedi szennyvízkezeléssel komoly szennyezést, veszélyeztetést lehet okozni mindenhol, de kiemelten sérülékeny vízbázis, vagy egyéb vízminőség védelmet igénylő területeken. Az üzemeltetés kockázatát minimálisra kell csökkenteni. A csökkentés igénye, mértéke a helyi adottságok függvénye, így annak figyelembe vételével lehet a műszaki megoldás lehetőségét szabályozni a helyi építési szabályzatokban. Általános alapelv, hogy a házi kezelésnek is ellenőrizhetőnek kell lenni. A gyakorlatban alkalmazott monitoring rendszer kialakítása csak óvatosan alkalmazható, mivel a monitoring rendszerrel elérhető jelzés késedelemmel érkezik, ezért ennek kockázati tényezőjével számolni kell.

Nagyon fontos és egyben korlátozó tényező, hogy a szennyvízkezelés megoldása telekjogú, így személyhez kötésére (pillanatnyi megbízhatóságra támaszkodásra) nincs lehetőség. A folyamatos ellenőrzés lehetőségének igénye kizárja a tisztított szennyvíz közvetlen talajba szikkasztási lehetőségét. Ezért, ahol a felszín alatti vizek, a talajok védelme ezt szükségessé teszi, csak egyedi szennyvíztisztító létesítmény létesíthető, amelynél a kezelt, tisztított szennyvíz vízminőség ellenőrzését követően, ha egyéb korlát nem zárja ki, a talajba szikkasztható vagy befogadóba vezethető.

A házi szennyvízkezelés okozta veszélyeztetés nagyobb biztonsággal elkerülhető és ezt kell alkalmazni vízvédelmet igénylő övezetek esetén, ha csak olyan szennyvízkezelési technológiát támogat a helyi építési szabályzat, amelynél a tisztított szennyvíz kizárólag élővízbe történő bevezetéssel történik, ahol

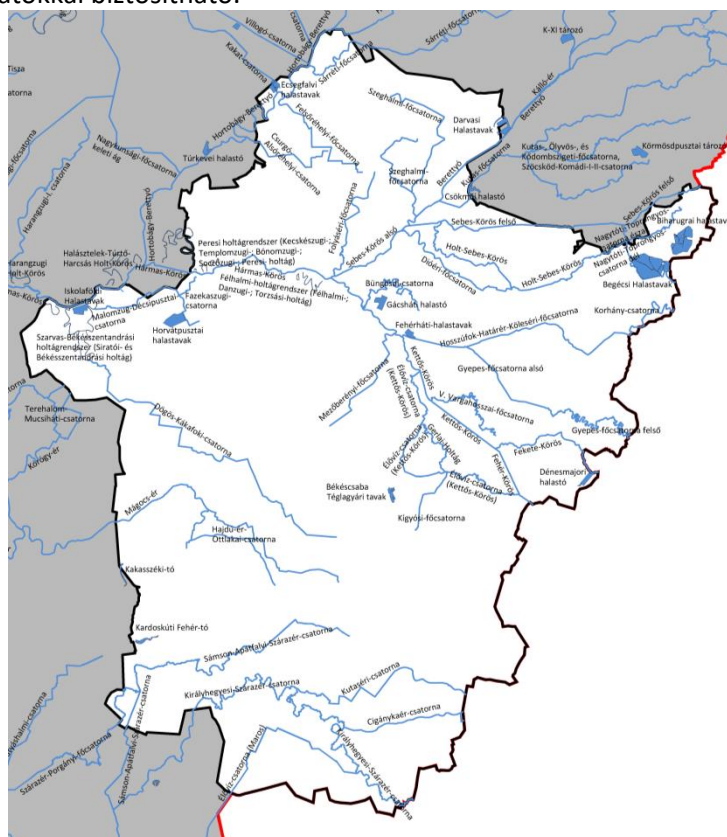
az élővízbe való bevezetésnél a tisztítás minősége folyamatosan ellenőrizhető és akár emberi, akár műszaki hibából eredő szennyezés előfordulna, annak az utóhatásának a kezelése is szükség esetén megoldható.

A víztestek vízminőségének védelmében történő szigorú szabályozások előírása és betartása biztosítja a vizek megfelelő mennyiségben és jó minőségben való hosszabb távú rendelkezésre állását, amely az emberi társadalmak fennmaradásának alapvető feltétele. A klíma stratégiában rögzítettek alapján, a klímaváltozás következményei jelentős hatással lehetnek az előrejelzések szerint a felszíni és felszín alatti víztestekre, így kiemelten fontos feladat az ivóvízkészletek mennyiségi és minőségi megóvása.

A víz kártételeinek elhárítását szolgáló vízgazdálkodási feladatok

A nagyvízi meder területére vonatkozó javaslat

Békés megye nagyvízi meder érintettsége jelentős. A vízügyi ágazat nyilvántartása, a nagyvízi mederkezelési tervek is jelzik, hogy Békés megyében haladó jelentősebb vízfolyások mentén nagyvízi meder övezetéhez tartozó területekkel rendelkezik. A megye felszíni vizekben, vízfolyásokban való gazdagsága, a felszíni víztestek mederben tartása, a medrek fenntartása, karbantartása komolyabb vízgazdálkodási feladatokkal biztosítható.

Békés megyét érintő felszíni vízfolyások és állóvíz víztestek térképe

Forrás: Víz-keretirány elv alapján saját szerkesztés

A vízgazdálkodási feladatok közül kiemelt feladat a vízkárelhárítás, amelynek felügyeletét a vízügyi igazgatóságok látják el. Békés megye területén a vízkárelhárítást szolgáló feladatok a megye területének döntő hányadán a Körös-vidéki Vízügyi Igazgatóság, a megye déli, dél-nyugati szélé az Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság, a megye északi szélén minimális terület a Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság, illetve a Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság hatáskörébe tartozik.

Békés megyét érintő Vízügyi Igazgatóságok működési területe

Forrás: Internetes adatok alapján saját szerkesztés

A klímaváltozás hatására előforduló szélsőséges csapadékesemények zavarmentes elvezetése egyre nehezebb feladat. A nagyobb csapadékesemények során a vizek elvezetésére szolgáló vízfolyások mederben tartása egyre nehezebb, de a csapadékvíz hiánya is egyre nehezebben kezelhető. A vízkárelhárítás többnyire településrendezési feladat, területrendezéshez a nagyvízi meder területe kapcsolódik. A nagyvízi meder területét a mértékadó árvízszint vagy az eddig előfordult legnagyobb árvízszint közül a magasabb jelöli ki. Az MvM rendeletben kijelölt nagyvízi meder övezetének területét kell a megyei területrendezési tervekben kijelölni, mint a Nagyvízi meder övezetének területét.

A korábbi Békés megyei területrendezési terv készítése óta ezen a területen jelentős változások történtek. Az utóbbi években lefutó árhullámok túllépték a korábbi árhullámok mértékét és az általuk okozott károk a mértékadó árvízszintek felülvizsgálatát tették szükségessé. A felülvizsgálat eredményeként született a 83/2014 (III.14.) kormányrendelet a nagyvízi medrek, a parti sávok, valamint a vízjárta és fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról és hasznosításáról, valamint a folyók esetében a nagyvízi mederkezelési terv készítésének rendjére és tartalmára vonatkozó szabályokról. A rendelet előírásainak megfelelően az egyes területek vízügyi ágazatának kezelői feladatait ellátó vízügyi igazgatóságok elkészítették a nagyvízi mederkezelési tervet. Felülvizsgálták a mértékadó árvízszintet rögzítő rendeletet és az új mértékadó árvízszinteket rögzítő rendelet 74/2014 (XII.23.) BM rendeletként jelent meg.

A nagyvízi mederkezelési terv az árvízi veszélyeztetés mértéke alapján a vízfolyás mentén veszélyeztetési zónákat, levezető sávokat határozott meg. A levezető sávok a nagyvízi meder azon részei, amelyek az árvíz, az árhullámok és a jég elvezetésében részt vesznek. Az elsődleges levezető sáv a nagyvízi meder azon része, ahol az árvízi vízhozamok, az árhullámok és a jég a legkedvezőbb áramlási viszonyok mellett zavarmentesen le tud vonulni. A másodlagos levezető sáv is részt vesz az árvizek, árhullámok elvezetésében, de területét csak a nagyobb árhullámok érintik. Az átmeneti levezető sáv az árvizek nagyobb árhullámai által időszakosan előntött területrész, az áramlási holtter, ahol nincs áramlás, de mint tározó térfogat szerepe van az árvizek levonulásában.

A rendelet 3. Mellékletében rögzítették az egyes levezetési sávban, zónában milyen építési tevékenység végezhető. Az elkészült nagyvízi mederkezelési tervet, a vízügyi ágazat elfogadta, de társadalmi elfogadása nem történt meg. A tervkészítések során figyelembe kell venni a mederkezelési terv azon előírásait, amelyek kártalanítási követelmény nélkül végrehajthatók.

Az MvM rendelet útmutatása szerint a nagyvízi mederrel érintett területeken új beépítésre szánt területek nem jelölhetők ki. A rendelet határolta le a Nagyvízi meder övezetét. Ez alapján a megye folyóinak teljes megyei szakaszán érinti Békés megye területét a nagyvízi meder területének övezete.

A megye árvízi veszélyeztetettsége a Körösök mentén jelentkezik, sem a Maros vízgyűjtőjéhez tartozó vízfolyások árhullámai, sem a Maroson lefutó árhullámok a megye területét nem veszélyeztetik. A helyzetfeltáró vizsgálatok alapján, a Körösök mentén a VIZIG kezelésében 8 árvízvédelmi szakasz elsőrendű árvízvédelmi töltése van, az összes I. rendű árvízvédelmi töltés hossza mintegy 340 km, amelynek már a fele sem biztosít kellő védelmet, így az árvízi veszélyeztetettség a megye jelentős területeit érinti, melynek alapja az árvízi védvonalak jelenlegi kiépítettsége, védőképessége. A területen több jelentős árvízi szükségtározó található:

- Fekete-Körös mellett a Mályvádi szükségtározó,
- a Sebes- és Kettős-Körös összefolyásánál a Mérgesi árvízi szükségtározó,
- a Fehér-Körös mellett a Kisdelta árvízi szükségtározó,
- a Kutas I. tározó,
- a Halaspusztai tározó

A tározók alacsony gazdasági értékű területeken vannak kijelölve, alkalmazásuk célja a rendkívüli árvizek szintjének csökkentése, a védvonalak tehermentesítése. A Kutas és a Halaspusztai szükségtározók elsősorban Szeghalom belterületének védelmét szolgáló létesítmények. A tározók területén építési tilalom van érvényben.

A vízfolyások mederben tartását az elsőrendű védvonalnak kell biztosítani. Az elsőrendű védvonal (töltés, magaspart) és a meder (partél) közötti terület a korábban definiált hullámtér, az új fogalom szerint az a nagyvízi meder területe. A védvonal mentett oldalán árvízi veszélyeztetéssel nem kell számolni. A védvonal lehet mesterséges védmű, vagy a víz természetes magaslatig kiterjedő vonala. A mértékadó árvízszint felülvizsgálata során a mértékadó árvízszintek többnyire növekedtek és a várható további növekedés lehetőségére a biztonságos védelmet a mértékadó árvízszint biztonsági magasítással meghatározott mérete biztosít. Ez a biztonsági magasítási igény mértékét is a mértékadó árvízszinteket rögzítő 74/2014 (XII.23.) BM rendeletben rögzítették. A Fekete-, és Fehér-Körös teljes szakaszán 1,2 m ; a Hármas-Körösön 1,0 m; a Sebes-Körösön 1,0-1,5 m között, illetve a Kettős-Körösön 1,0-1,2 m között változik.

A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy ott, ahol nem kellő magasságú a védőgát, ott a nagyvízi meder a folyó völgynek természetes magaslatokkal határolt területéig is kijelölésre kerülhet. A korábbi terv úgynevezett Hullámtér és nyílt ártér övezetét határozta meg a korábbi jogszabályi környezetnek megfelelően. Ma ennek szerepét a nagyvízi meder vette át, pontos lehatárolása és térképi megjelenítése a nagyvízi mederkezelési tervben került rögzítésre.

Az árvízi kockázatok csökkentése érdekében 2014-ben módosították a folyók mértékadó árvízszintjeit és elkészült az ország árvízi kockázati térképe, amely jelzi a megye mely településeit érinti magasabb árvízi kockázat. Békés megye területén fekvő települések közül a 18/2003. (XII.9.) KvVM –BM együttes rendelet I. sz. melléklete alapján a 75 településből 48 települést veszélyeztetet árvíz, illetve belvíz. A település erősen veszélyeztetett „A” kategóriába tartozik, ha a hullámtéren lakóingatlanokkal rendelkezik, illetőleg, amelyet a védmű nélküli folyók és egyéb vízfolyások mederből kilépő árvize szabadon előlthet, közepesen veszélyeztetett „B” kategóriába tartozik, ha nyílt vagy mentesített ártéren fekszik, és amelyet nem az előírt biztonságban kiépített védmű véd és enyhén veszélyeztetett „C” kategóriába tartozik, ha nyílt vagy mentesített ártéren helyezkedik el, és előírt biztonságban kiépített védművel rendelkezik. 6 erősen, 23 közepesen és 19 enyhén veszélyeztetett vízkár-elhárítási szempontból.

1.	Békés	C
2	Békéscsaba	C
3	Békésszentandrás	C
4	Bélmegyer	B
5	Biharugra	B
6	Bucsa	B
7	Csabacsúd	C
8	Csárdaszállás	C
9	Csorvás	C
10	Dévaványa	B
11	Doboz	B
12	Ecsefalva	B
13	Elek	B
14	Füzesgyarmat	B
15	Geszt	A
16	Gyomaendrőd	C
17	Gyula	C
18	Hunya	A
19	Kamut	C
20	Kardos	C
21	Kertészsziget	B
22	Kétegyháza	A
23	Kétsoprony	B
234	Kondoros	A
25	Körösladány	B
26	Körösnagyharsány	C
27	Köröstarcsa	B
28	Körösújfalú	C
29	Kötegyán	C
30	Lőkösháza	B
31	Méhkerék	C
32	Mezőberény	C
33	Mezőgyán	A
34	Murony	C
35	Nagykamarás	B
36	Okány	B
37	Örménykút	C
38	Sarkad	B
39	Sarkadkeresztúr	B
40	Szabadkígyós	C
41	Szarvas	C
42	Szeghalom	B
43	Tarhos	B
44	Telekgerendás	B
45	Újkígyós	B
46	Újszalonta	A
47	Vésztő	B
48	Zsadány	B

Az MaTrT nagyvízi meder övezete mellett érinti még a megye területét 1 millió m³ tározókapacitást meghaladó tározó vízfelületek területe is.

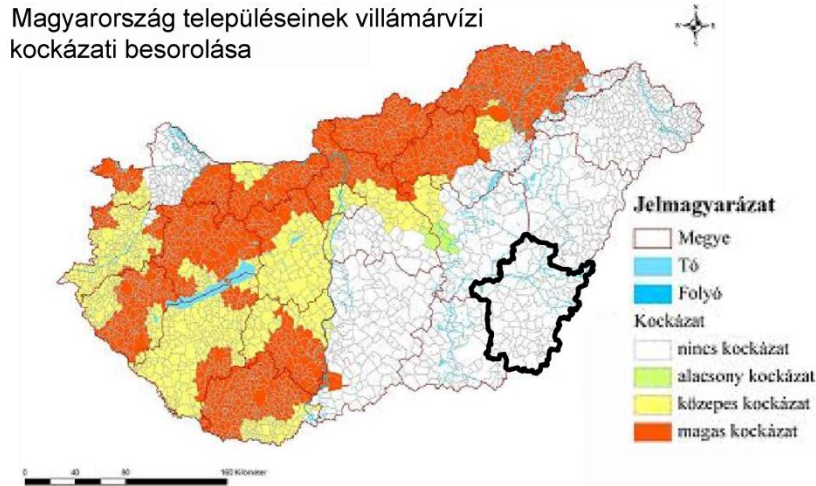
	Megnevezés	Érintett település
1.	Begécsi	Geszt, Zsadány
2.	Biharugrai	Biharugra
3.	Szarvas-Békésszentandrási holtág	Békésszentandrás, Szarvas
4.	Peresi holtág	Gyomaendrőd

A vízfolyások mederben tartását az elsőrendű védvonal biztosítja. A védvonal mentett oldalán árvízi veszélyeztetéssel nem kell számolni. A Vízügyi Igazgatóság kezelésében levő folyókon kívül a további vízfolyások, a felszíni víztestek mederben tartását az önkormányzatok biztosítják a helyi katasztrófa védelem segítségével. A településeken belüli vízelvezetés rendszerét, hogy a beépítés, burkolás növekedésével párhuzamosan ne kelljen fejleszteni, fontos, hogy minden többlet burkolás okozta többlet elvezetendő vízmennyiség ne közvetlenül a település vízelvezető rendszerét terhelje, hanem a helyi vízvisszatartással, helyi záportározóban visszatartva, abból késleltetett fékezett kivezetéssel terhelésnövekedés nélkül lehessen a vizek továbbszállítását megoldani.

Nagyvízi meder terület övezete

Az egyes helyi jelentőségű kisebb vízfolyásokba a csapadékviszonyok hatására változó vízmennyiségek érkeznek. A változó vízmennyiségek továbbszállítása, mennél nagyobb vízgyűjtő területű vízfolyás szállítja tovább a vizeket annál gondosabb mederben tartási feladatot ró, a helyi önkormányzatra.

Magyarország villámárvíz kockázati térképe

Forrás: Ár- és belvíz, valamint villámárvíz kockázat értékelése hazánkban

A nagyobb vízgyűjtőjű vízfolyásokon komoly vízkárt okozhatnak a kisebb vízhozamú és hosszabb ideig tartó esők is, főleg akkor, ha a vízgyűjtőn a talajrétegek a korábbi esőktől már telítődtek. A korábbi VIZIG kezelésű, valamint a Társulati kezelésű befogadók jelentős része korábban -rövidebb szakaszok kivételével- a lezúduló csapadékvizek fogadására, továbbvezetésére megfelelő kiépítettségűek voltak, azonban a megfelelő karbantartások elmaradása miatt, valamint a növekvő terhelési igények, a mértékadó árvízszintek változása miatt ma már a kiépítettségük elégségsége is vizsgálendő. A vízfolyások medrének, a védművének, fokozottabb karbantartásra, illetve a megnövekedett víz szállítási igényekhez való igazítására van szüksége. A közelmúltban erre megfelelő gazdasági háttér nem állt rendelkezésre. A megfelelő karbantartás, fejlesztés hiánya miatt a lefutó árhullámok időszakában komolyabb védekezéssel kell az épített környezet védelmét biztosítani.

Az árhullámoktól az épített környezet védelme a vizek mederben tartása megfelelően kiépített árvízvédelmi mű segítségével, megfelelő védekezéssel, mederkarbantartással biztosítható. A védekezéshez és a vizek mederkarbantartásához szükséges helyet a településrendezési eszközökben, parti sáv kijelölésével kell biztosítani. Az árvízi elöntéssel veszélyeztetett területeken, a nagyvízi meder használatát, azon építési lehetőséget szigorúan korlátozni-szabályozni is kell. Az árvízi védekezésre szükséges mentett oldali sávokat a védművek lábától szintén 10 m-es sávot, a folyók, patakok magas partjától, védművének lábától 10 m-es sávot árvízi védekezésre szabadon kell hagyni. Meg kell még említeni az elsőrendű védvonal (árvízvédelmi földmű, fal) mentén a mentett oldalon 110 m-es fakadóvízzel veszélyeztetett sávot és a vízoldali töltéslábtól mért 60 m-es gödörösési korlátozással (agyaggödör, munkagödör, szabadkifolyású kút vagy tó létesítése, illetve a fedőréteg tartós eltávolítása) terhelt területet, amely a védmű állékonyságának megóvását szolgálja. Mindkét sávban a terepszint alatti tevékenység csak az érintett hatóság hozzájárulásával végezhető.

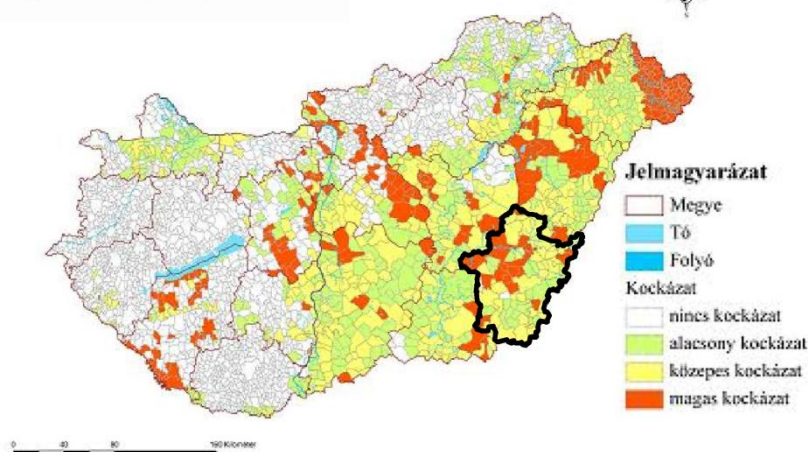
A belvízjárta területekre vonatkozó javaslat

A vízügyi ágazat „rendszeresen belvízjárta terület”-ként lehatárolt területeket nem tart nyilván, arra iparági definíciója sincs. A megye területét érintő vízgazdálkodási feladatokat felügyelő Vízügyi Igazgatóságok a belvízi öblözeteket tartja nyilván.

Belvíz akkor keletkezik, amikor a talaj felső rétegében, kedvezőtlen meteorológiai és vízjárési tényezők hatására a csapadéktevékenységből, a talaj szabad pórusai vízzel telítődnek és a talajvíz kilép a felszínre. A belvizes, vízállásos terület olyan lefolyástalan területen alakul ki, ahol a topográfiai adottságok,

síkföldrajzi környezet mellett a víz a felszínen nem tud elfolyni és a magasabb talajvízállásnál a víz természetes elszivárgására sincs lehetőség. Békés megyében szinte valamennyi települést érintően, kisebb-nagyobb mértékben fordulnak elő belvizes településrészeket. Az időjárás várható szélsőségesebbé válásának következtében az elkövetkező években egyre nagyobb belvízi elöntésekkel is lehet számolni, ezért általánosan a belvíz-kockázat a megye területén jelentős. A belvízelvezető rendszerek jelenleg sem alkalmasak kielégítően elvezetni a vizet, így a várhatóan növekvő belvizek hosszabb ideig tartó belvizes állapotot eredményezhetnek. Az iparág ezért a belterületi csapadékvíz elvezető rendszerek kiépítését, a belterületi csapadékvíz befogadók építését, rekonstrukcióját, belterületekre veszélyes víz-és hordalékelöntések megakadályozásához szükséges létesítmények, záportározók építését, meglévő vízelvezető rendszerek már meglévő tározóhoz való csatlakoztatásának megvalósítását javasolja.

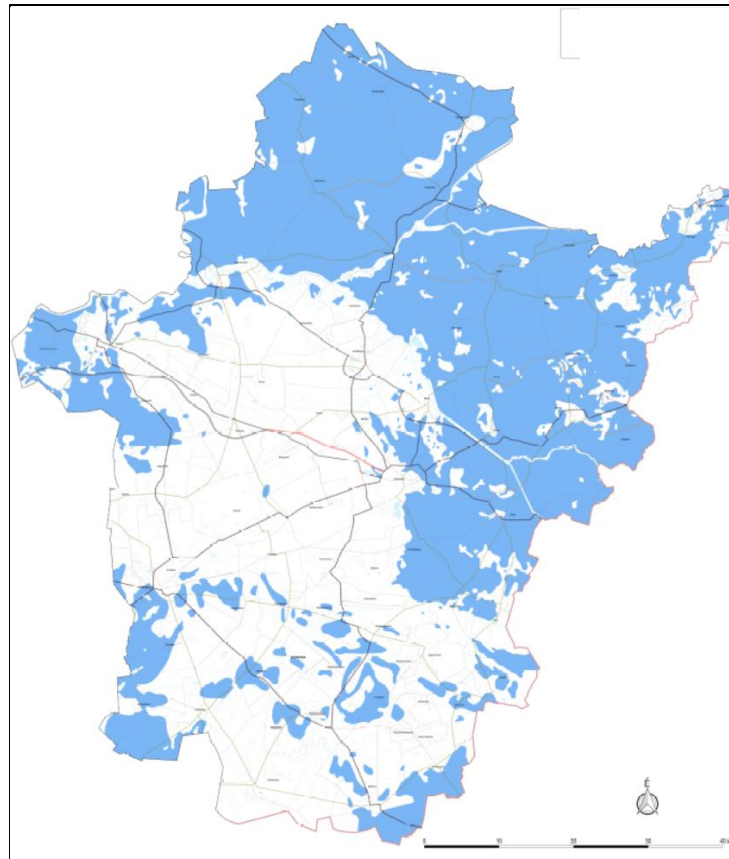
Magyarország településeinek belvízi kockázati besorolása

Magyarország településeinek belvízi kockázati besorolása

Forrás: Ár- és belvíz, valamint villámárvíz kockázat értékelése hazánkban

A belvizes terület hasznosítási lehetőségét célszerű részben korlátozni, részben feltételekhez kötni. A vízügyi ágazat, az általa veszélyeztetettnek tartott belvizes területre területhasznosítási lehetőségeket korlátozó, szabályozó iparági előírásokkal nem rendelkezik, azt a területrendezési eszközökben kell meghatározni. Az adatszolgáltatás a veszélyeztetés mértékére és annak módosítási lehetőségére sem utal, ehhez segítségül a veszélyeztetési mértékkel is foglalkozó Pálfai féle belvíz veszélyeztetettségi tanulmány szolgál. Békés megye területét kezelő vízügyi igazgatóságok is a belvízveszélyes területekre vonatkozóan a Pálfai-féle nyilvántartás figyelembe vételét javasolták. Így belvízzel veszélyeztetett területként a megyei területrendezési tervben a Pálfai-féle nyilvántartás vehető figyelembe.

*Rendszeresen belvízjárta terület övezete
(Pálfai-féle belvíz „veszélyeztetettség” térkép alapján)*

A belvíz-„veszélyeztetettség” mértékét a Pálfai féle térkép jelöli, mely több természeti tényező figyelembe vételével készült és négy kategóriát különböztet meg.

- I. belvízzel nem, vagy alig veszélyeztetett terület
- II. belvízzel mérsékelten veszélyeztetett terület
- III. belvízzel közepesen veszélyeztetett terület,
- IV. belvízzel erősen veszélyeztetett terület

Az I. és II. kategóriába tartozó területeknél területhasznosítási korlátozás igénye nem merült fel. Ezért nem is szükséges feltüntetni a területrendezési eszközökben, a településrendezési eszközökben célszerű lenne tájékoztatóan feltüntetni, hogy a vízrendezés szükségességére fel lehessen hívni a figyelmet. A területrendezési tervekben, csak a III. és IV. kategóriájú a ténylegesen veszélyeztetett területeket kell feltüntetni.

Önmagában, ha egy terület belvízzel veszélyeztetett, az egy figyelem felhívás, hogy annak a területnek a hasznosítási lehetősége korlátozott. Ezek az I. II. kategóriába tartozó, alig, illetve mérsékelten veszélyeztetett területek hasznosítása a terület vízrendezésének megoldását igényli. Gyakorlati tapasztalat, hogy a III. és IV. kategóriába, a „közepesen veszélyeztetett” és az „erősen veszélyeztetett” területet gazdaságosabb beépítésre nem szánt vízgazdálkodási területként kezelni. A Pálfai féle térkép szerint, belvíz a megye síkvidéki jellegű terület részén fordul elő, ahol a terület topográfiai adottságaiból és geológiai adottságaiból eredően lefolyástalan területek alakulnak ki.

Békés megye területét érintően I. és II. valamint III. és IV. kategóriába tartozó veszélyeztetés is előfordul. Ebből az I. és II. kategóriába eső területeket célszerű a településrendezési eszközökben is rögzíteni, hogy a területhasznosítást megelőzően a terület vízrendezése megtörténjen. Ezekről a területekről a belvizek vízvezetését nagyrészt mesterségesen épített csatornahálózattal meg lehet oldani. A megyében előforduló III. kategóriába tartozó közepesen veszélyeztetett és IV. kategóriába tartozó erősen

veszélyeztetett területeket vízgazdálkodású célú területhasznosítású területként, vízgazdálkodási célú erdőterület, vízgazdálkodási célú mezőgazdasági terület, természet-közeli terület, továbbá különleges honvédelmi, katonai és nemzetbiztonsági célú terület vagy honvédelmi célú erdőterületként javasolható hasznosítani.

Fel kell hívni azonban a figyelmet arra is, hogy mélyfekvésű, tartósabb vízállásos, vagy mérsékelten veszélyeztetett belvizes területről a vizek teljes mértékű elvezetésének megoldása nem csupán gazdasági kérdés, mivel a vízvezetés megoldása esetén, a vízhiány kompenzálhatósága is elveszhet. A túlzott vízvezetés további következményeként a talajvíz szintje is mélyebbre kerül, mellyel azonban a magasabban fekvő területek termékenysége is veszélybe kerül. A belvízelvezetés műszaki megoldásánál tehát sokkal racionálisabb és költséghatékonyabb a tájhasználat megváltoztatása. Azokon a területeken, ahol inkább a mezőgazdasági termelés a jellemző, ott a vízviszatartás prioritásának megfelelő területhasználat: komplex, a vízgazdálkodást, a természet- és környezetvédelmet, együttesen figyelembe vevő tájgazdálkodás indokolt. A természeti értékei miatt védett területeken és környezetükben elsősorban a védelmi célú terület-felhasználás javasolt.

A területrendezés kereteit kijelölő MaTrT-ben meghatározott definíció szerint a vízgazdálkodási térségbe tartoznak a folyóvizek, az állóvizek, a vízfolyások és a felszíni vízrendezést szolgáló csatornák medre és mindezeknek a felszíni víztesteknek a parti sávjai. Ezeket a felszíni víztesteket a parti sávjaival együtt, az OTÉK-ban rögzítettek alapján vízgazdálkodási területként kell a területhasznosítás szempontjából kijelölni. Ezek a területeken vízgazdálkodással összefüggő feladatok végezhetőek és csak a vízgazdálkodási tevékenységet segítő, azt nem akadályozó építmények helyezhetőek el. Ezek a területek szolgálnak a vizek hasznosítására, a hasznosítási lehetőségeinek megőrzésére, a vizek kártételei elleni védelemre és védekezésre (vízkárelhárításra). Ezek a vízgazdálkodással összefüggő területhasznosítások a földhivatali térképen és a tulajdoni lapokon is rögzítettek.

A vízgazdálkodási területeknek a hasznosításának a megváltoztatása nem pusztán területfelhasználási szempontok, igények alapján javasolható, a megváltoztatásukhoz a vízgazdálkodási feladatok teljesülését is mérlegelni, ellenőrizni kell. Ezért nagyon fontos, hogy vízgazdálkodásként jelölt, a földhivatali térképen is akként rögzített területfelhasználás megváltoztatása csak a vízügyi ágazat támogatásával történhet. A vízügyi ágazat az ezirányú támogatását csak olyan vízügyi ágazati terv alapján (vízjogi létesítési terv) adhatja, amelyben az érintett víztest parti sávjával együttes tényleges területigényét, fenntartásának szükségességét, illetve felszámolási lehetőségét pontosan meghatározza, figyelembe véve a vízügyi ágazati fejlesztési szándékokat, igényeket is.

A megye területét érintő vízügyi fejlesztési szándékokat, kiemelten a felszíni víztesteket érintő jókarba tételi feladatokat a Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv rögzíti. Meg kell azonban jegyezni, hogy azokat az új területigényű vízügyi fejlesztési szándékokat, amelyek megvalósításához új vízgazdálkodási célú területhasznosítás kijelölése is szükséges, azzal csak a tényleges igény megjelenésekor kell foglalkozni, amikor a területfoglaláshoz, a terület funkcióváltáshoz szükséges gazdasági feltételek is rendelkezésre állnak. (A területfelhasználás módosítása csak kártalanítással valósítható meg és annak teherviselését az érdekelteknek vállalnia kell.)

Általános tapasztalat, hogy a vízgazdálkodási területként jelölt terület akár emberi beavatkozás, akár a természetes hordaléklerakás eredményeként a valóságban már nem a nyilvántartott helyén van, az új helyének legalizálását általában a területtulajdonos érdeksérelme akadályozza. Ez esetben a vízgazdálkodási területet kell fenntartani vízgazdálkodási területként, feltételezve a víz eredeti útjának a visszaállítási lehetősége várhatóan megoldható, amelynek megoldása a mederkarbantartónak, a meder tulajdonosának a feladata. Ettől eltérni csak vízjogi engedély alapján lehet, akkor ha bármi okból okafogyottá vált a vízgazdálkodási terület fenntartásának szükségessége, illetve ha a telekcserében az érintett ingatlan tulajdonosok meg tudnak állapodni.

A helyi vízkárok kezelése

A folyók, vízfolyások, vízelvezető csatornák vízszállító képessége általában korlátozott, a klímaváltozás hatására előforduló szélsőséges csapadékeseményeknél a vízelvezetés útján a vizek mederben tartása nem mindig zavarmentes. A vízelvezetés útján a mederben tartás hiánya esetén helyi vízkár fordulhat elő. A helyi vízkár két eltérő előfordulási területe a dombvidéki adottságból eredő helyi vízkár és a síkvidéki területen kialakuló vízkár. Békés megye területét a síkvidéki érinti. A helyi vízkár kialakulását az intenzív csapadék okozza, amelynek levonulása síkvidéken nem gyors, a víz tartósan, mint vízállás marad meg a mélyebb fekvésű területen a belvízkárok okozásának alapja. A helyi vízkár előfordulását, illetve előfordulási valószínűségét a beépítés növekedése, a burkolt felületek arányának változása, növeli. Hatására a lefutó víz mennyisége is nő. A helyi vízkár rendezése az önkormányzat illetve a befogadót, az adott vízfolyás üzemeltetőjének, a helyi katasztrófavédelemnek a feladata.

A patakok- vízfolyások- csatornák döntő hányada karbantartás hiányos, illetve mederrendezést igényel ahhoz, hogy a helyi vízkár elkerülhető legyen. A karbantartás igénye érdekében meg kell említeni, hogy a medrek karbantartását szolgáló parti sávok kijelölési kötelméről ma már kormányrendelet rendelkezik, de annak egyszerű végrehajtása akadályokba ütközik. A mederkarbantartó sávot elméletileg kijelölni a középvízi medertől lehetne. Az egyes vízfolyások középvízi medrének kijelölése azonban többnyire nem történt meg, így áthidaló gyakorlatként a településrendezési eszközök szintjén a meder telkétől jelölhető ki a mederkarbantartó sáv és arra a meder karbantartója számára bejegyzett szolgalmi joggal a vízgazdálkodási feladatok elvégzési lehetősége biztosítható.

Az OTÉK a mederkarbantartó parti sáv területét védendő vízgazdálkodási területbe való besorolását írja elő, amelynek végrehajtása a terület magántulajdonba léte akadályozza, mivel a területhasználat módosítása többnyire építési jogvesztést okoz, amely csak kártalanítással oldható fel. Ennek gazdasági fedezetének hiánya miatt átmeneti megoldásként javasolt feltételezés, hogy a középvízi meder mért mederkarbantartó sáv a vízfolyás nyilvántartott medrén belülré esik, így a vízgazdálkodási terület bővítése nem indokolt. A középvízi meder kijelöléséig átmenetileg, biztonsági indokkal a meder telkétől, annak funkcióváltási, övezet módosítási igénye nélkül jelölhető ki a karbantartó sáv, szolgalmi jogot adva a meder karbantartója számára. Ha a középvízi meder ténylegesen kijelölésre kerül és a parti sáv túlnyúlik a meder nyilvántartott telkén, akkor a helyfoglalás növelésével járó kompenzációt ki kell elégíteni.

A helyi vízkár keletkezésének egyik alapja a településen belüli felszíni vízrendezés, a csapadékvíz gazdálkodás nem megfelelő megoldása. Az egyes településeken belüli csapadékvíz gazdálkodás és a kisebb vízfolyások kezelése a települések önkormányzati kompetenciájába tartozik, s egyben önkormányzati feladat a településeken összegyűlő vizek továbbvezetésének a megoldása a végbefogadóig. A befogadóba a csapadékvízviszonyok hatására változó vízmennyiségek érkeznek. Így a legkisebb vízfolyásokon is ki tudnak alakulni nagyobb terhelések okozta hullámok. A változó vízmennyiségek zavarmentes továbbszállítása, a vizek mederbe tartása így helyi védekezési feladatok jelenthetnek ezeken a kis vízfolyásokon.

Veszélyesebb helyi vízkárok akkor keletkeznek, amikor heves záporokból, utóbbi időkben előforduló szuper-cellás zivatar, csapadékesemények során rövid idő alatt akár 80-120 mm csapadék esik. A nagyobb vízgyűjtőjű vízfolyásokon komoly vízkárt okozhatnak a kisebb vízhozamú és hosszabb ideig tartó esők is, főleg akkor, ha a vízgyűjtőn a talajrétegek a korábbi esőktől már telítődtek.

Valamennyi településen az elmúlt években megvalósított fejlesztések eredményeként a burkoltsági arány növekedett és ezzel az elvezetendő csapadékvíz mennyisége is nőtt és a többlet csapadékvíz gazdálkodási feladatokra az elvezető rendszert nem fejlesztették. A települések felszíni vízelvezető rendszereinek fejlesztésének hiánya, valamint a vízfolyások megfelelő karbantartásának az elmaradása

vezetett oda, hogy a nagyobb csapadékesemények zavarmentes elvezetése nem biztosított. A helyi vízkár megelőzésére helyi víz visszatartás kiépítése szükséges. A helyi vízvisszatartás kiépítését valamennyi új burkolt felület növekedésével járó beruházásnál meg kell oldani. Ehhez az építési szabályzatban a feladatokat, kötelezettségeket rögzíteni kell.

1.10. Országos és megyei övezetek

ORSZÁGOS ÖVEZETEK

Magterület, ökológiai folyosó, pufferterület övezete

(4/1. melléklet) (az országos ökológiai hálózat térségi övezetei)

A hatályos területrendezési terv elfogadása óta eltelt időszakban több jogszabályi változás is történt az ökológiai hálózat, táji-, természeti értékek védelmével összefüggésben. Megváltozott az ökológiai hálózat övezeti rendszere és lehatárolása, figyelemmel a kijelölt Natura2000 területekre is. Az Országos Területrendezési Terv 2008. évi módosítása óta azonban az országos ökológiai hálózat övezeti rendszere nem módosult: jelenleg is a magterület, pufferterület, ökológiai folyosó övezetek hármassága hatályos. Ezekre az MaTrT értelmező rendelkezései (4.§) az alábbi definíciókat tartalmazza:

„34. *ökológiai hálózat magterületének övezete*: az OTRT-ben megállapított, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervben alkalmazott övezet, amelybe olyan természetes vagy természetközeli élőhelyek tartoznak, amelyek az adott területre jellemző természetes élővilág fennmaradását és életkörülményeit hosszú távon biztosítani képesek, és több védett vagy közösségi jelentőségű fajnak adnak otthont;

35. *ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezete*: az OTRT-ben megállapított, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervben alkalmazott övezet, amelybe olyan területek - többnyire lineáris kiterjedésű, folytonos vagy megszakított élőhelyek, élőhelysávok, élőhelymozaikok, élőhelytöredékek, élőhelyláncolatok - tartoznak, amelyek döntő részben természetes eredetűek, és amelyek alkalmasak az ökológiai hálózathoz tartozó egyéb élőhelyek - magterületek, pufferterületek - közötti biológiai kapcsolatok biztosítására;

36. *ökológiai hálózat pufferterületének övezete*: az OTRT-ben megállapított, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervben alkalmazott övezet, amelybe olyan rendeltetésű területek tartoznak, amelyek megakadályozzák vagy mérséklék azon tevékenységek negatív hatását, amelyek a magterületek és az ökológiai folyosók állapotát kedvezőtlenül befolyásolhatják vagy rendeltetésükkel ellentétesek;”

Az övezetekre vonatkozó részletes szabályokat a 25-27.§ írja le. Ezek közül kardinális rendelkezésként kiemelhetők az alábbiak.”

Mindhárom szakasz első bekezdése, mindhárom övezetre főszabályként előírja, hogy:

/az övezetekben/ „(1) ... - kivéve, ahol az Ország Szerkezeti Terve ... települési térséget határoz meg - csak olyan megyei területfelhasználási kategória és megyei övezet, valamint a településrendezési eszközökben olyan övezet és építési övezet jelölhető ki, amely az ökológiai hálózat magterülete, ökológiai folyosója és pufferterülete övezetek természetes és természetközeli élőhelyeit és azok kapcsolatait nem veszélyezteti.”

A magterület és az ökológiai folyosó terület övezetre vonatkozó 25-26.§(2) bekezdések azonosan foglalmazzák a beépítésre szánt terület kijelölés tilalmát illetően:

/az övezetekben/ „(2)... új beépítésre szánt terület nem jelölhető ki, kivéve, ha

a) a települési területet az ökológiai hálózat ökológiai folyosó, vagy az ökológiai hálózat magterület és az ökológiai hálózat ökológiai folyosó körülzárja, továbbá

b) a kijelölést más jogszabály nem tiltja.”

Ettől némi eltérést mutat a pufferterületre vonatkozó 27.§(2) bekezdés szerinti előírás, amely csak a (3) bekezdéssel együtt teljes:

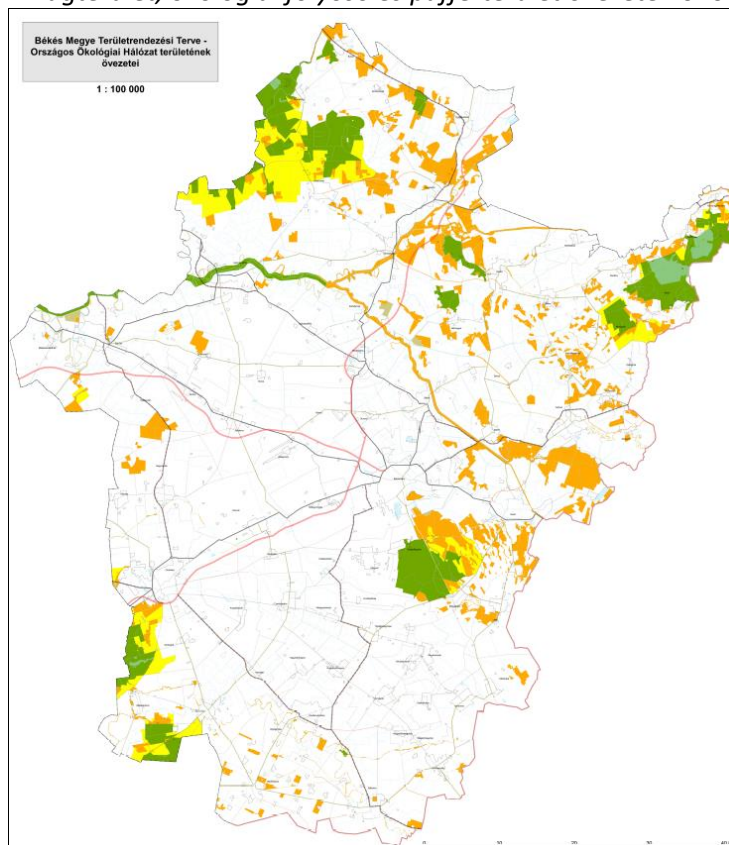
/az övezetben/ „(2)... - a (3) bekezdésben meghatározott feltétel kivételével - a településszerkezeti terv beépítésre szánt területet csak abban az esetben jelölhet ki, ha az a szomszédos magterület vagy ökológiai folyosó természeti értékeit, biológiai sokféleségét, valamint táji értékeit nem veszélyezteti.”

/az övezetben/ „(3)..., ahol az Ország Szerkezeti Terve ... települési térséget határoz meg, beépítésre szánt terület a (2) bekezdésben meghatározott feltételektől függetlenül is kijelölhető.”

Az ökológiai hálózat megyei területei elsősorban Körösök vízrendszere, a folyóvölgyek, holtágak és árterek, továbbá a Kis-Sárrét térségében, illetve a Kardoskúti Fehér-tó és szikesek és Tótkomlós területén koncentrálódnak. Az ökológiai hálózat övezeteinek kijelölése során a védett területek mellett meghatározó jelentősége volt a Natura 2000 különleges madárvédelmi területeknek és különleges természetmegőrzési területeknek is. Az ökológiai hálózat megyei területein kijelölt magterületek és ökológiai folyosók is elsősorban e tájegységeken találhatók. A pufferterületek többnyire a magterületeket veszik körül.

Az ökológiai folyosó övezete jellemzően a magterületeket egészíti ki, nagyarányú átfedésben a Natura2000 területekkel is. Az ökológia magterületek és folyosók övezetei lefedik a megye valamennyi jelentősebb természetvédelmi területét is. Az ökológiai hálózat övezeteire alkalmazni kell az MaTrT vonatkozó előírásai mellett, a természet védelméről szóló törvény előírásait, a védett természeti területek védettségét kimondó rendeletben foglalt előírásokat. A Natura2000 területeken pedig a vonatkozó kormányrendelet szerinti előírásokat is figyelembe kell venni a településrendezési tervek készítése és a területek hasznosítása során. A terv az ökológiai hálózat kiemelt értékét képviselő, védett természeti területeket is jellemzően magában foglaló magterületekre, az ökológiai folyosó területeire és a pufferterületi övezetre vonatkozóan ajánlásokat is megfogalmaz.

A táj- és természetvédelmi vizsgálat megállapította, részletes számszerű adatokkal, térképi lehatárolásokkal is alátámasztotta, hogy Békés megye országos szinten természeti értékekben közepesen gazdag terület. Az elmúlt évtizedek intenzív tájhasznosítási, tájgazdálkodási formáinak következtében, kiváltképp a megye túlnyomó részét uraló szántóföldi növénytermesztés következtében számos táji-, természeti érték semmisült meg, illetve károsodott. A kedvezőtlen folyamatok ellenére a megyében sok olyan természetileg értékes terület, illetve objektum található, amelyek védettek, vagy arra tervezettek, de akár jogi védelem nélkül is megóvásra érdemesek. Ezek az országos szinten védett területek természetvédelmi területek (Békés megyében tájvédelmi körzetek nem találhatók), valamint az ezt követően megállapításra került Natura2000 európai ökológiai hálózathoz tartozó területek besorolásra kerültek az MaTrT által előírt ökológiai hálózati kategóriákba.

Magterület, ökológiai folyosó és puffterület övezete 2020

A tervmódosítás táj- és természetvédelmi tartalma megjelenik számos más, külön fejezetben tárgyalt területen (pl. tájképvédelmi és örökségvédelmi övezetek), de elsődlegesen az ökológiai hálózatok övezeteiben. A magterület a Biharugrai tavak térségében, Dévaványa térségében, valamint Gyula-Szabadkígyós és Kardoskút térségében, továbbá a Hármas-Körös sávjában. Az ökológiai folyosó a megye északkeleti harmadában terjed ki nagyobb területre. A három öko-övezet alapvető struktúrája azonban a korábbi megyetervhez képest nem változott.

Kiváló termőhelyi adottságú szántóterületek

(4/2. melléklet)

A kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezete országos területrendezési tervben megállapított, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervben is alkalmazott övezet, amelybe az agroökológiai adottságai alapján kimagasló agrárpotenciállal rendelkező, ugyanakkor környezeti szempontból a legkevésbé érzékeny, ezért mezőgazdasági árutermelésre legalkalmasabb szántóterületek tartoznak. Ezt az övezetet már tartalmazta a 2005-ben elfogadott megyei területrendezési terv is, azonban a 2008-ban módosított OTrT jelentősen megváltoztatta ennek a területnek a kiterjedését. Az övezeti lehatárolás aktuálisan a 2018.évi MaTrT-nek megfelelően került felülvizsgálatra.

Az övezetre vonatkozó törvényi szabályokat az MaTrT 28.§ írja le. Ezek lényege, hogy az övezetben *új beépítésre szánt terület csak területfelhasználási engedély alapján jelölhető ki, külfejtéses bányatelek fektetés és bányaművelés nem folytatható.*

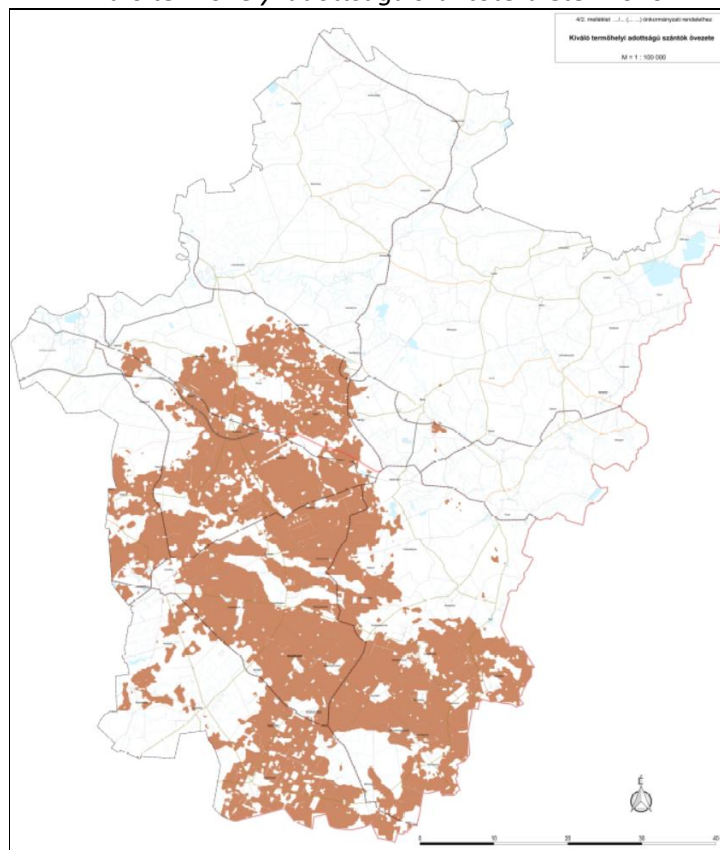
A megye legnagyobb része alapvetően mezőgazdasági árutermelő terület, ezért fontos, hogy ezeken a területeken a településtervezés és fejlesztés biztosítsa a mezőgazdasági termelés feltételeit, ezen belül a mezőgazdasági majorok elhelyezésének kedvező szabályozását, a nem üzemelő majorok

újrahasznosításának biztosítását, valamint a termőföld védelmét. Mindeközben törekedni kell a nagyüzemi szántóföldi művelés nagy, összefüggő tábláin a mozaikosság, a meglévő mezsgyék, fasorok megőrzésére, újak telepítésére, melyek a tájkép kedvező alakítása mellett, a termőföld védelmét is szolgálják, valamint ökológiai szempontból változatossá teszik a területet. Ezt szolgálják az övezetre vonatkozó *ajánlások* is. A településrendezési tervek számára is szabályokat ír elő és iránymutatást ad a területek agrár-alkalmassági rangsoroláson alapuló minősítése, a művelés alóli kivonással járó területfelhasználási változások tervezéséhez.

Az övezeti lehatárolás a megye déli felét csaknem összefüggően magába foglalja a Békési-sík, a Békési-hát és a Csanádi-hát nagy részére kiterjedően. Az övezet az Orosháza-Mezőhegyes-Lőkösháza-Örménykút települések által közrefogott megye-részt csaknem teljesen lefedi. Ez a térség a megye, de az ország legkiválóbb szántói közé tartozik.

Az övezet lehatárolása az MaTrT téradatszolgáltatás szerint történt, további pontosítások alkalmazásával.

Kiváló termőhelyi adottságú szántóterületek 2020

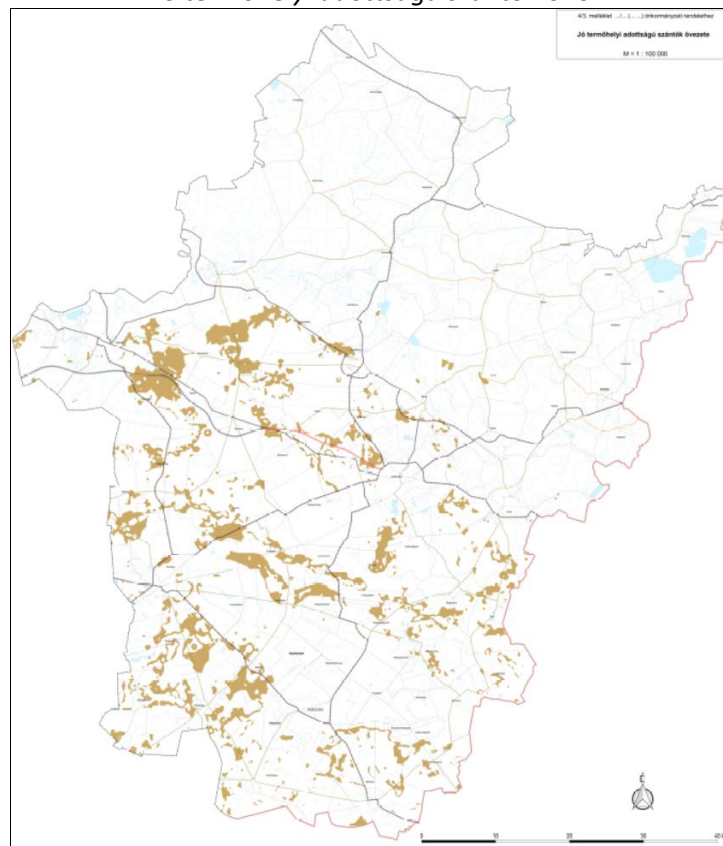
Az agroökológiai értékelés szerint a megye területének előbbinél lényegesen kisebb része kevésbé jó – de országos összehasonlításban még mindig jó minőségű - termőfölddel rendelkezik, de ezeken belül célszerű meghatározni azokat a területeket, amelyek az országos „kiváló” minősítésbe nem kerülhettek be, de *a megyében relatíve jobb minőségű területnek* számítanak. Az ezt megalapozó agroökológiai értékelést nemcsak a szántó művelési ágra, hanem valamennyi intenzívebb művelésű területre célszerű lenne meghatározni, de jelenleg csak a szántóra áll rendelkezésre, megalapozva az alábbi *szántóművelésre másodlagosan alkalmas, de a megyében még jobb minőségűnek* számító „jó termőhelyi adottságú szántóterület” övezet lehatárolását.

Jó termőhelyi adottságú szántóterület
(4/3. melléklet)

Az MaTrT alapján meghatározott övezet, amely szántóföldi művelésre másodlagosan alkalmas területként veendő figyelembe. Az övezet területére vonatkozóan azonban az MaTrT lehatárolást és szabályokat nem tartalmaz, ezek meghatározását *miniszteri rendelet* hatáskörébe utalja. A 9/2019. (VI.14.) MvM rendelet szerint „a településrendezési eszközök készítése során a mezőgazdasági terület területfelhasználási egység területét elsősorban - a kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete mellett - a jó termőhelyi adottságú szántók övezetén javasolt kijelölni”. Az övezetben új külfejtéses művelésű bányatelek megállapítása és bányászati tevékenység folytatása a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával engedélyezhető.”

Az övezetre vonatkozó főszabályok nem változtak, ezek lényege, hogy az övezethez tartozó területek elsődlegesen mezőgazdasági övezeti besorolása kívánatos a településrendezési tervekben. A mezőgazdasági művelésre másodlagosan alkalmas, jó termőhelyi adottságú mezőgazdasági területek övezetének kijelölését a racionális földhasználat elveinek való megfelelés teszi indokoltá. Mivel a megye területét eléggé nagy területen érinti az MATRT kiváló adottságú szántóterületi övezete, ennek ellenére itt is szükséges a relatíve legjobb minőségű termőföldek mezőgazdasági művelésben tartásának biztosítása. A településrendezési tervek számára is szabályokat ír elő és iránymutatást ad a területek agrár-alkalmassági rangsoroláson alapuló minősítése, a művelés alóli kivonással járó területfelhasználási változások tervezéséhez.

Az övezet lehatárolása az MvM rendelet alkalmazásával történt, további pontosítások alkalmazásával a települési térségek és sajátos területfelhasználású térségek szerint.

Jó termőhelyi adottságú szántó 2020

Az övezet területe és jelentősége, a fenti övezethez hasonlóan jelentősen megnövekedett. A megye déli felében, a Körösök völgyétől D-re eső megye résezen egészíti ki a kiváló termőhelyi adottságú szántókat.

Erdők övezete (4/4. melléklet)

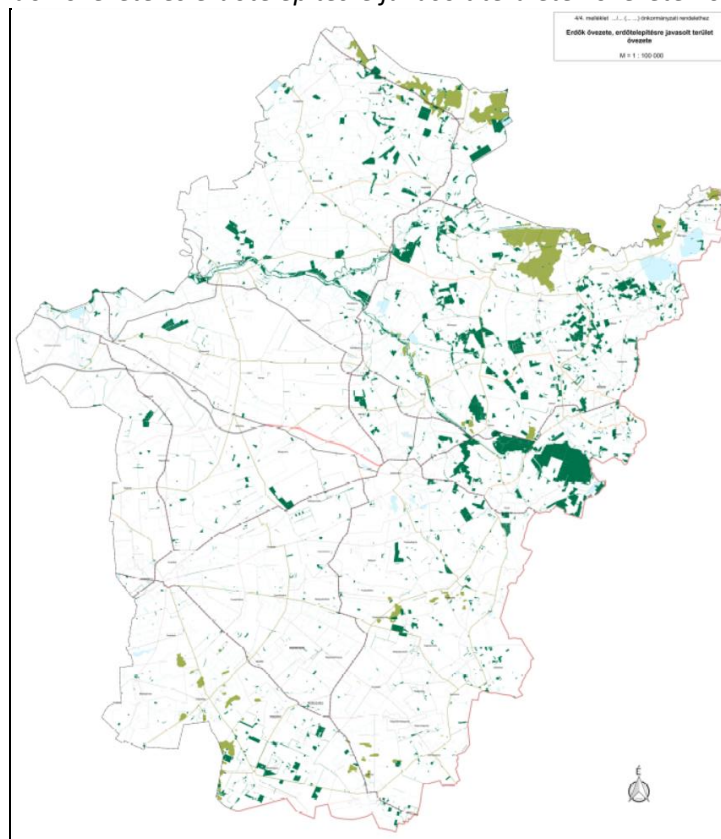
Új övezet, amelyet az MaTrT jelölt ki. Az övezetre vonatkozóan az MaTrT két szabályt tartalmaz.

„29.§ Az erdők övezetébe tartozó területeket az adott településnek a településrendezési eszközében legalább 95%-ban erdőterület területfelhasználási egységbe kell sorolnia. Az e törvény hatálybalépését megelőzően kijelölt beépítésre szánt területek, valamint az erdőről szóló 2009. évi XXXVII. törvény 4. § (2) bekezdésében meghatározott területek, továbbá az Ország Szerkezeti Terve által kijelölt települési térség területein lévő erdők övezetének területét a számításnál figyelmen kívül kell hagyni.

30.§ Az erdők övezetében külfejtéses művelésű bányatelket megállapítani és bányászati tevékenységet engedélyezni a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet.”

Az övezet az erdőtérség túlnyomó részét képezi. A megye erdőterületi értékeinek fokozott védelme indokolja, hogy a meglévő erdőterületeken külszíni bányászati terület kialakítása ne legyen megengedhető, beépítésre szánt területek csak kivételes esetben, legfeljebb a fenti minimális mértékben csökkenthessék az erdők területét. Az erdőtörvény által lehetővé tett, ott előírt feltételekkel való erdőművelés alóli kivonás helyének és mértékének meghatározása során döntő szempontként kell figyelembe venni a termőhelyi adottságokat. Az övezeti tervlap az MaTrT téradatszolgáltatás szerint készült, további pontosítások alkalmazásával.

Erdők övezete és erdőtelepítésre javasolt területek övezete 2020

A fent tárgyalt „erdők övezete” (ábrán sötét zöld színnel) és a következő fejezet „erdőtelepítésre javasolt területek övezete” (ábrán világos zöld színnel) együttesen alkotja a szerkezeti terv „erdőgazdálkodási térségének” területét.

Erdőtelepítésre javasolt területek övezete

(4/4. melléklet)

Az MaTrT alapján meghatározott övezet, amelyet erdőtelepítésre elsődlegesen alkalmas területként veendő figyelembe. Az övezet területére vonatkozóan azonban az MaTrT lehatárolást és szabályokat nem tartalmaz, ezek meghatározását *miniszeri rendelet* hatáskörébe utalja. Az MvM rendelet szerint az övezet elsődlegesen a tervezett erdők területi alapjait hivatott biztosítani. A 3.§ (1) megfogalmazása szerint: „A településrendezési eszközök készítése során az Országos Erdőállomány Adattárban nem szereplő erdőterület területfelhasználási egységeket a településfejlesztési és településrendezési célokkal összhangban - a természeti és kulturális örökségi értékek sérelme nélkül - az erdőtelepítésre javasolt terület övezet területén javasolt kijelölni.”

Az erdőtelepítésre javasolt terület övezet területének meghatározása során kiemelt szempont volt, hogy a mezőgazdálkodási szempontból relatíve gyenge termőképességű, beépítetlen és ökológiai hálózathoz nem tartozó területek elsődlegesen erdőtelepítési célra legyenek felhasználhatók, amennyiben az erdősítés szükséges termőhelyi és egyéb feltételei is biztosítottak. Az övezet az erdőgazdálkodási térség részét képezi.

Az övezet elsősorban az északi megyehatár mentén tartalmaz erdősítésre alkalmas területeket. Legnagyobb összefüggő ilyen területek a Körösújfalú-Okány-Vésztő, valamint Füzesgyarmat és Bucsa közötti térségben rajzolódnak ki. A megye nyugati felében gyakorlatilag a legjobb minőségű szántók okán nem, de a déli megyerészen is csak kis egymástól elkülönült foltokban kerültek kijelölésre területek az övezetben, illetve az annak alapjául szolgáló MvM rendeletben.

Tájképvédelmi terület övezete

(4/5. melléklet)

Az Országos Területrendezési Tervvel összhangban az előző megyei területrendezési terv kijelölte a *térségi jelentőségű tájképvédelmi területek* övezetét. A 2018-ban módosított MaTrT megnevezésében új övezetként bevezette a **tájképvédelmi terület övezetét**. Az övezet lehatárolását és szabályait nem tartalmazza, ezek meghatározását az MvM rendelet hatáskörébe utalja.

A területek lehatárolásának pontosítására a megyei tervnek van lehetősége, a vonatkozó miniszeri rendelet alábbi rendelkezéseinek megtartása mellett. Az MvM rendelet 4.§ szerint:

(1) A tájképvédelmi terület övezete területére a megye területrendezési tervének megalapozó munkarésze keretében meg kell határozni a tájjelleg térségi jellemzőit, valamint a település teljes közigazgatási területére készülő településrendezési eszköz megalapozó vizsgálata keretében meg kell határozni a tájjelleg megőrzendő elemeit, elemegyütteseit, valamint a tájképi egység és a hagyományos tájhasználat helyi jellemzőit.

(2) A tájképvédelmi terület övezetével érintett területre a tájképi egység, a hagyományos tájhasználat fennmaradása, valamint a tájba illesztés biztosítása érdekében - a településképi védelméről szóló törvény vagy annak felhatalmazása alapján kiadott jogszabály eltérő rendelkezésének hiányában - meg kell határozni

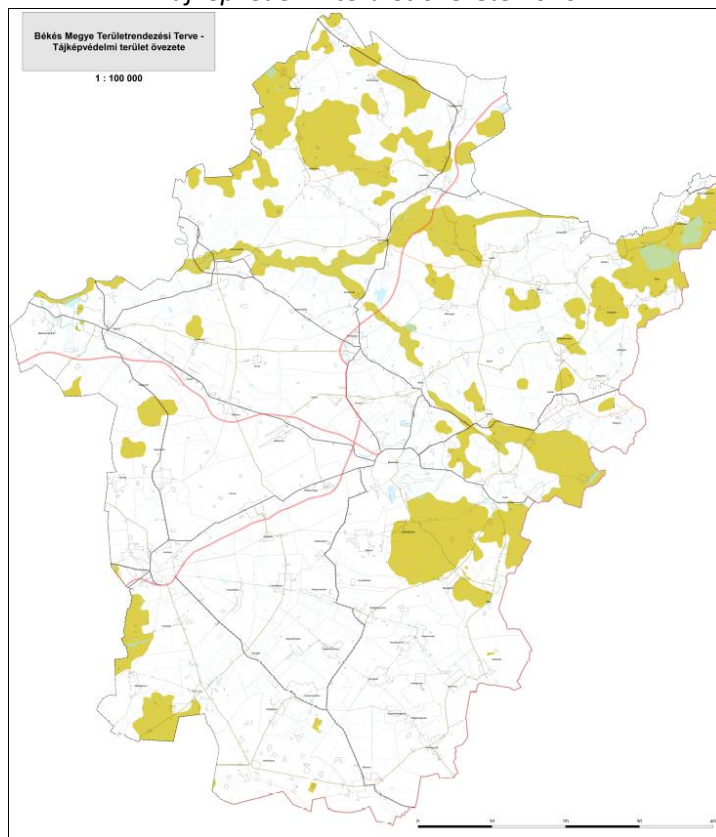
a) a településrendezési eszközökben a területfelhasználás és az építés helyi rendjének egyedi szabályait, b) a településképi védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény 2. § (2) bekezdése szerinti településképi rendeletben (a továbbiakban: településképi rendelet) a településképi követelményeket.

(3) A tájképvédelmi terület övezetében bányászati tevékenység folytatása a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával engedélyezhető.

(4) A tájképvédelmi terület övezetében a közlekedési, elektronikus hírközlési és energetikai infrastruktúra-hálózatokat, továbbá az erőműveket a tájképi egység megőrzését és a hagyományos tájhasználat fennmaradását nem veszélyeztető műszaki megoldások alkalmazásával kell megvalósítani.

Az övezet lehatárolása az MVM rendeletnek megfelelően készült. Az érintett területek tájszekezete – Békés megyei viszonylatban - meglehetősen mozaikos, ami sajátos, összetett tájképi megjelenést eredményez a folyóvölgyekkel, vízfelületekkel, erdőterületekkel. A tájképvédelmi övezet nem foglalja magában a települési térségek területét, fontos azonban a települések táji környezetében, a hagyományos tájkarakter megőrzése, a települések és az ártéri többszörösen védett táj közötti térségek összehangolt tájképvédelme. Ennek érdekében az MaTrT övezetre vonatkozó szabályozása mellett fontosnak tartjuk az övezetre megfogalmazott *ajánlások* alkalmazását is az érintett települések rendezési terveinek készítése során.

Tájképvédelmi terület övezete 2020

Békés megye tájképvédelmi területekben szegény térsége az országnak. A tájképileg értékes területeket a folyómenti galériaerdők és a békési tájra jellemző Pannon gyeptelepítések megmaradt foltjai jelentik. A tájképi értékességét, változatosságát, karakterét tekintve a megye az országos átlag alatt szerepel. Az egysíkú, agrár jellegű táj változatosságát fasorokkal, erdőtelepítéssel, az alföldi tájra jellemző gyepterületek növelésével lehet karakteresebbé tenni. Jelenleg a megmaradt tájképileg értékes területek nagyobb tömbben a megye keleti, országhatár melletti részén helyezkednek el.

A tájképvédelmi terület övezete a megyében összefüggően a Körösök völgyét foglalja magába. Ezen belül legnagyobb kiterjedésben Gyula külterületét, amely a megye leginkább erdősült vidéke, és magába foglalja a Fehér- és Fekete-Körös összefolyásának térségét, a Szanazugot. Ezen túl az övezet kiterjed a Biharugrai-tavak térségére, továbbá Dévaványa-Szeghalom-Véscső, valamint Kardoskút térségére.

A világörökségi és világörökségi várományos területek övezete

(4/6. melléklet)

Az MaTrT alapján meghatározott övezet, amely kulturális örökségvédelmi szempontból kiemelt területként veendő figyelembe. Az övezet területére vonatkozóan az MaTrT lehatárolást és szabályokat tartalmaz, ezek meghatározását 31.§-a írja le.

(1) A világörökségi és világörökségi várományos területek övezetét a településrendezési eszközökben kell tényleges kiterjedésének megfelelően lehatárolni.

(2) Az (1) bekezdés szerint lehatárolt világörökségi és világörökségi várományos terület övezetén:

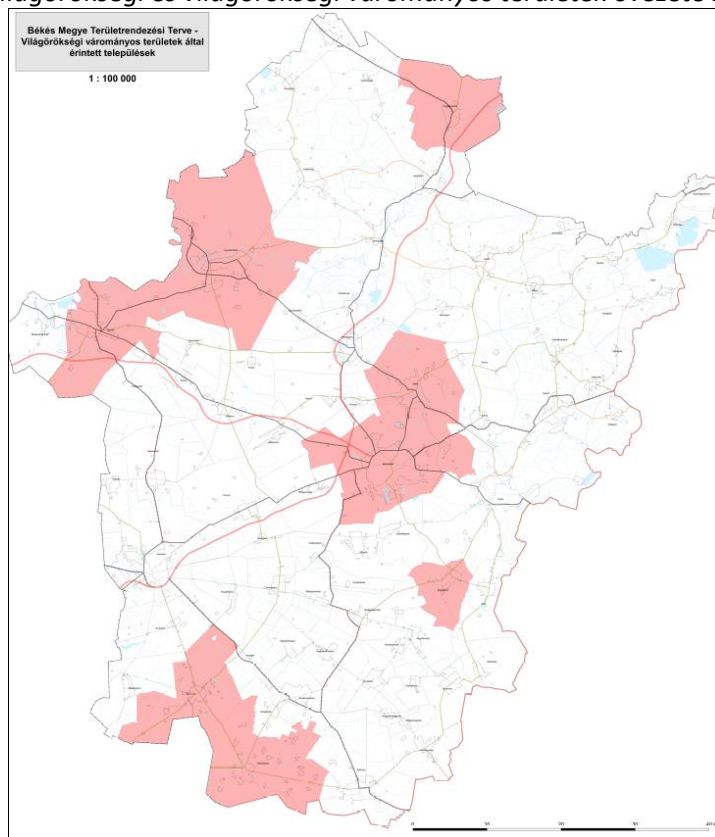
a) a területfelhasználás módjának és mértékének összhangban kell lennie a világörökségről szóló törvényben, valamint a világörökségi kezelési tervben meghatározott célokkal,

b) új külfejtéses művelésű bányatelek, célkitermelőhely nem létesíthető, meglévő külfejtéses művelésű bányatelek területe horizontálisan nem bővíthető; a felszíni tájsebeket rendezni kell,

c) a közlekedési, vízgazdálkodási és hírközlő infrastruktúra-hálózatokat, továbbá az erőműveket a kulturális és természeti örökség értékeinek sérelme nélkül, területi egységüket megőrizve, látványuk érvényesülését elősegítve és a világörökségi kezelési tervnek megfelelően kell elhelyezni.

Az övezethez sorolt területeket az MaTrT tervlap településhatáros szinten ábrázolja, ahogyan a megyeterv is.

A világörökségi és világörökségi várományos területek övezete 2020

A világörökségi és világörökségi várományos értékek meghatározása önálló országos szintű övezetként került bevezetésre a területi tervezésben. Az övezethez tartozó területeket települési közigazgatási határos pontossággal határolták le az MaTrT készítői. Békés megyeében világörökségi terület nem található. A Miniszterelnökség Örökségvédelmi Hatósági Főosztály Örökségvédelmi Nyilvántartási Osztály adatszolgáltatása szerint a világörökségi várományos területek által érintett települések Békés megyében:

- Békés
- Békéscsaba
- Füzesgyarmat
- Gyomaendrőd
- Kétegyháza
- Mezőhegyes (a Mezőhegyesi Állami Ménesbirtok helyszín)
- Szarvas
- Tótkomlós

Valamennyi felsorolt település – Mezőhegyes kivételével – a „Tájház hálózat Magyarországon” várományos terület részét képező tájház okán szerepel a listában.

Vízminőség-védelmi terület övezete

(4/7. melléklet)

Az MaTrT alapján meghatározott övezet, amely környezetvédelmi szempontból kiemelt területként veendő figyelembe. Az övezet területére vonatkozóan azonban az MaTrT lehatárolást és szabályokat nem tartalmaz, ezek meghatározását *miniszteri rendelet* hatáskörébe utalja. A 9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet szerint az övezetben „keletkezett szennyvíz övezetből történő kivezetéséről és az övezeten kívül keletkezett szennyvizek övezetbe történő bevezetéséről, illetve a szennyvíz övezeten belüli kezelésének feltételeiről a megye területrendezési tervében rendelkezni kell.” (5.§(1)). Az előírásnak megfelelő megoldásokat a terv közmű alátámasztó munkarészei tartalmazzák. A rendelet további előírásai – (2)-(3) bek.) – a településrendezési eszközökre róják a vízvédellel érintett konkrét területek kijelölését és a Hész szintű szabályozást, valamint korlátozza a bányászati tevékenységek folytatását.

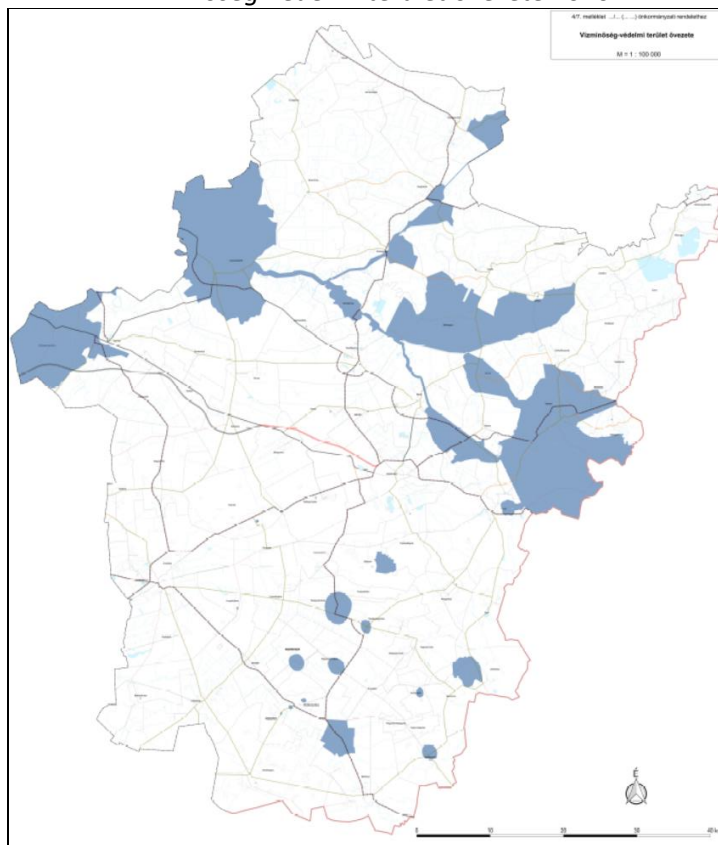
Az övezet felszíni vizek, továbbá a sérülékeny, felszíni szennyeződésre fokozottan érzékeny vízbázisok és felszín alatti vízkészletek védelmét, valamint a halak életfeltételeit biztosítja. A hidrogeológiai adottságok következtében a megye területén számottevő felszín alatti vízkészlet helyezkedik el. Különös jelentőségét az adja, hogy a felszín alatti vízkészlet egy része biztosítja a megye számos települése ivóvízszükségletét. Hasonlóan nagy jelentősége van a megye hévízkészlete felszíni szennyeződésektől történő megóvásának. A területrendezési övezet legfontosabb célja az ivóvízbázisnak és a mélyégi vizeknek a megóvása a szennyező tevékenységek káros hatásaitól.

A megyében a legnagyobb összefüggő védendő vízbázis területek a megye déli felében, az Orosháza-Békéscsaba vonaltól D-re helyezkednek el. A mélyben a Maros hordalékkúp kavicsanyagában tárolt tetemes vízkészletek húzódnak. Ezek a megye legintenzívebben hasznosított mezőgazdasági termőterületei, amelyek esetében a vegyszerhasználat jelent potenciális veszélyt a felszín alatti vizek tekintetében. Másrészt a Körösök mentét védi az övezet, legnagyobb kiterjedésben Gyula-Doboz-Sarkad térségében a Fehér és fekete-Körös vidékét, továbbá Gyomaendrőd-Szarvas térségében a Hármas-Köröst és jelentős holtágait.

A vízminőségvédelmi övezet lehatárolása kismértékben változott a korábbi megyei tervhez képest, a megye területének mintegy negyedét lefedi.

A Vízminőség-védelmi terület övezete a 9/2019. (VI.14.) MvM rendelet alapján került lehatárolásra.

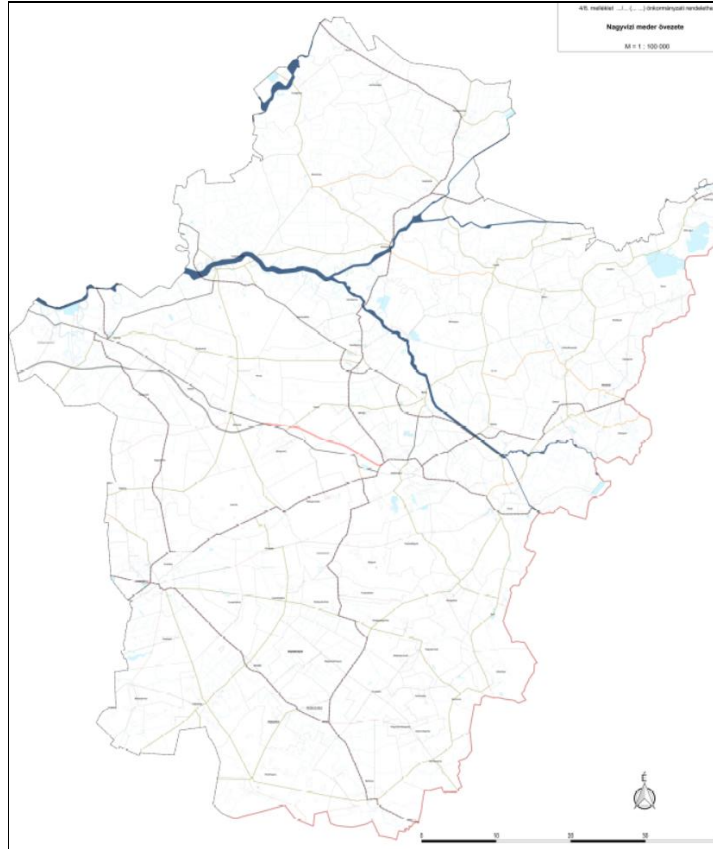
Vízminőség-védelmi terület övezete 2020

Nagyvízi meder övezete (4/8. melléklet)

Az MaTrT alapján meghatározott övezet, amely kiemelt felszíni vízvédelmi és vízgazdálkodási területként veendő figyelembe. Az övezet területére vonatkozóan azonban az MaTrT lehatárolást és szabályokat nem tartalmaz, ezek meghatározását *miniszteri rendelet* hatáskörébe utalja. A 9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet 6.§ szerint az övezetben „új beépítésre szánt terület nem jelölhető ki” (1). A településrendezési eszközökben, a jogszerűen kijelölt beépítésre szánt területen a helyi építési szabályzatnak megfelelően, a vízügyi igazgatási szerv hozzájárulásával lehet építési tevékenységet folytatni (2), továbbá a (3) bek. a vízügyi igazgatási szerv egyetértéséhez köti az övezetet érintő beépítésre szánt terület kijelölését.

A nagyvízi meder területe a 21/2006.(I.31.) sz. Korm. rendelet alapján lett kijelölve, vagyis „A nagyvízi meder területét a mértékadó árvízszint vagy az eddig előfordult legnagyobb árvízszint közül a magasabb jelöli ki”. Ez azt is jelenti, hogy ahol a folyó medre árvédelmi töltések közé van szorítva ott a nagyvízi meder műszaki határa a töltés nyomvonala.

Nagyvízi meder övezete 2020

Az övezet az MvM rendelet alapján került lehatárolásra. Az övezet területe Békés megyében a Körösök vízrendszerére terjed ki. Az övezet területe végigkíséri a Fehér-, a Fekete-, a Kettős-, a Sebes-, a Hármas-Köröst, a Hortobágy-Berettyót, valamint a Berettyó folyókat a teljes megyei szakaszukon. A kisebb folyók esetében mindössze néhány tucat méteres szélességben kíséri az övezet a folyók vonalát, azonban a Hármas-Körös teljes megyei szakaszán több száz méter széles nagyvízi meder került kijelölésre.

VTT tározók övezete

Az aktuális jogszabályi lehatárolás nem érinti a megyét, így Békés Megye Területrendezési Terve ezt az övezetet nem tartalmazza.

Honvédelmi és katonai terület övezete

(4/9. melléklet)

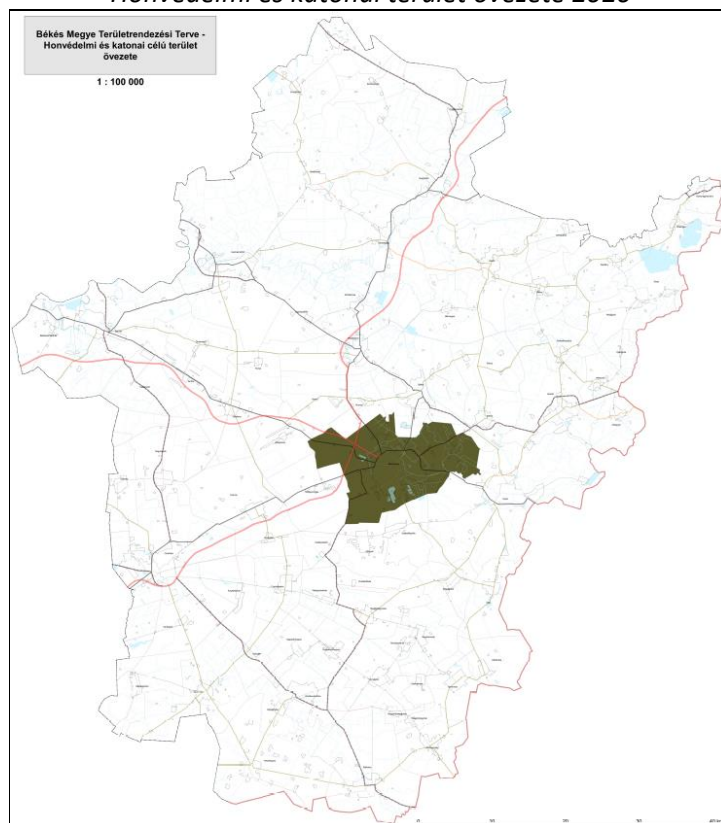
A honvédelmi és katonai célú terület övezete a Honvédelmi Minisztérium adatszolgáltatása alapján tartalmazza azokat a katonai érdekeltségű területeket, amelyek honvédségi célra történő hosszú távú fenntartásához országos érdek fűződik. Az övezet lehatárolása együttesen tartalmazza a honvédelmi területek eddigi két övezetét.

Békés megye területén a Magyar Honvédség kezelésében lévő területek nem jelentősek, csak a megyeszékhely Békéscsaba területét érintik. A Békéscsabán található honvédelmi rendeltetésű ingatlanon az MH 54. Veszprém Radarezred távolfelderítő radarberendezést üzemeltet. A honvédelmi tárcza az ingatlan hosszú távú, korlátozásmentes, honvédelmi célú használatára - a Magyar Honvédség alapfeladatai rendeltetésszerű, szakszerű és jogszerű ellátása, Magyarország védelmi képességeit

alapvetően meghatározó vagy a NATO-tagságból eredő, valamint a nemzetközi szerződéseiben vállalt kötelességeinek teljesítése érdekében - továbbra is igényt tart.

A honvédelmi övezet meghatározása településhatáros pontossággal történt. A Honvédelmi Minisztérium adatszolgáltatása szerint tehát mindössze egyetlen település, Békéscsaba igazgatási területe érintett a honvédelmi és katonai célú terület övezetével.

Honvédelmi és katonai terület övezete 2020

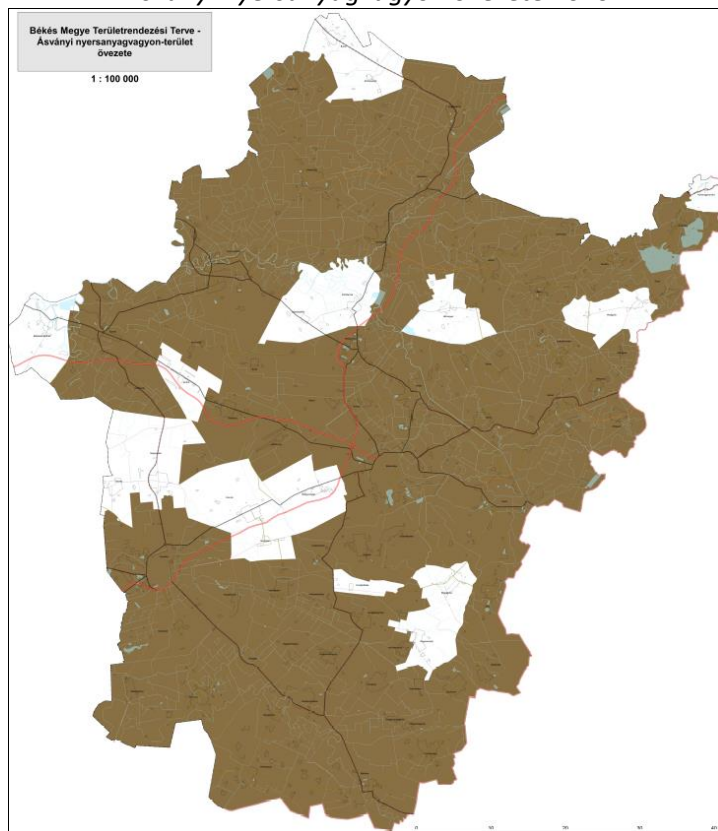
MEGYEI ÖVEZETEK

Ásványi nyersanyagvagyon övezete

(4/10. melléklet)

Az MaTrT alapján meghatározott övezet, amely szántóföldi művelésre másodlagosan alkalmas területként veendő figyelembe. Az övezet területére vonatkozóan azonban az MaTrT lehatárolást és szabályokat nem tartalmaz, ezek meghatározását *miniszeri rendelet* hatáskörébe utalja. A 9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet (8.§) szerint az övezetet a településrendezési eszközökben kell konkrétan lehatárolni. (A területrendezési tervek csak településhatárokat jelölik meg.) A nyersanyagvagyon védelmét, kitermelhetőségét szolgálja a (2) bek. előírása, mely szerint az övezetet érintően „a településrendezési eszközökben csak olyan területfelhasználási egység, építési övezet vagy övezet jelölhető ki, amely az ásványi nyersanyagvagyon távlati kitermelését nem lehetetleníti el.”

Az övezet célja a megye területén ismert ásványkincs készletek lehatárolása, a szükséges területhasználatra vonatkozó előírások területi hatályának kijelölése. Az övezet a területileg illetékes bányakapitányság (Jász-Nagykun-Szolnok megyei Kormányhivatal Hatósági Főosztály Bányászati Osztály) adatszolgáltatása, pontosabban az adatszolgáltatás helyett megadott internetes adatbázis alapján tervezői feldolgozás alapján került lehatárolásra.

Ásványi nyersanyagvagyon övezete 2020

Az övezet az érintett településeket teljes közigazgatási területükkel jeleníti meg. A ténylegesen érintett területek meghatározása a településrendezési eszközökben történik meg.

Rendszeresen belvízjárta terület övezete (4/11. melléklet)

Az MaTrT alapján meghatározott övezet, amely vízvédelmi – katasztrófavédelmi szempontból megkülönböztetett területként veendő figyelembe. Az övezet területére vonatkozóan azonban az MaTrT lehatárolást és szabályokat nem tartalmaz, ezek meghatározását *miniszteri rendelet* hatáskörébe utalja. A 9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet 9. § (1) szerint „A rendszeresen belvízjárta terület övezetében új beépítésre szánt terület csak akkor jelölhető ki, ha ahhoz a működési területével érintett vízügyi igazgatási szerv a településrendezési eszközök egyeztetési eljárása során adott véleményében hozzájárul.”

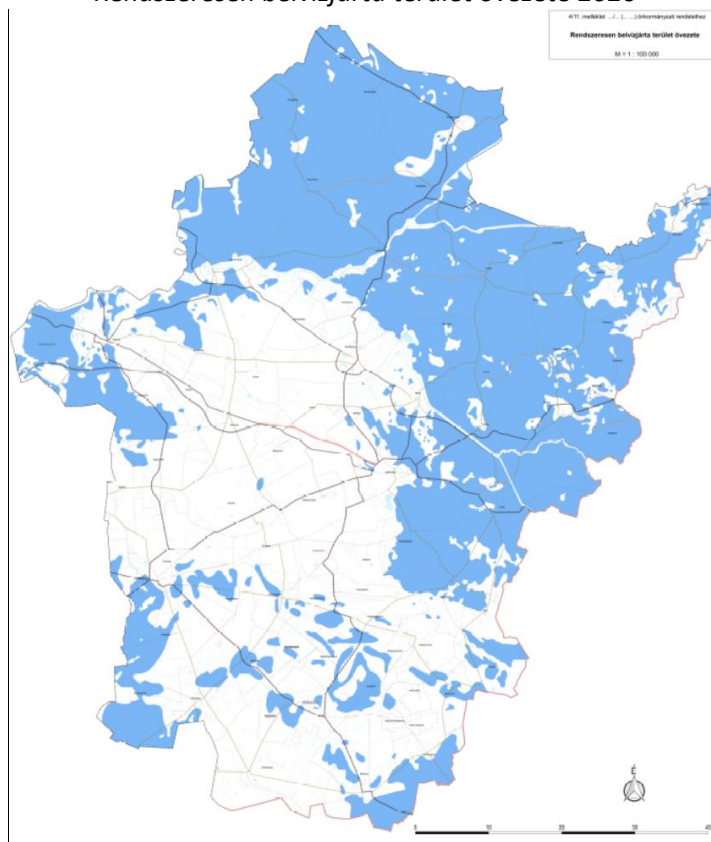
A megye területén a síkvidéki vízjárta területeket az un. Pálfai-féle belvíz veszélyeztetettség, illetve belvíz gyakorisági térképpel jellemezzük. A Pálfai-féle térkép a belvíz-borítottsági gyakoriságot négy kategóriába (I, II, III, IV) sorolja. Ezen kategóriák jelentése:

Veszélyeztetettség kategória	Az elöntés relatív gyakorisága	Szöveges minősítés
I.	<0,05	Belvízzel nem, vagy alig veszélyeztetett terület
II.	0,05-0,10	Belvízzel mérsékelten veszélyeztetett terület

III.	0,11-0,20	Belvízzel közepesen veszélyeztetett terület
IV.	>0,20	Belvízzel erősen veszélyeztetett terület

A megye területén a 4 belvízveszélyeztetettség kategóriából mind a négy kategória előfordul. A megye fokozott belvízveszélyeztetettségét támasztja alá, hogy Békés megye területének hozzávetőlegesen a fele a közepesen és az erősen veszélyeztetett kategóriába sorolódik. A megye keleti harmada (Körösök és Berettyó vízrendszere) gyakorlatilag egybefüggően a rendszeresen belvízjárta terület övezetének része. A Hármas-Körös, különösen Szarvas térsége szintén veszélyeztetett. A megye déli, felszíni vizekben egyébként szegényebb harmada – a magasabb talajvíz okán szintén mozaikosan az övezet részét képezi.

Rendszeresen belvízjárta terület övezete 2020

Tanyás területek övezete (4/12. melléklet)

A 2018. évi CXXXIX. tv. fogalom meghatározása szerint: „Megyei területrendezési tervben megállapított övezet, amelybe jellemzően a települések külterületén lévő mezőgazdasági termelés, a növénytermesztés, az állattartás és állattenyésztés, továbbá az ezekkel kapcsolatos, a saját termék feldolgozása, tárolása és árusítása, valamint ökológiai és biotermesztés, illetve a falusi és ökoturizmus céljára létesített lakó- és gazdasági épület, épületcsoport, térbelileg hozzá kapcsolódó, jellemzően 1 ha területű föld együttese tartoznak”.

A 9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet 10.§ szerint a megyei területrendezési tervben a tanyás területek övezete azon járásokban jelölhető ki, ahol a kijelölést megelőző legutóbbi népszámlálás alapján a

mezőgazdasági jellegű külterületen élő népesség aránya az összes lakónépességhez viszonyítva az országos átlag fölött van. Ez az arány a KSH adatai szerint országosan 3,1%. Az övezet lehatárolása megalapozására megvizsgáltuk, hogy Békés megye mely járásai felelnek meg a miniszteri rendeletben meghatározott kritériumoknak. A megye 9 járása közül 7 felel meg a feltételnek.

Békéscsabai járás: 9,2

Békési járás: 3,6

Gyomaendrődi járás: 5,4

Gyulai járás: 4,5

Mezőkovácsházai járás: 7,4

Orosházi járás: 3,9

Szarvasi járás: 11,0

A definíció alapján tehát fenti hét járásban van lehetőség tanyás térség övezetét kijelölni. Az érintett járásokból ugyancsak a definícióban szereplő kritériumot alkalmazva választottuk ki az övezetbe tartozó településeket. Azok a települések képezik részét a tanyás térség övezetének, amelyekben a külterületen élő népesség aránya meghaladja a 3.1%-os országos átlagot. Így a következő településekre terjed ki a tanyás térségek övezete:

Békéscsabai járás: Békéscsaba, Csabasabadi, Gerendás, Telekgerendás, Kétsoprony, Szabadkígyós

Békési járás: Békés, Bélmegyer, Kamut, Murony, Tarhos

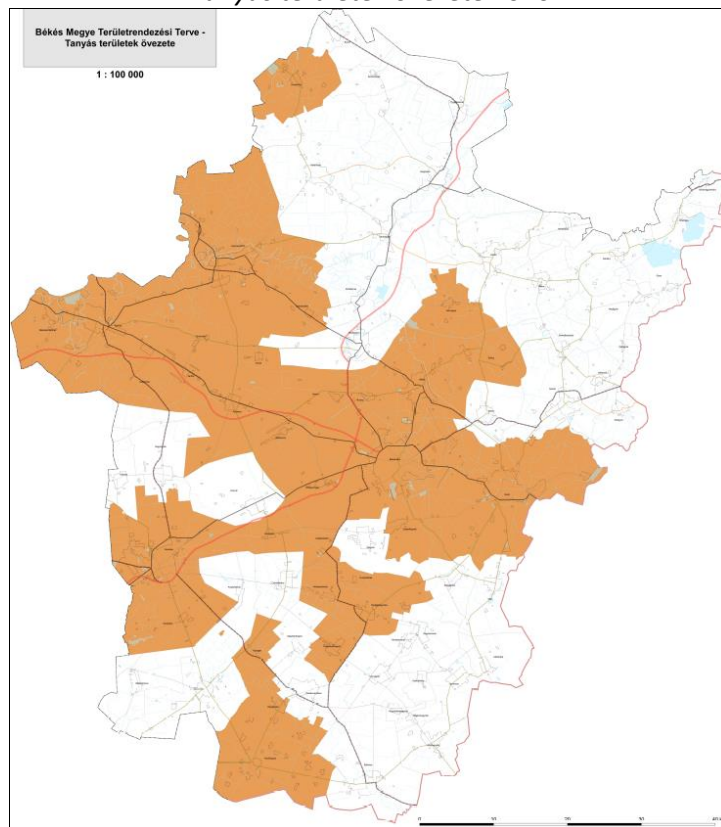
Gyomaendrődi járás: Csárdaszállás, Gyomaendrőd, Hunya, Ecsefalva

Gyulai járás: Gyula

Mezőkovácsházai járás: Kaszaper, Magyarbánhegyes, Medgyesbodzás, Medgyesegyháza, Mezőhegyes, Pusztatottlaka, Végegyháza

Orosházi járás: Kardoskút, Orosháza

Szarvasi járás: Békésszentandrás, Csabacsüd, Kardos, Kondoros, Örménykút, Szarvas

Tanyás területek övezete 2020**Földtani veszélyforrás területe**

Az MaTrT alapján meghatározott övezet, amely földvédelmi szempontból megkülönböztetett területként veendő figyelembe. Az övezet területére vonatkozóan azonban az MaTrT lehatárolást és szabályokat nem tartalmaz, ezek meghatározását *miniszeri rendelet* hatáskörébe utalja. A 9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet 11.§ szerint az övezetet a településrendezési eszközökben kell konkrétan lehatárolni. (A területrendezési terv csak településhatárokat jelöli meg.) Az övezetet érintően „új beépítésre szánt terület csak akkor jelölhető ki, ha ahhoz a bányafelügyelet a településrendezési eszközök egyeztetési eljárása során adott véleményében hozzájárul.”

A bányakapitányság az adatszolgáltatási időszakban nem adott övezeti adatszolgáltatást, annak ellenére, hogy jelezte, földtani veszélyforrással számolni kell. Az MBFSZ a BMTTrT államigazgatási egyeztetési eljárása keretében adott véleményében azt közölte, hogy adatbázisuk szerint Békés megyében nem található földtani veszélyforrással veszélyeztetett terület. A fentiekre tekintettel az övezet elhagyásra került.

Egyedileg meghatározott megyei övezetek

A megyei területrendezési terv – élve az MaTrT-ben biztosított lehetőséggel – kijelöl és lehatárol egyedileg meghatározott megyei övezeteket.

Az egyedileg meghatározott megyei övezetek kijelölésére az MaTrT 19.§ alatti felsorolásának (3) bek. 5. pontja, valamint 24.§-a ad felhatalmazást. Az MaTrT alapján meghatározott megyei szintű „egyedi övezeti gyűjtőkategória”, a lehetséges övezetek területére vonatkozóan MaTrT-szintű lehatárolást nem

tartalmaz, a 24.§ keretszabályokat (feltételrendszert) állapít meg, - a részletes övezeti szabályok meghatározását *megyei területrendezési terv* hatáskörébe utalja.

Az egyedileg meghatározott megyei övezetek lehatárolása a megye terület- és településfejlesztési dokumentumainak figyelembevételével, megyei koordinációval történik olyan módon, hogy a területi lehatárolások a követő időszakban is alkalmasak legyenek úgy a rendezési tervezés, mint az Országos Területfejlesztési Koncepció módosítását követően a fejlesztési eszközök területi fókuszainak meghatározására. Egyedileg meghatározott övezetek Békés megyében:

- Gazdaságfejlesztési és innovációs övezet
- Turizmusfejlesztés övezete
- Együtt tervezésre javasolt térség övezete

Gazdaságfejlesztési és innovációs övezet

(4/13. melléklet)

A gazdaságfejlesztés megyei övezetében elő kell segíteni a megyei területfejlesztési koncepcióban megfogalmazott célok és a megyén belül különféle sajátosságokkal rendelkező területi részegységekre meghatározott célok elérését. A gazdaságfejlesztési övezet a megyei területfejlesztési koncepció „Helyi gazdaságfejlesztési övezetek” és „Ipari fejlesztési övezetek” lehatárolását vette alapul, egyesítve a két tartalmat. Ezen túlmenően az övezetbe besorolásra került az épülő M44 gyorsforgalmi út által érintett valamennyi Békés megyei település. A területrendezés szempontjából a gazdaságfejlesztés és az iparfejlesztés együtt kezelhető és kezelendő, a lehetséges szabályozás szempontjából.

A fejlesztési célokat az alábbiak szerint fogalmazza meg a területfejlesztési koncepció:

Tőkeállomány növelése

A megye a tőkeállomány tekintetében egyértelműen az országos szint alatt teljesít az elmúlt bő 2 évtizedben. Ez különösen azért is problémás, mert a gazdasági növekedés beindításának elengedhetetlen feltétele legalább a tőkeállomány szinten tartása, amely az utóbbi néhány évben már nem jellemezte a megyét. A tőkeállományt ismét növekedési pályára kell állítani, különös figyelemmel a periférikus kistérségekre, amelyek számára speciális megoldásokat kell keresni.

K+F ráfordítás növelése:

A kutatás-fejlesztésre fordított kiadások növelésével javítható a megyei járások versenyképessége, hiszen modernebbé és hatékonyabbá válnak a vállalkozások. A K+F szektor támogatásával elérhető az is, hogy a megyei felsőfokú végzettséggel rendelkező fiatalok ne hagyják el a megyét munkahely hiányában, ezért csökkenne az elvándorlás.

Logisztikai feltételek javítása

A megyei járások helyzetét vizsgálva látható, hogy szükség van arra, hogy sűrűbb és jobb minőségű logisztikai útvonalak alakuljanak ki, amely által vonzóbbá tehetőek ezek a területek. Mindezen feladatok elvégzése a szomszédos hazai, ill. a határ túloldalán lévő térségekkel együttműködésben kell megvalósuljon.

Helyi termékfejlesztés

A helyi termékfejlesztés támogatása segíti:

- a termelőket az általuk megtermelt javak értékesítési lehetőségének bővítésére,
- a fogyasztókat, hiszen hagyományos és megbízható minőségű, helyben termelt javakat vásárolhatnak meg,
- javítja a kistérségi munkavállalási lehetőségeket, ezáltal javulnak a foglalkoztatási mutatók, összességében javítja a járások lakóinak megélhetési lehetőségeit és az életminőséget.

Elérhetőség javítása

Javításra szorulnak az úthálózat burkolatai, biztosítani kell a folyamatos haladást, ezáltal javul a közlekedésbiztonság is, lerövidülnek az utazáshoz szükséges időtartamok. Hatékonyabbá válik a megyén belüli munkamegosztás.

Helyi piacok működtetése

Biztos piac megteremtése a termelők számára, hogy eladhassák az általuk termelt javakat. Kölcsönös bizalom kialakítása a termelők és a vásárlók között. Javíthatók a foglalkoztatási mutatószámok. A környezeti elemek és ökológiai funkciójú értékek védelme, megtartása, turisztikai célú bemutatása

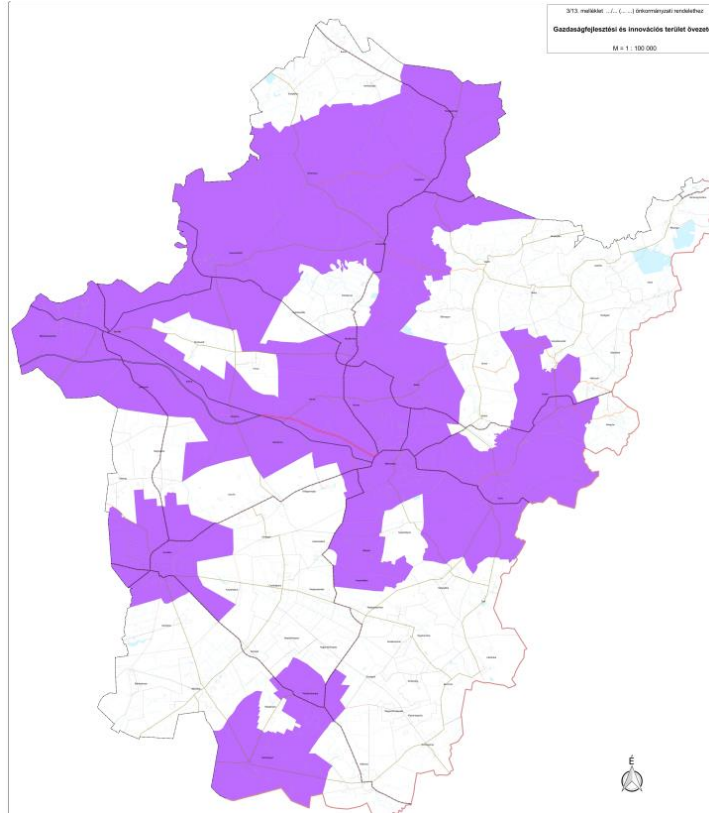
A környezeti elemek és az ökológiai funkciók védelme

Ennek során azok megtartására, károsodásuk megelőzésére koncentrálnunk, amennyiben az ökológiai értékek megőrzése mellett lehetséges, törekszünk annak turisztikai célú bemutatathatóságára, bemutatására. Négy lépésben: elsőként definiáljuk az értékeket, a védelem tárgyát, majd meghatározzuk a kívánatosnak tekintett környezetállapotot, amelyet vagy fenntartunk az emberi céltudatosság és a megelőzés eszközeivel, vagy fejlesztünk a szükséges elérendő cél érdekében, amit a gazdasági és környezeti fenntarthatóság figyelembevételével a látogatók számára is bemutatathatóvá tehetünk.

Foglalkoztatás javítása

Bár különböző mértékben, de a megye egészét jellemzi az alulfoglalkoztatás. Az aktívak, ill. a foglalkoztatottak számának növelése országosan is kiemelt feladatok közé tartozik.

Javaslat szerint az övezet által érintett települések: Békés, Békéscsaba, Békésszentandrás, Csabacsűd, Dévaványa, Füzesgyarmat, Gyomaendrőd, Gyula, Kardos, Kétsoprony, Kondoros, Körösladány, Mezőhegyes, Mezőkovácsháza, Murony, Orosháza, Pusztaszentlászló, Sarkad, Szarvas, Szeghalom, Újkígyós

Gazdaságfejlesztési és innovációs övezet 2020Az övezetre vonatkozó megyei tervi előírások:

(1) A gazdaságfejlesztési és innovációs terület övezetbe sorolt település települési önkormányzata a helyi építési szabályokról szóló rendeletében, az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendeletben (a továbbiakban: OTÉK) meghatározott kereskedelmi, szolgáltató gazdasági terület terület-felhasználási egység építési használatának megengedett határértékeinél a megengedőbb követelményeket állapíthat meg, a (2)-(4) bekezdés rendelkezései szerint.

(2) Az (1) bekezdés szerinti megengedőbb érték kizárólag az építési telek megengedett legnagyobb beépítettségére, valamint a legkisebb zöldfelületre vonatkozhat, amely megengedőbb érték a megengedett legnagyobb beépítettség esetében 10%-nál, a legkisebb zöldfelület esetében 5%-nál nem lehet nagyobb az OTÉK szerinti, a kereskedelmi, szolgáltató gazdasági terület sajátos használat szerinti területéhez rendelt értékhez képest.

(3) Az (1) bekezdés szerinti megengedőbb követelmények kizárólag

a) a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) kormányrendelet szerinti, a képviselő-testület döntésével kiemelt fejlesztési területté nyilvánított területen, valamint

b) az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) szerinti barnamezős területeken állapíthatók meg.

(4) Az (1) bekezdés szerinti megengedőbb követelmények a (3) bekezdés b) pontja szerinti esetben kizárólag akkor állapíthatók meg, ha a barnamezős terület Étv.-nek megfelelő lehatárolása a településrendezési eszközökben megtörtént, és a barnamezős terület fejlesztési és újrahasznosítási lehetőségei meghatározásra kerültek a településfejlesztési koncepcióban és az integrált településfejlesztési stratégiában, összhangban az Étv. rendelkezéseivel.

Az övezetre vonatkozó ajánlások:

1. A térségi övezetben az gazdasági terület kialakítását és a gazdasági vállalkozások fejlesztését a vonatkozó jogszabály alapján fejlesztési eszközökkel is támogatni kell.
2. A térségi övezetben új innovációs-technológiai fejlesztési célú gazdasági terület kialakítását és az innovációs-technológiai vállalkozások és intézmények fejlesztését a vonatkozó jogszabály alapján fejlesztési eszközökkel is támogatni kell.

Kiemelt turisztikai terület övezete

(4/14. melléklet)

A turizmusfejlesztés megyei övezete mindazon települések területére kiterjed, amelyek a megye turizmusához speciális adottságaik, kínálatuk alapján képesek hozzájárulni. Az övezet célja a turizmus helyi szintű fejlesztésének és jövedelmezőbbé tételének elősegítése a területrendezés, illetve a településrendezés eszközeivel.

A turizmusfejlesztés megyei övezetének alapját a területfejlesztési koncepció Egészségturisztika fejlesztési övezete adta, itt azonban az övezet további településekkel is kiegészült. Békés megyében az ökoturizmus nem hagyható figyelmen kívül, sőt, a megye egyik legerősebb turisztikai fejlesztési lehetőségét nyújtja. Ezért a megyei turisztikai övezet javaslatában szerepeltetjük az ökoturizmus szempontjából meghatározó településeket is, így a Körösök mentén fekvő településeket is.

A területrendezési terv övezeti szabályai között – egyebek mellett - az ún. „csendes övezetek” kijelölésének támogatása jelenjen meg. Ezzel biztosítható az egyes turisztikai célterületek, helyszínek védelme a környező területeken megvalósuló esetleges zavaró funkcióktól, területfelhasználásoktól. Az övezet által érintett települések településrendezési eszközeiben kell lehatárolni a turisztikai célterületeket (különleges területek), és az adott funkcióhoz leginkább illeszkedő zajvédelmi és egyéb előírásokat meghatározni.

A fejlesztési célokat az alábbiak szerint fogalmazza meg a területfejlesztési koncepció (kiegészítve a természeti turizmus szempontjaival):*Gasztroturizmus fejlesztése*

Az olyan turisztikai programok előnyben részesítése, amelyek során az ide látogatók tudatosan szeretnének megismerni az adott terület ételeivel, és azok alapanyagaival, úgy hogy ennek elérése céljából változtatni kell a fogyasztói igényeken. Értékes terület, hiszen az étkezés mindennapi szükségleteink egyike, és támogatni kell a megyére jellemző egészséges ételek térhódítását.

Innovatív egészségturizmus

Nem csupán a hagyományos termálforrásokon alapuló turizmus, hanem egyre inkább ki kell egészíteni összetettebb szolgáltatáscsomagokkal. Szükség van az infrastruktúra fejlesztés mellett arra is, hogy kialakuljon egy egyértelmű márká is a megyében erre vonatkozóan (wellness, spa).

A kulturális örökségen alapuló turizmus

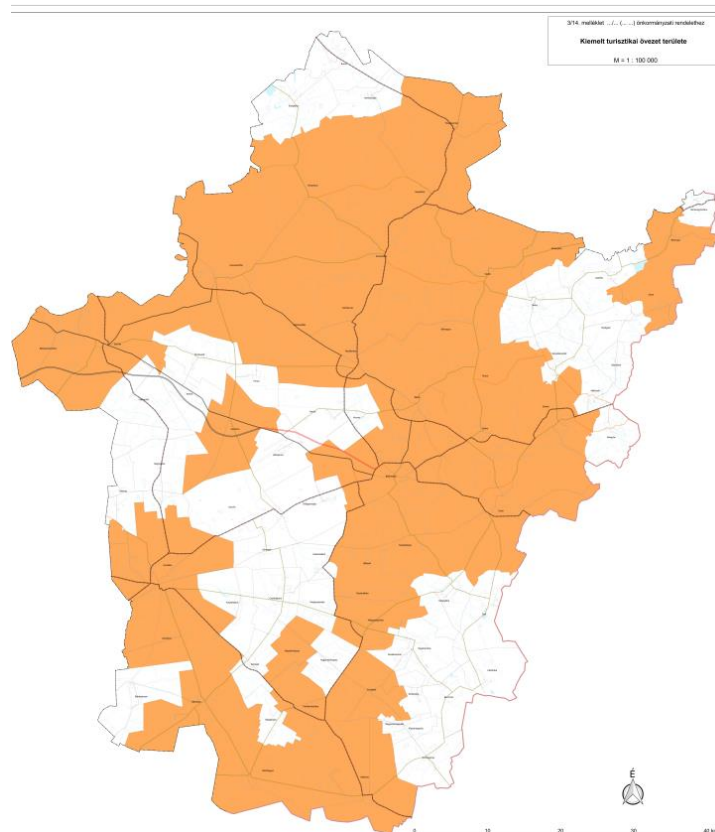
Az épített kulturális örökség helyreállításával, nagyközönség számára való bemutatásával, a helyszínek programcsomagokként való turisztikai kínálatával jelentős növekedést lehet elérni a turisztikai mutatókban (pl. vendégéjszakák számának növelése), mivel az életmód-történetileg hitelesen helyreállított, művelődéstörténeti programokkal megtöltött helyszínek jelentősen növelik az eltöltött időt. Az elmaradott településeken, térségekben sok esetben a kulturális örökség, illetve az annak bázisán működő turizmus az egyetlen kitörési pont és gazdaságfejlesztési lehetőség.

Természeti turizmus

A megye bővelkedik természeti értékekben. Ezek többsége vizes élőhely, folyóvölgyek, ártéri területek, állóvizek, szikes tavak. A megye vízrendszerének gerincét adó Körösök a vizitúrizmus és a horgásztúrizmus országos jelentőségű kiemelt helyszínei. A kiszolgáló infrastruktúra és e vendégfogadás feltételeinek magasabb színvonalú kiépítését kell elősegíteni a célterületeken.

A javaslat szerint az övezet által érintett települések: Battonya, Békés, Békéscsaba, Békésszentandrás, Bélmegyer, Biharugra, Dévaványa, Doboz, Füzesgyarmat, Geszt, Gyomaendrőd, Gyula, Kardoskút, Kondoros, Köröstarcsa, Kunágota, Medgyesegyháza, Mezőberény, Mezőhegyes, Mezőkovácsháza, Nagybánhegyes, Orosháza, Pusztaszentlászló, Sarkad, Szabadkígyós, Szarvas, Szeghalom, Tarhos, Tótkomlós, Újkígyós, Vésztő

Kiemelt turisztikai terület övezete 2020

Az övezetre vonatkozó megyei tervi előírások:

1. A kiemelt turisztikai terület övezettel érintett települések településfejlesztési koncepciója, integrált településfejlesztési stratégiája és településrendezési eszközei készítésének során, ezen dokumentumok tartalmi követelményeiről rendelkező magasabb szintű jogszabályok szabta kereteken belül

- a) fokozottan figyelembe kell venni a turisztika fejlesztésének térségi szempontjait,
b) a település és térsége adottságaira tekintettel vizsgálni szükséges:
ba) a településnek a megye turisztikai kínálatában betöltött szerepe erősítésének,
bb) a település turisztikai célú látogathatósága javításának, a látogatószám növelésének,
bd) a település turisztikai kínálata fejlesztésének, bővítésének lehetőségeit.

2. Törekedni kell a terület igénybevétellel járó turisztikai fejlesztések településrendezési feltételeinek települési és térségi szinten összehangolt megteremtésére,

3. A településrendezési eszközökben a turisztikai rendeltetésű infrastruktúra hálózatok, illetve azok egyes elemei folytonossága megteremtésének a feltételeit, különösen a turisztikai célú kerékpárutak és a kijelölt túraútvonalak esetében, településen belül és a településhatáron biztosítani kell.

Az övezetre vonatkozó ajánlások:

1. A térségi övezetben új turisztikai célú különleges terület kialakítását és a turisztikai vállalkozások fejlesztését, a turisztikai potenciál növelését és a kihasználás bővítését a vonatkozó jogszabály alapján fejlesztési eszközökkel is támogatni kell.
2. A fejlesztéseknél az egymásra épülő, az egymást nem kioltó javaslatok élvezzenek prioritást.
3. Az övezettel érintett településeken az adott térség, tájegység domináns turisztikai ágazatának bevételnövelő fejlesztése mellett a kiegészítő kínálatbővítés is kapjon hangsúlyt.

Együtt tervezésre javasolt térség övezete

(4/15. melléklet)

A békéscsabai nagyvárosi településeggyüttes Békés megye középső részének keleti oldalán helyezkedik el, amelyet Békéscsaba és a vonzáskörzetébe tartozó 9 település alkot. A településeggyütteshez 5 város – Békéscsaba, Békés, Gyula, Sarkad és Újkígyós – és 5 község tartozik. A magyarországi 15 nagyvárosi településeggyüttes közül a békéscsabai az egyetlen olyan, ahol a központ mellett két másik település – Békés és Gyula – társközponti funkciókat lát el. A békéscsabai településeggyüttes összetételét tekintve több járashoz is köthető. Bár Békéscsaba vonzáskörzetébe leginkább a Békéscsabai járashoz tartozó községek és városok tartoznak, található közöttük a békési, a gyulai és a sarkadi járás részét képező település is.

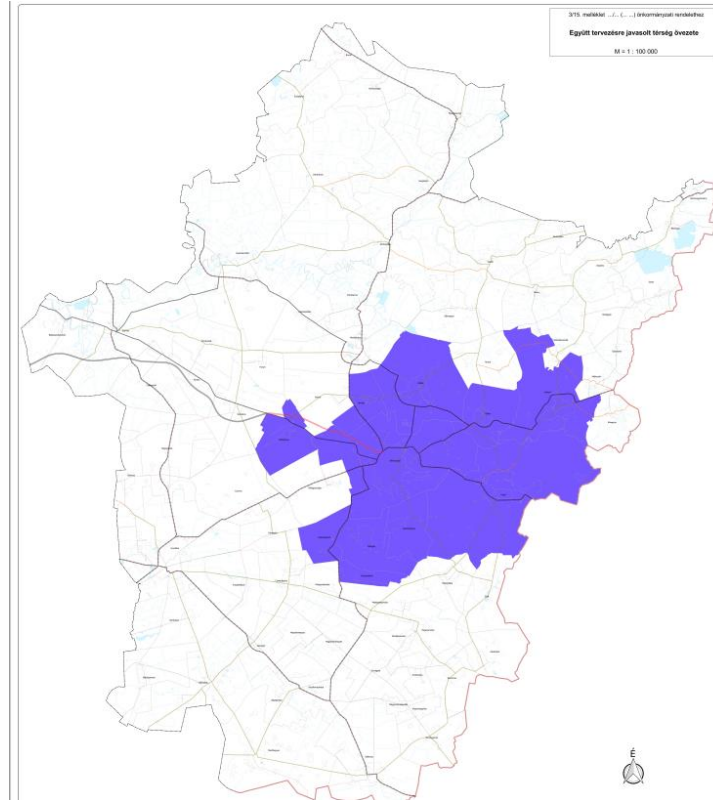
A békéscsabai nagyvárosi településeggyüttes az ország 9. legnagyobb népességtömörülése. A tényleges gazdasági tevékenységet folytató vállalkozások 54%-ának Békéscsabán, 25%-ának Gyulán, 11%-ának Békésen, 6,8%-ának az övezet további két városában, 3,2%-ának pedig a községekben volt a székhelye. Vállalkozássűrűség tekintetében a településeggyüttes valamivel alatta maradt az országos átlagnak (69), viszont jelentősen meghaladta a megyeit (51). A békéscsabai nagyvárosi településeggyüttes intézményrendszerében is érezhető Békéscsaba, mint központ, valamint Békés és Gyula, mint társközpont dominanciája a többi településhez képest.

Az együtt tervezésre javasolható térségek övezet esetében az övezet bevezetésének indokoltságát adja:

- város és térsége együttműködésének (együtt tervezés, közös projektek, stb.) elősegítése,
- településszerkezeti tervek összehangolásának lehetősége,
- a gazdaságfejlesztés településrendezési feltételeinek összehangolt biztosítása,
- a térség több települését egyaránt érintő természeti értékek védelme, az ezekben rejlő lehetőségek kihasználása településrendezési feltételeinek egyeztetett módon történő biztosítása.

Fentiek együttesen indokolják a településeggyütteshez tartozó települések együtt tervezését, fejlesztését.

A javaslat szerint az övezet által érintett települések: Békés, Békéscsaba, Csabasabadi, Doboz, Gyula, Kétsoprony, Murony, Pusztatölke, Sarkad, Szabadkígyós, Újkígyós

Együtt tervezésre javasolt térség övezeteAz övezetre vonatkozó megyei tervi előírás:

1. Az együtt tervezésre javasolt térség övezettel érintett település önkormányzata

- a) új településfejlesztési koncepció,
- b) új integrált településfejlesztés stratégia,
- c) új településrendezési eszköz, vagy

b) egyéb, általános vagy ágazati fejlesztési koncepció vagy program

készítésének elhatározásáról szóló döntés meghozatala során mérlegeli az a) – b) pontok szerinti egy vagy több dokumentum közös készítésének, tervezésének kezdeményezését, az övezetbe tartozó további egy vagy több településsel.

2. A települési önkormányzatok közös tervezésére, egyebekben a magasabb szintű jogszabályok rendelkezéseit kell alkalmazni.

Az övezetre vonatkozó ajánlások:

1. Békés megye együtt tervezésre javasolt várostérsége lehatárolását az érintett települési önkormányzatok bevonásával a megyei önkormányzat határozza meg.

2. A várostérség(ek) területére az érintett települések (az OFTK által előírányzott) közös várostérségi fejlesztési tervet készítenek.

3. Együtt tervezhető térségek övezetébe tartozó települési önkormányzatok településfejlesztési és településrendezési feladataik összehangolt ellátásához közös egyszerűsített településszerkezeti tervet, illetve térségi struktúratervet is készíthetnek.

4. Az érintett települések alakítsanak ki közös stratégiát az ingatlanspekuláció megelőzésére, a területi kínálatok szabályozására, a településfejlesztési irányok, projektek meghatározására, a várható folyamatok kézben tartására, a racionális és fenntartható gazdasági-logisztikai területkínálat és területfelhasználás kialakítására, a táj a természet és a környezet védelmére.

5. Az együtt tervezhető térségek használják ki a több települést érintő együttes pályázati és pályáztatási lehetőségeket, a fejlesztési források feltárási lehetőségeit és térségi, járási szinten is optimális felhasználását.

6. Az együttes tervezés kiterjeszthető a terület- és településtervezési, ingatlan- és gazdaságfejlesztési szinten túl a településszociológiai és humánerőforrás gazdálkodási, oktatási és kulturális területekre is.

1.11. Klímavédelemmel, környezetvédelemmel összefüggő javaslatok

Klímavédelmi javaslatok¹

Jövőkép: Békésmegye 2030-ra a megyék arányos ÜHG kibocsátását figyelembe véve az egyik legnagyobb (preferáltan TOP 3) százalékos kibocsátáscsökkenést éri el, megőrizve mezőgazdasági erejét, s pozícióját a megyék között, mindemellett pedig fenntartható módon megteremti az új iparágak/szolgáltatások megtelepedésének lehetőségét.

A megyei klímastratégia átfogó céljai

1. A megye sérülékenységeinek csökkentése 2030-ig, klímakitettségének mérséklése adaptációs intézkedések által. A megye jelentős kockázatoknak van kitéve, ezek következők:

- Negatív klímahatások: hóhullámok (emelkedő tendencia, az országos átlag feletti), épített környezet kockázata, árvizek és belvizekaszály, turizmus kitettsége.
- Jelentős helyi ÜHG kibocsátási tényezők, hotspotok kialakulása: a lakossági és nagyipari energiafogyasztás növekedése, valamint az átmenő és a helyi közúti forgalom kibocsátásának várható növekedése.

2. A megye klímaadaptációs felkészülésének növelése rendszeres kampányok, szemléletformálási intézkedések lefolytatásával, 2025-ig éves rendszerességgel. Az átfogó cél esetében a megyei stakeholderok szemléletformálása, széles, cselekvőképes tömeg elérése és informálása az elérendő állapot.

Mivel bár nem a mezőgazdaság a legnagyobb kibocsátó, ám az egyik legfontosabb bevételi forrás és a ráépülő vertikum nem tud élni nélküle, különösen fontos a mezőgazdaságot érintő hatások kezelése, az adaptáció elősegítése.

A megyeazonosított természeti kincseinek védelme, s az adaptációjuk a klíma kihívásokhoz, igen specifikus célrendszert követel meg, az alábbiakban az egyes kiemelt leginkább veszélyeztetett megyei értékekhez fűződő célok kerültek megfogalmazásra:

- A Körös-Maros ártér bioszférájának megőrzése
- A Szarvasi arborétum védelme, adaptációs teendők kidolgozása
- A Kis-Sárrét RAMSARI terület védelme, terv kialakítása megőrzésére
- A Mezőhegyesi lótenyésztést érintő klímahatások felmérése 2019-ig - ehhez kapcsolódóan az állattenyésztést általánosan érintő hatások azonosítása 2019-ig.
- A Gyulai és Békéscsabai épített kulturális örökség védelme (pl. Gyulai Vár), rendelkezésre álló források esetén az állagmegóvást érintő beruházások ösztönzése
- A Káka-foki holtág védelme, fenntartható módon történő turisztikai fejeltetésének kidolgozása

¹ Békés Megye Klímastratégiája c. dokumentum felhasználásával (Készítette: Magyar Innováció és Hatékonyság Kft. nevében Oletics Zoltán)

Közlekedés okozta terhelések

A közúti közlekedésből eredő légszennyezés meghatározó a megye levegőminőségének alakulásában, és a közlekedés okozta terhelés növekvő tendenciát mutat annak ellenére, hogy bár az egyedi kibocsátások csökkennek (környezetbarátabb gépjárműpark), de a forgalom-mennyiség (utas-/szállítmány-km) nagyobb arányban nő. Zaj- és rezgésvédelmi szempontból is környezeti konfliktust okoz a közlekedés. A vasúti közlekedés okozta zaj- és rezgésterhelés csökkentését a meglévő vonalakon elsősorban nem területrendezési eszközökkel (pl. zajvédő fal építésével, korszerű szerelvények beállításával, zajscökkentett vágányok fektetésével) lehet megoldani, a közúti közlekedés vonatkozásában azonban elkerülő utak tervezésével és építésével javítani lehet az átmenő forgalom miatt kialakult helyzetet. Ezért az elkerülő utak építése az utóbbi időben meggyorsult, több település körül már megvalósult és vannak folyamatban lévő projektek is. Ezen a téren kedvező változás az M44 gyorsforgalmi út megyei szakaszának közeljövőben várható megvalósulása. Hosszabb távon pedig az M47 gyorsforgalmi út megépülése. Békéscsabán is új elkerülő tervezett. Bár meg kell jegyezni, hogy ez csak a légszennyezés „odébbtolása” a lakott területekről a nem lakott területekre, maga a szennyezés megmarad, talán valamivel kisebb –, de nem releváns - mértékben a külterületeken való zavartalanabb haladás miatt.

A megyei területrendezési tervnek ezért az is feladata, hogy az országos és térségi jelentőségű közlekedési nyomvonalak térbeli rendszerének alakítását – meglévő elemek nyomvonal-módosítása, korszerűsítése ill. új, tehermentesítő elemek tervezése – a megye lakosságának többcélú érdekének megfelelően befolyásolja. A települések belterületét, a védett területfelhasználású területeket, az épített és a természeti értékek területeit elkerülő nyomvonalak kiépítésének szorgalmazása mellett a helyes térszerkezet és területhasználat megválasztásával is sokat lehet segíteni a környezet állapotán. Ugyanakkor kialakult –, de ésszerűen meg nem változtatható - nyomvonal esetén passzív akusztikai zajvédelmi intézkedésekre van szükség, mely viszont nem területrendezési feladat.

A közlekedés további környezetkárosító hatása a talaj és a vizek szennyezése üzemszerű használat és havária (természeti csapás vagy emberi tevékenység során előállt vészhelyzet) esetén egyaránt. A csapadékvíz korszerűtlen elvezetése (ill. el nem vezetése) ahhoz vezet, hogy a talajba, és közvetlenül vagy közvetve a vizekbe káros anyagok mosódnak be. A meglévő utak korszerűsítése, az elkerülő utak és egyéb új útszakaszok építése során ezért kiemelt figyelemmel kell lenni e hatások hatékony mérséklésére. A nyomvonal körületekintő megtervezése mellett fontos a vízelvezetés korszerű megoldása és környezetvédelmi berendezések (pl. megfelelő szűrők) alkalmazása, így biztosítva a környezeti elemek megóvását.

Hulladékgazdálkodás

A hulladékgazdálkodás átfogó keretszabályozását a hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény adja meg. Az egyes tevékenységek és technológiák szabályozásáról az ehhez kapcsolódó kormány- és miniszteri rendeletek, határozatok gondoskodnak, melyek száma sokkal nagyobb arányban szaporodott az elmúlt évtizedekben, mint a hulladékgazdálkodás eredményei.

A hulladékok egyre szaporodó léte miatt –, mint ahogy azt az EU egyik kiemelkedő fontosságú környezetvédelmi jogszabálya, az Európai Tanács 2008/1/EK Irányelve, az IPPC (Integrated Pollution Prevention and Control (integrált szennyezés-megelőzés és csökkentés)), is felismerte – gyakorlatilag minden környezeti tényező veszélyeztetett, úgy mint

- a levegő – pl. bűz terjesztése,
- a talaj – pl. lúgok, savak bemosódása,
- a termőföld – pl. hígtrágya nem megfelelő módon való kijuttatása,
- a felszíni víz – pl. szennyvíz felszíni vízbe való kötése,

- a felszín alatti víz – pl. talajszennyezés rétegvizekbe mosódása,
- a fauna – pl. mérgezett állati tetem más állat által való elfogyasztása,
- a flóra – pl. illegális hulladéklerakás valamely védett természeti területen,
- a lakosság – pl. a lakóterülethez túl közeli hulladékkezelő tevékenység által.

A Délkelet-alföldi Regionális Hulladékgazdálkodási Rendszer 2006. márciusában alakult, jelenleg 93 tagot számlál. A tagtelepülések közös célja, hogy a Társulás területén található bezárt, megfelelő műszaki védelemmel nem rendelkező lakossági hulladéklerakókat rekultiválja, valamint korszerű hulladékgazdálkodási rendszer létrehozásával, az újrahasznosítást szolgáló szelektív hulladékgyűjtés és a komposztálás széleskörű elterjesztésével csökkentse a lerakóhelyekre kerülő hulladék mennyiségét.

A települési hulladék szervezett gyűjtése és elhelyezése, a korszerű hulladékgazdálkodási technológiák alkalmazása napjainkban fontos feladatot jelent mind a szakemberek, mind a lakosság számára. A környezetünkért érzett felelősség mellett az európai uniós kötelezettségeink is indokolják a bezárt, korszerűtlen lerakók rekultivációjának, a környezetre való veszélyességük megszüntetésének fontosságát. A Társulás településein – a tervek szerint – 76 bezárt hulladéklerakó rekultivációja valósult és valósul meg a Környezet és Energia Operatív Program “KEOP-7.2.3.0 – A települési szilárdhulladék-lerakókat érintő térségi szintű rekultivációs programok elvégzése” című konstrukció keretében.

A térségi hulladékgazdálkodási rendszerek kiépítését és üzemeltetését is nehezíti a társulások nagy mérete, ezáltal a résztvevő önkormányzatok nagy száma, ami nagy tehetetlenséget eredményez, bár általuk jelentős mennyiségű hulladékártalmatlanító létesítmény szűnt és valósul(t) meg. E programok egyrészt kézbe veszik a megszüntethető nem EU-s színvonalú szemétkerakók rekultivációját, másrészt EU-s előírásokat kielégítő színvonalú regionális hulladéklerakókat valósítanak meg.

A rendezés nélkül felhagyott és az illegális hulladéklerakók is szennyezik a talajt, a felszíni és felszín alatti vizeket, a levegőt, így közegészségügyi szempontból veszélyeztető tényezők, és látványuk is rontja a környezetminőséget. Ezeket a lerakókat szakszerűen rekultiválni kell.

Az értékes épített és természeti környezet védelme érdekében a hulladéklerakó és ártalmatlanító létesítmények helyének meghatározásánál, engedélyezésénél körültekintően kell eljárni. A telepítés lehetséges helyének meghatározásánál ill. a telepítésre nem alkalmas területek kijelölésénél az országhatáron belüli és a határon átnyúló összes környezeti hatásra is tekintettel kell lenni. Ezért az új, regionális hulladéklerakókat csak olyan területen lehet elhelyezni, mely az összes környezeti elem tekintetében elfogadható, vagyis nem helyezhető el ott, ahol akárcsak egy környezeti elemet potenciálisan veszélyeztet.

Csapadékvíz- és szennyvíz-elvezetés problémái

A szennyezett csapadékvíz és a folyamatosan növekvő mennyiségű, elsősorban települési szennyvíz elvezetésének hiányosságai ill. korszerűtlen megoldásai eredményeznek komoly környezeti konfliktust. A szennyezés a felszíni vizek, a felszín alatti vizek, a talaj és az ivóvízbázis rendszerének állapotát rontja, ezért a szennyvízelvezetés és -kezelés megoldása kiemelten fontos feladat. Az aprófalvas ill. egymástól távoleső településrendszer miatt a korábbi – „mindenáron csatornahálózat” - trenddel szakítva az egyedi szennyvízkezelő létesítmények telepítése is támogatható (szakmailag, szabályozásilag és anyagilag is), elsősorban 2000 lakos-egyenérték (LE) szennyezőanyag terhelés alatti településeken, melyet az „Egyedi Szennyvízkezelés Nemzeti Megvalósítási Programja”, 2015-től 2020-ig megvalósuló fejlesztésekre ír elő. Ahol még ez a szennyvízkezelési mód sem valósítható meg, ott marad a zárt tározó létesítési kötelezettsége. A fejlesztésekkel párhuzamosan a szikkasztókat természetesen fel kell számolni.

A közúti közlekedés intenzitása miatt a települések burkolt felületeiről összegyűlő csapadékvíz rendkívül káros összetételű szennyezettséget mos le az útfelületekről. Ez a csapadékvíz tovább szennyezi a talajt, valamint a felszíni és a felszín alatti vizeket. A csapadékvíz elvezetés fejlesztését elsődlegesen a településeken belül kell megoldani. A csapadékvíz-elvezető hálózattal az összegyűlő esővizet megfelelő környezetvédelmi berendezések (olaj-, homok- törmelékfogó) közbeiktatásával, szennyezőanyag-határértékek alattira tisztítva kell a természetes vízfolyásokba, mint befogadókba továbbvezetni.

Ipari tevékenység

A megye területén elsősorban feldolgozó/könnyűipar jellemző, és az elmúlt évek sajnálatos termeléseszköken ill. szigorúbb szabályozási rendjének köszönhetően az amúgy sem jelentős ipari terhelés tovább csökkent. Jelen terv feladata, hogy a területrendezés eszközrendszerével segítse a jó környezeti állapot megtartását a környezetszennyező tevékenységek és létesítési helyük korlátozásával. Ez a szabályozási tevékenység természetesen nemcsak a jelenleg aktuális esetekre vonatkozik, hanem a területek környezeti érzékenységét figyelembe véve mindennemű leendő környezeti terhelésre is. Jó hír, hogy a szigorú szabályzók egyrészt a meglévő termelések korszerűsítése által határértékek alá szorították a kibocsátásokat, másrészt a leendő termeléseknél meg sem engedik a létesítést határérték fölötti szennyezés lehetősége esetén.

Megállapítható tehát, hogy az ipari termelés területén amúgysem jelentős megye ilyen jellegű tevékenységeiből nem keletkezik olyan mérvű környezeti konfliktus, melyet megyei szinten kezelni kellene. Az iparszerű termelésből eredő felszíni, felszín alatti víz és talaj szennyezettségének a feltárása gyakorlatilag mindenhol megtörtént. Ahol a szennyezettség élővilágot, felszíni vagy felszín alatti vízbázist veszélyeztetett, ott a kármentesítés megtörtént, illetve folyamatban van. Az egyéb területeken a kiépített monitoring rendszer elemzési adatainak a függvényében kell a felszín alatti víz és a talaj használatot engedélyezni, illetve korlátozni.

Mezőgazdasági tevékenységből eredő konfliktusok

Békés megye területén hagyományosan jellemző a nagy volumenű mezőgazdasági tevékenység, elsősorban a szántóföldi ill. kertészeti növénytermesztés és az állattartás is. A növénytermesztés környezeti terhelése a műtrágyák és növényvédőszeres takarékosabb használata miatt az elmúlt években szerencsésen csökkent. A felszín alatti vizek védelmét tehát segíti a tápanyag-felesleg jelentős csökkentése. Az állattartás környezeti veszélyeztetése szintén csökkent, egyrészt a szigorodó hatósági ellenőrzések miatt, másrészt a szigorodó állattartási feltételek előírása miatt, de azért még mindig sok szennyezési problémát okoz, úgy mint bűz, szabálytalan trágyatárolás, szabályosan tárolt trágya szabálytalan felhasználása, állati hullák, nem engedélyezett tápszerek, veszélyes hulladékok stb. A növénytermesztés szabályozása kevésbé, de az állattartó telepek – minél kevesebb környezeti konfliktust okozó - helykijelölése területrendezési (ill. településrendezési) tervi feladat lehet, pl. nitrátérzékeny területek módosítása esetén.

A hatékony agrár-környezetvédelmi intézkedések fontos eszköze erózió-, belvíz- és nitrát érzékeny területeken a művelési ág vagy mód váltása, illetve a területhasználat módosítása erdősítéssel, gyepesítéssel, élőhelyek létrehozásával. A felszíni vizek vízminőségének javításában a tápanyag-gazdálkodás mellett az erózió csökkentésével is lehet számottevő eredményeket elérni, amely ennek megfelelő művelési módszerek alkalmazását jelenti, vagy alkalmazható magát a problémaforrást megszüntető művelési ág-váltás. A vizek VKI szerinti „jó állapotának” eléréséhez a vízfolyások felsőbb szakaszai mentén mindenképp indokolt a „szántóból erdő” művelési ág váltás. Az erdők jótékony vízviisszatartó és a talaj vízmegkötő funkciója párosítható a szántók kiszorításának hatására csökkenő

tápanyagszennyezéssel. A vízfolyások alsóbb szakaszain, szélesebb völgyekben és síkvidéki jellegű vízfolyások mentén pedig elsősorban a „szántóból gyeper” csere jelenthet megoldást, illetve enyhébb esetben a művelési mód váltása. Utóbbi esetben a vízfolyások mellékén a megfelelő védősávok (erdő, mező) kialakításával kell az intézkedés hatását erősíteni, mely egyben defláció csökkentő hatású is. Ezeket a folyamatot segítik az EU, támogatással ösztönző programjai (pl. az agrár-környezetgazdálkodási program) is. Meg kell említeni, hogy a defláció csökkentésére szorgalmazni és elősegíteni kell a mezővédő erdősávok (vagy legalább mezőgazdasági utak menti dupla fasorok) telepítését is.

Az állattartás fellendülése szintén az EU támogatási rendszerével van szoros összefüggésben. Megállapítható, hogy elsősorban nagylétszámú állattartó telepeket üzemeltetnek, és az elmúlt években folyamatos az új telepek létesítése, és a meglévők fejlesztése, illetve kapacitásbővítése. Az állattartó telepek létesítése és üzemeltetése során gyakori környezetvédelmi probléma forrása, hogy a védőtávolságokat különböző okokból nem tartják be, ráadásul a környezetvédelmi szabályozás a búzzal, mint légszennyezési formával nem tud érdemben foglalkozni. Az állattartással együtt járó másik környezeti terhelés a trágyakezelésből adódik, és komplex környezeti problémát okoz a felszíni víz – felszín alatti víz – talaj rendszerben, valamint a levegőben egyaránt. A lakó- és érzékeny természeti területek védelme érdekében a területrendezési tervezés során is meg kell erősíteni az állattartó telepek telepítésének szabályait. A bejegyzett telepeken kívül fontos feladat a lokális, egyéni, illegális terhelések felszámolása.

1.12. Az Országos Területrendezési Terv és Békés Megye Területrendezési Terve módosításának összhangja

Térségi területfelhasználás összhangja

Erdőgazdálkodási térség

Békés megye módosított szerkezeti terve 38.187 ha erdőgazdálkodási térséget jelöl ki, amely az MaTrT-ben tervezett 38.356 hektárnál minimális mértékben kevesebb (99,6 %-a). Az MaTrT vonatkozó előírása (10.§ (1)) szerint legalább 95%-os megfelelést kell teljesíteni, amit a megyei terv az adatok tanúsága szerint meg is tesz. A hatályos megyei tervben jelölthöz képest mintegy 3 és félezer hektárral csökkent az erdőgazdálkodási térség kiterjedése. A csökkenés oka a megye területeinek erdősítésre való alkalmasságának változása.

Mezőgazdasági térség

A megyei területrendezési tervben tervezett mezőgazdasági térség kiterjedése 475.728 hektár, az MaTrT szerinti mezőgazdasági térségnél (478.261 ha) némileg kevesebb (99,7%), - elsősorban a települési térség növekedése miatt. Azaz az MaTrT-ben előírt (10.§ (1)) legalább 95%-os megfelelési kritérium a mezőgazdasági térség esetében is teljesül.

Vízgazdálkodási térség

A vízgazdálkodási térség megyei tervben tervezett kiterjedése: 6.101 hektár. A hatályos megyei tervhez képest kismértékben nőtt a vízgazdálkodási térség kiterjedése. Ez az adatszolgáltatás javuló pontosságával, valamint a településszerkezeti tervekből származó adatokkal magyarázható.

Települési térség

A települési térség területe több mint 6 százalékkal (6,2%) növekedett az előző megyei tervhez képest. A növekedés oka egyrészt a metodika változásából adódik, miszerint a települések belterületei automatikusan a települési térség részévé váltak. Másrészt a településrendezési eszközökben időközben kijelölt fejlesztési területek is beépültek a megyei terv települési térségébe. Az MaTrT-ben meghatározott kiterjedése 40.248 hektár, amit a megyei tervben kijelölt 41.234 hektár felülmúl. Ezáltal teljesül az MaTrT 10.§ (1) legalább 90%-os megfelelést előíró szabálya is.

Sajátos területfelhasználású térség

A sajátos területfelhasználású térség kiterjedése 1.719 hektár. E kategória esetében nem kell az MaTrT-nek való megfelelést bizonyítani, mivel ilyen kategóriát az MaTrT nem alkalmaz.

Alábbi két táblázat mutatja a 2012-ben elkészült, illetve a 2020. évi megyei területrendezési terv térségi területfelhasználási kategóriái területének változását hektárban megadva.

Békés megye módosított TrT - 2012	
városias települési térség	25066
hagyományosan vidéki települési térség	13746
építmények által igénybe vett térség	304
erdőgazdálkodási térség	41676
mezőgazdasági térség	466426
vegyes területfelhasználású térség	10055
vízgazdálkodási térség	5695
<i>összesen</i>	<i>562969</i>

Békés megye módosított TrT - 2020	
Települési térség	41234
Erdőgazdálkodási térség	38187
Mezőgazdasági térség	475728
Vízgazdálkodási térség	6101
Sajátos területfelhasználású térség	1719
<i>összesen</i>	<i>562969</i>

Az alábbi táblázat adatainak tanúsága szerint Békés Megye Területrendezési Terve teljesíti az Országos Területrendezési tervben rögzített százalékos megfelelési előírásokat.

Térségi területfelhasználási kategória	Kiterjedése Békés megye térségi szerkezeti tervében (ha)	Kiterjedése az Ország szerkezeti tervében (ha)	MaTrT 10. § (3) szerinti számítás: BmTrT sajátos területfelhasználású térségére eső területfelhasználási kategóriák kiterjedése az MaTrT-ben (ha)	Az MaTrT-nek való megfelelés (%)
Települési térség	41234	40248	422	103,54
Erdőgazdálkodási térség	38187	38356	32	99,64
Mezőgazdasági térség	475728	478261	1265	99,73
Vízgazdálkodási térség	6101	6103	0	99,95
Sajátos területfelhasználású térség	1719	-	-	-

Műszaki infrastruktúra-hálózatok összhangja

A 2018. évi CXXXIX. törvény vonatkozó rendelkezései:

17. § (1) A 4/4-4/6. és 4/11. mellékletekben szereplő országos műszaki infrastruktúra-hálózatok elemeit és az egyedi építményeket az ott felsorolt, a térbeli rend szempontjából meghatározó települések közigazgatási területét érintve, az országos, a kiemelt térségi és a megyei szerkezeti terv, valamint a településszerkezeti terv figyelembevételével, az engedélyezési eljárás során felmerülő ágazati szempontok és követelmények miatt szükséges korrekciókkal kell megvalósítani.

(2) A 4/1-4/3. mellékletekben szereplő országos műszaki infrastruktúra-hálózatok elemeit és az egyedi építményeket az ott felsorolt, a térbeli rend szempontjából meghatározó települések közigazgatási területét - térség esetén a megjelölt település közigazgatási területét vagy annak 10 km-es körzetét - érintve, az országos, a kiemelt térségi és a megyei szerkezeti terv, valamint a településszerkezeti terv figyelembevételével, az engedélyezési eljárás során felmerülő ágazati szempontok és követelmények miatt szükséges korrekciókkal kell megvalósítani.

(3) A 4/5. és 4/7-4/9. mellékletekben szereplő országos műszaki infrastruktúra-hálózatok elemeit és az egyedi építményeket az ott felsorolt, a térbeli rend szempontjából meghatározó települések közigazgatási területét - térség esetén a megjelölt település közigazgatási területét vagy annak 25 km-es körzetét - érintve, az országos, a kiemelt térségi és megyei szerkezeti terv, valamint a településszerkezeti terv figyelembevételével, az engedélyezési eljárás során felmerülő ágazati szempontok és követelmények miatt szükséges korrekciókkal kell megvalósítani.

Fentiek alapján a műszaki infrastruktúra hálózatok elemeire vonatkozóan összhang igazoló számítás elvégzése nem szükséges.

Békés megye területrendezési tervében szereplő műszaki infrastruktúra hálózati elemek (közlekedési, illetve energiaellátó hálózatok elemei) az Országos Területrendezési Tervben meghatározott kategóriáknak megfelelően, az ott rögzített nyomvonalakat figyelembe véve kerültek meghatározásra.

1.13. Tervezői nyilatkozat az MaTrT és Békés megye területrendezési tervének módosítása összhangjáról**TERVEZŐI NYILATKOZAT**

**A Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről
szóló 2018. évi CXXXIX. törvény
és Békés Megye Területrendezési Tervének módosítása összhangjáról**

Alulírott, mint **Békés Megye Területrendezési Terve módosításának** vezető területrendező tervezője nyilatkozom, hogy a tervezett módosítás megfelel a Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvényben (MaTrT) foglaltaknak.

Békés megye területén a térségi területfelhasználási kategóriák és az országos műszaki infrastruktúra-hálózatok és a műszaki infrastruktúra egyedi építményeinek helyei az MaTrT-ben megállapított térbeli rendnek megfelelően kerültek meghatározásra.

Békés Megye Területrendezési Terve módosításakor lehatárolt térségi övezetek megfelelnek az MaTrT-ben megállapított szabályoknak, a megyei övezetek vonatkozásában a 9/2019. (VI.14.) MvM. rendeletnek, illetve a 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet szerinti előzetes adatszolgáltatásra kötelezett államigazgatási szervek előzetes adatszolgáltatásában foglaltaknak.

Budapest, 2020. január 30.

Károlyi János

Károlyi János
vezető területrendező tervező

Tervezői nyilvántartási szám:
TR 13-1017

1.14. Elfogadásra kerülő munkarészekre vonatkozó összefoglaló indoklás

A megyei területrendezési terv elfogadásra kerülő munkarészei közül kiemelkedő jelentőségű a megyei önkormányzati rendelet és annak mellékletei, amely az országos területrendezési szabályozáshoz kapcsolódva – a törvénynek és a területrendezési tervek tartalmi követelményeiről szóló kormányrendeletnek megfelelően - tartalmazza Békés megye távlati térszerkezetét és területfelhasználását (területhasználati jövőképét). Az egyes területfelhasználási kategóriákhoz tartozó (a területrendezési törvény által meghatározott) előírások érvényesítésével elérhető, hogy a településszerkezeti tervek módosítása során az egyes konkrét területek felhasználása megváltoztatásával kapcsolatos helyi önkormányzati döntések összhangba legyenek a törvény által megfogalmazott célokkal (mint az infrastruktúra hálózatok bővítésével kapcsolatos területigény biztosítása, az erdőterületek védelme és bővítése, a települések kompaktságának biztosítása, azon belül a zöldterületek növelése, illetve a fenntartható vízgazdálkodással kapcsolatos hosszú távú érdekek érvényesülése).

A megyei szerkezeti terv ezzel meghatározza azokat a kereteket, amelyek figyelembevételével a településszerkezeti tervek elkészíthetők, illetve módosíthatók. Garantálja, hogy az országos és megyei érdekeltségű műszaki infrastruktúra hálózat elemei és létesítményei a települések szerkezeti terveibe is beillesztésre kerüljenek, a helyi hálózatok azok figyelembevételével kerüljenek továbbtervezésre.

A megyei önkormányzati rendelet tartalmazza az övezeti tervet (a területrendezési tervben alkalmazott övezetek lehatárolását). Az övezeti lehatárolások - a kapcsolódó (már a 2018. évi CXXXIX. törvényben meghatározott) előírások érvényesítésével együtt - biztosítják, hogy az ökológiai-, természet- és tájvédelmi, földvédelmi, vízvédelmi, örökségvédelmi és honvédelmi, illetve katonai érdekek érvényesüljenek azáltal, hogy a törvényekben meghatározott országos érdekek a településrendezési tervek készítése során is alkalmazásra kerülnek. Az országos övezeteken túl az ásványi nyersanyagvagyon területeit, a rendszeresen belvízjárta területeket, a tanyás térségeket, valamint a földtani veszélyforrás területei lehatárolását tartalmazó övezetek pedig alapvető információkat tartalmaznak az egyes területek beépíthetőségének megállapításához. Ezzel nélkülözhetetlen szakmai segítséget nyújt a megyei TrT hatálybalépése után készülő településszerkezeti tervek kidolgozásához.

A területrendezési törvény adta felhatalmazás figyelembevételével Békés megyében is a megyei önkormányzati rendelet részeként kerültek meghatározásra és szabályozásra az egyedileg meghatározott övezetek részeként a gazdaságfejlesztési és innovációs övezet, a turizmusfejlesztés kiemelt célterületeinek övezete és az együtt tervezésre javasolt térségek övezete. Ezek az övezeti lehatárolások hozzájárulnak a 2020-2027 közötti időszakra készülő megyei területfejlesztési programok részét képező gazdaságfejlesztés célterületei – területi potenciálok és sajátosságokat egyaránt figyelembe vevő - meghatározásához.

A megyei területrendezési tervek elfogadásra kerülő munkarészei között – a rendeleten túl – kiemelkedően fontosak az önkormányzati határozattal elfogadásra kerülő munkarészek.

A határozattal elfogadásra kerülő munkarészek közül a területrendezési ajánlások a továbbtervezés során figyelembevételre ajánlott szakági javaslatokat tartalmazza. Az ajánlások egyaránt vonatkoznak úgy az egyes területfelhasználási kategóriák által érintett területek továbbtervezésére, (a területhasználat alakítására), mint a megyei övezetekre. Az ajánlások figyelembevétele elősegíti a megyei TrT tartalmának érvényesítését.

A megyei területrendezési terv határozattal elfogadásra kerülő munkarészei közül az intézkedési terv azokat a feladatokat foglalja össze, amelyeket a megyei önkormányzat vállal a területrendezési tervben foglaltak érvényesítésének elősegítése érdekében.

1.15. Területi mérleg

	Település	Térségi területfelhasználási kategória	Terület (ha)	Százalék
1.	Almáskamarás	Erdőgazdálkodási térség	15,76	1,1%
2.	Almáskamarás	Mezőgazdasági térség	1272,66	86,5%
3.	Almáskamarás	Települési térség	181,22	12,3%
4.	Almáskamarás	Vízgazdálkodási térség	1,03	0,1%
5.	Battonya	Erdőgazdálkodási térség	580,10	4,0%
6.	Battonya	Mezőgazdasági térség	12974,86	89,0%
7.	Battonya	Települési térség	963,22	6,6%
8.	Battonya	Vízgazdálkodási térség	53,00	0,4%
9.	Békés	Erdőgazdálkodási térség	616,52	4,8%
10.	Békés	Mezőgazdasági térség	10523,52	82,7%
11.	Békés	Sajátos területfelhasználású térség	16,48	0,1%
12.	Békés	Települési térség	1384,45	10,9%
13.	Békés	Vízgazdálkodási térség	181,65	1,4%
14.	Békéscsaba	Erdőgazdálkodási térség	992,73	5,1%
15.	Békéscsaba	Mezőgazdasági térség	13165,96	67,9%
16.	Békéscsaba	Sajátos területfelhasználású térség	770,43	4,0%
17.	Békéscsaba	Települési térség	4249,65	21,9%
18.	Békéscsaba	Vízgazdálkodási térség	214,50	1,1%
19.	Békéssámson	Erdőgazdálkodási térség	142,37	2,0%
20.	Békéssámson	Mezőgazdasági térség	6622,41	93,0%
21.	Békéssámson	Sajátos területfelhasználású térség	6,91	0,1%
22.	Békéssámson	Települési térség	314,29	4,4%
23.	Békéssámson	Vízgazdálkodási térség	34,99	0,5%
24.	Békésszentandrás	Erdőgazdálkodási térség	81,85	1,1%
25.	Békésszentandrás	Mezőgazdasági térség	6642,41	85,8%
26.	Békésszentandrás	Sajátos területfelhasználású térség	3,07	0,0%
27.	Békésszentandrás	Települési térség	639,52	8,3%
28.	Békésszentandrás	Vízgazdálkodási térség	378,31	4,9%
29.	Bélmegyer	Erdőgazdálkodási térség	1445,09	22,9%
30.	Bélmegyer	Mezőgazdasági térség	4528,04	71,8%
31.	Bélmegyer	Sajátos területfelhasználású térség	9,68	0,2%
32.	Bélmegyer	Települési térség	194,50	3,1%
33.	Bélmegyer	Vízgazdálkodási térség	127,21	2,0%
34.	Biharugra	Erdőgazdálkodási térség	797,48	15,1%
35.	Biharugra	Mezőgazdasági térség	3434,06	65,0%
36.	Biharugra	Sajátos területfelhasználású térség	7,26	0,1%
37.	Biharugra	Települési térség	264,86	5,0%
38.	Biharugra	Vízgazdálkodási térség	779,94	14,8%
39.	Bucsa	Erdőgazdálkodási térség	655,51	11,7%
40.	Bucsa	Mezőgazdasági térség	4537,59	81,3%
41.	Bucsa	Sajátos területfelhasználású térség	1,01	0,0%
42.	Bucsa	Települési térség	354,41	6,3%

43.	Bucsa	Vízgazdálkodási térség	32,89	0,6%
44.	Csabacsúd	Erdőgazdálkodási térség	161,78	2,4%
45.	Csabacsúd	Mezőgazdasági térség	6340,39	94,9%
46.	Csabacsúd	Települési térség	169,13	2,5%
47.	Csabacsúd	Vízgazdálkodási térség	13,27	0,2%
48.	Csabaszabadi	Erdőgazdálkodási térség	38,62	1,2%
49.	Csabaszabadi	Mezőgazdasági térség	3161,05	96,6%
50.	Csabaszabadi	Sajátos területfelhasználású térség	6,28	0,2%
51.	Csabaszabadi	Települési térség	52,92	1,6%
52.	Csabaszabadi	Vízgazdálkodási térség	11,98	0,4%
53.	Csanádapáca	Erdőgazdálkodási térség	29,86	0,6%
54.	Csanádapáca	Mezőgazdasági térség	4634,15	90,3%
55.	Csanádapáca	Sajátos területfelhasználású térség	16,82	0,3%
56.	Csanádapáca	Települési térség	443,82	8,7%
57.	Csanádapáca	Vízgazdálkodási térség	5,67	0,1%
58.	Csárdaszállás	Erdőgazdálkodási térség	54,92	1,0%
59.	Csárdaszállás	Mezőgazdasági térség	5182,16	95,7%
60.	Csárdaszállás	Sajátos területfelhasználású térség	5,52	0,1%
61.	Csárdaszállás	Települési térség	127,48	2,4%
62.	Csárdaszállás	Vízgazdálkodási térség	45,54	0,8%
63.	Csorvás	Erdőgazdálkodási térség	141,76	1,6%
64.	Csorvás	Mezőgazdasági térség	8302,68	92,1%
65.	Csorvás	Települési térség	553,27	6,1%
66.	Csorvás	Vízgazdálkodási térség	19,84	0,2%
67.	Dévaványa	Erdőgazdálkodási térség	406,12	1,9%
68.	Dévaványa	Mezőgazdasági térség	20158,31	93,1%
69.	Dévaványa	Sajátos területfelhasználású térség	25,03	0,1%
70.	Dévaványa	Települési térség	1014,89	4,7%
71.	Dévaványa	Vízgazdálkodási térség	50,80	0,2%
72.	Doboz	Erdőgazdálkodási térség	1287,12	23,6%
73.	Doboz	Mezőgazdasági térség	3621,65	66,5%
74.	Doboz	Sajátos területfelhasználású térség	5,49	0,1%
75.	Doboz	Települési térség	481,33	8,8%
76.	Doboz	Vízgazdálkodási térség	51,37	0,9%
77.	Dombegyház	Erdőgazdálkodási térség	92,39	1,6%
78.	Dombegyház	Mezőgazdasági térség	5164,49	89,1%
79.	Dombegyház	Sajátos területfelhasználású térség	2,54	0,0%
80.	Dombegyház	Települési térség	530,63	9,2%
81.	Dombegyház	Vízgazdálkodási térség	3,87	0,1%
82.	Dombiratos	Erdőgazdálkodási térség	28,60	1,6%
83.	Dombiratos	Mezőgazdasági térség	1602,37	87,6%
84.	Dombiratos	Települési térség	196,22	10,7%
85.	Dombiratos	Vízgazdálkodási térség	2,99	0,2%
86.	Ecsefalva	Erdőgazdálkodási térség	155,60	2,0%
87.	Ecsefalva	Mezőgazdasági térség	7243,47	91,7%

88.	Ecsefalva	Sajátos területfelhasználású térség	9,02	0,1%
89.	Ecsefalva	Települési térség	285,23	3,6%
90.	Ecsefalva	Vízgazdálkodási térség	206,03	2,6%
91.	Elek	Erdőgazdálkodási térség	30,68	0,6%
92.	Elek	Mezőgazdasági térség	4970,57	90,5%
93.	Elek	Sajátos területfelhasználású térség	33,17	0,6%
94.	Elek	Települési térség	414,69	7,6%
95.	Elek	Vízgazdálkodási térség	41,94	0,8%
96.	Füzesgyarmat	Erdőgazdálkodási térség	3909,38	30,7%
97.	Füzesgyarmat	Mezőgazdasági térség	7890,83	62,0%
98.	Füzesgyarmat	Sajátos területfelhasználású térség	11,61	0,1%
99.	Füzesgyarmat	Települési térség	760,43	6,0%
100.	Füzesgyarmat	Vízgazdálkodási térség	161,97	1,3%
101.	Gádosoros	Erdőgazdálkodási térség	29,23	0,8%
102.	Gádosoros	Mezőgazdasági térség	3413,43	89,5%
103.	Gádosoros	Sajátos területfelhasználású térség	1,97	0,1%
104.	Gádosoros	Települési térség	367,12	9,6%
105.	Gádosoros	Vízgazdálkodási térség	1,50	0,0%
106.	Gerendás	Erdőgazdálkodási térség	17,60	0,4%
107.	Gerendás	Mezőgazdasági térség	3866,13	94,8%
108.	Gerendás	Sajátos területfelhasználású térség	19,45	0,5%
109.	Gerendás	Települési térség	169,49	4,2%
110.	Gerendás	Vízgazdálkodási térség	5,43	0,1%
111.	Geszt	Erdőgazdálkodási térség	904,96	17,6%
112.	Geszt	Mezőgazdasági térség	2993,99	58,3%
113.	Geszt	Sajátos területfelhasználású térség	20,99	0,4%
114.	Geszt	Települési térség	176,88	3,4%
115.	Geszt	Vízgazdálkodási térség	1042,17	20,3%
116.	Gyomaendrőd	Erdőgazdálkodási térség	1351,87	4,4%
117.	Gyomaendrőd	Mezőgazdasági térség	26702,04	87,9%
118.	Gyomaendrőd	Sajátos területfelhasználású térség	49,27	0,2%
119.	Gyomaendrőd	Települési térség	1917,25	6,3%
120.	Gyomaendrőd	Vízgazdálkodási térség	374,51	1,2%
121.	Gyula	Erdőgazdálkodási térség	4475,42	17,5%
122.	Gyula	Mezőgazdasági térség	18033,10	70,5%
123.	Gyula	Sajátos területfelhasználású térség	203,91	0,8%
124.	Gyula	Települési térség	2595,34	10,1%
125.	Gyula	Vízgazdálkodási térség	271,48	1,1%
126.	Hunya	Erdőgazdálkodási térség	12,74	0,4%
127.	Hunya	Mezőgazdasági térség	3103,78	95,3%
128.	Hunya	Sajátos területfelhasználású térség	6,73	0,2%
129.	Hunya	Települési térség	129,20	4,0%
130.	Hunya	Vízgazdálkodási térség	4,41	0,1%
131.	Kamut	Erdőgazdálkodási térség	30,08	0,5%
132.	Kamut	Mezőgazdasági térség	5844,76	96,6%

133.	Kamut	Települési térség	168,50	2,8%
134.	Kamut	Vízgazdálkodási térség	4,83	0,1%
135.	Kardos	Erdőgazdálkodási térség	14,33	0,3%
136.	Kardos	Mezőgazdasági térség	4036,35	94,3%
137.	Kardos	Települési térség	226,84	5,3%
138.	Kardos	Vízgazdálkodási térség	1,10	0,0%
139.	Kardoskút	Erdőgazdálkodási térség	93,97	1,2%
140.	Kardoskút	Mezőgazdasági térség	7241,13	94,6%
141.	Kardoskút	Sajátos területfelhasználású térség	25,72	0,3%
142.	Kardoskút	Települési térség	182,05	2,4%
143.	Kardoskút	Vízgazdálkodási térség	114,64	1,5%
144.	Kaszaper	Erdőgazdálkodási térség	31,42	0,9%
145.	Kaszaper	Mezőgazdasági térség	3112,37	92,7%
146.	Kaszaper	Települési térség	203,49	6,1%
147.	Kaszaper	Vízgazdálkodási térség	10,06	0,3%
148.	Kertészsziget	Erdőgazdálkodási térség	285,81	7,3%
149.	Kertészsziget	Mezőgazdasági térség	3542,80	90,6%
150.	Kertészsziget	Sajátos területfelhasználású térség	3,95	0,1%
151.	Kertészsziget	Települési térség	75,59	1,9%
152.	Kertészsziget	Vízgazdálkodási térség	3,24	0,1%
153.	Kétegyháza	Erdőgazdálkodási térség	283,00	5,6%
154.	Kétegyháza	Mezőgazdasági térség	4262,29	84,4%
155.	Kétegyháza	Sajátos területfelhasználású térség	7,62	0,2%
156.	Kétegyháza	Települési térség	483,77	9,6%
157.	Kétegyháza	Vízgazdálkodási térség	12,69	0,3%
158.	Kétsoprony	Erdőgazdálkodási térség	19,15	0,4%
159.	Kétsoprony	Mezőgazdasági térség	4831,29	94,3%
160.	Kétsoprony	Sajátos területfelhasználású térség	10,18	0,2%
161.	Kétsoprony	Települési térség	260,13	5,1%
162.	Kétsoprony	Vízgazdálkodási térség	3,15	0,1%
163.	Kevermes	Erdőgazdálkodási térség	63,92	1,5%
164.	Kevermes	Mezőgazdasági térség	3674,31	84,8%
165.	Kevermes	Sajátos területfelhasználású térség	13,20	0,3%
166.	Kevermes	Települési térség	559,64	12,9%
167.	Kevermes	Vízgazdálkodási térség	22,96	0,5%
168.	Kisdombgyház	Erdőgazdálkodási térség	31,07	2,5%
169.	Kisdombgyház	Mezőgazdasági térség	1108,72	87,9%
170.	Kisdombgyház	Sajátos területfelhasználású térség	2,73	0,2%
171.	Kisdombgyház	Települési térség	113,81	9,0%
172.	Kisdombgyház	Vízgazdálkodási térség	4,89	0,4%
173.	Kondoros	Erdőgazdálkodási térség	97,71	1,2%
174.	Kondoros	Mezőgazdasági térség	7569,51	92,5%
175.	Kondoros	Sajátos területfelhasználású térség	25,17	0,3%
176.	Kondoros	Települési térség	471,97	5,8%
177.	Kondoros	Vízgazdálkodási térség	19,32	0,2%

178.	Körösladány	Erdőgazdálkodási térség	783,26	6,3%
179.	Körösladány	Mezőgazdasági térség	10733,18	86,7%
180.	Körösladány	Települési térség	751,46	6,1%
181.	Körösladány	Vízgazdálkodási térség	111,31	0,9%
182.	Körösnagyharsány	Erdőgazdálkodási térség	255,45	12,8%
183.	Körösnagyharsány	Mezőgazdasági térség	1617,02	81,2%
184.	Körösnagyharsány	Sajátos területfelhasználású térség	7,47	0,4%
185.	Körösnagyharsány	Települési térség	92,73	4,7%
186.	Körösnagyharsány	Vízgazdálkodási térség	18,84	0,9%
187.	Köröstarcsa	Erdőgazdálkodási térség	551,31	8,8%
188.	Köröstarcsa	Mezőgazdasági térség	5234,19	83,3%
189.	Köröstarcsa	Települési térség	295,57	4,7%
190.	Köröstarcsa	Vízgazdálkodási térség	199,08	3,2%
191.	Körösújfalú	Erdőgazdálkodási térség	1504,74	59,5%
192.	Körösújfalú	Mezőgazdasági térség	898,43	35,5%
193.	Körösújfalú	Sajátos területfelhasználású térség	2,99	0,1%
194.	Körösújfalú	Települési térség	119,27	4,7%
195.	Körösújfalú	Vízgazdálkodási térség	5,03	0,2%
196.	Kötegyán	Erdőgazdálkodási térség	380,97	8,9%
197.	Kötegyán	Mezőgazdasági térség	3623,75	84,4%
198.	Kötegyán	Sajátos területfelhasználású térség	6,82	0,2%
199.	Kötegyán	Települési térség	270,97	6,3%
200.	Kötegyán	Vízgazdálkodási térség	12,41	0,3%
201.	Kunágota	Erdőgazdálkodási térség	21,07	0,3%
202.	Kunágota	Mezőgazdasági térség	5821,13	91,0%
203.	Kunágota	Sajátos területfelhasználású térség	15,35	0,2%
204.	Kunágota	Települési térség	520,69	8,1%
205.	Kunágota	Vízgazdálkodási térség	17,68	0,3%
206.	Lőkösháza	Erdőgazdálkodási térség	196,51	3,8%
207.	Lőkösháza	Mezőgazdasági térség	4666,13	89,7%
208.	Lőkösháza	Sajátos területfelhasználású térség	54,74	1,1%
209.	Lőkösháza	Települési térség	260,92	5,0%
210.	Lőkösháza	Vízgazdálkodási térség	24,15	0,5%
211.	Magyarbánhegyes	Erdőgazdálkodási térség	27,77	0,8%
212.	Magyarbánhegyes	Mezőgazdasági térség	3299,72	90,3%
213.	Magyarbánhegyes	Települési térség	324,04	8,9%
214.	Magyarbánhegyes	Vízgazdálkodási térség	4,29	0,1%
215.	Magyardombegyház	Mezőgazdasági térség	660,70	86,4%
216.	Magyardombegyház	Települési térség	103,80	13,6%
217.	Magyardombegyház	Vízgazdálkodási térség	0,28	0,0%
218.	Medgyesbodzás	Erdőgazdálkodási térség	28,91	0,9%
219.	Medgyesbodzás	Mezőgazdasági térség	2890,13	91,3%
220.	Medgyesbodzás	Sajátos területfelhasználású térség	2,50	0,1%
221.	Medgyesbodzás	Települési térség	241,08	7,6%
222.	Medgyesbodzás	Vízgazdálkodási térség	4,30	0,1%

223.	Medgyesegyháza	Erdőgazdálkodási térség	375,98	5,8%
224.	Medgyesegyháza	Mezőgazdasági térség	5571,66	86,7%
225.	Medgyesegyháza	Sajátos területfelhasználású térség	1,33	0,0%
226.	Medgyesegyháza	Települési térség	476,43	7,4%
227.	Medgyesegyháza	Vízgazdálkodási térség	3,72	0,1%
228.	Méhkerék	Erdőgazdálkodási térség	170,80	6,6%
229.	Méhkerék	Mezőgazdasági térség	2187,44	84,6%
230.	Méhkerék	Sajátos területfelhasználású térség	4,26	0,2%
231.	Méhkerék	Települési térség	212,73	8,2%
232.	Méhkerék	Vízgazdálkodási térség	9,70	0,4%
233.	Mezőberény	Erdőgazdálkodási térség	363,87	3,1%
234.	Mezőberény	Mezőgazdasági térség	10347,92	87,3%
235.	Mezőberény	Települési térség	874,48	7,4%
236.	Mezőberény	Vízgazdálkodási térség	266,42	2,2%
237.	Mezőgyán	Erdőgazdálkodási térség	871,05	14,6%
238.	Mezőgyán	Mezőgazdasági térség	4875,71	81,4%
239.	Mezőgyán	Sajátos területfelhasználású térség	3,75	0,1%
240.	Mezőgyán	Települési térség	220,41	3,7%
241.	Mezőgyán	Vízgazdálkodási térség	15,42	0,3%
242.	Mezőhegyes	Erdőgazdálkodási térség	1768,66	11,4%
243.	Mezőhegyes	Mezőgazdasági térség	12724,70	81,9%
244.	Mezőhegyes	Települési térség	1028,05	6,6%
245.	Mezőhegyes	Vízgazdálkodási térség	22,23	0,1%
246.	Mezőkovácsháza	Erdőgazdálkodási térség	80,94	1,3%
247.	Mezőkovácsháza	Mezőgazdasági térség	5253,17	83,9%
248.	Mezőkovácsháza	Sajátos területfelhasználású térség	38,49	0,6%
249.	Mezőkovácsháza	Települési térség	859,68	13,7%
250.	Mezőkovácsháza	Vízgazdálkodási térség	26,85	0,4%
251.	Murony	Erdőgazdálkodási térség	233,28	6,5%
252.	Murony	Mezőgazdasági térség	3147,35	88,2%
253.	Murony	Sajátos területfelhasználású térség	2,23	0,1%
254.	Murony	Települési térség	181,82	5,1%
255.	Murony	Vízgazdálkodási térség	3,51	0,1%
256.	Nagybánhegyes	Erdőgazdálkodási térség	24,44	0,6%
257.	Nagybánhegyes	Mezőgazdasági térség	3960,98	93,8%
258.	Nagybánhegyes	Sajátos területfelhasználású térség	5,96	0,1%
259.	Nagybánhegyes	Települési térség	227,64	5,4%
260.	Nagybánhegyes	Vízgazdálkodási térség	5,12	0,1%
261.	Nagykamarás	Erdőgazdálkodási térség	276,98	6,4%
262.	Nagykamarás	Mezőgazdasági térség	3678,54	85,3%
263.	Nagykamarás	Települési térség	342,26	7,9%
264.	Nagykamarás	Vízgazdálkodási térség	12,17	0,3%
265.	Nagyszénás	Erdőgazdálkodási térség	183,17	1,9%
266.	Nagyszénás	Mezőgazdasági térség	8784,07	91,9%
267.	Nagyszénás	Sajátos területfelhasználású térség	19,94	0,2%

268.	Nagyszénás	Települési térség	553,15	5,8%
269.	Nagyszénás	Vízgazdálkodási térség	15,60	0,2%
270.	Okány	Erdőgazdálkodási térség	713,38	10,1%
271.	Okány	Mezőgazdasági térség	5868,55	83,1%
272.	Okány	Sajátos területfelhasználású térség	8,81	0,1%
273.	Okány	Települési térség	451,57	6,4%
274.	Okány	Vízgazdálkodási térség	19,74	0,3%
275.	Orosháza	Erdőgazdálkodási térség	146,53	0,7%
276.	Orosháza	Mezőgazdasági térség	16939,46	83,8%
277.	Orosháza	Sajátos területfelhasználású térség	40,47	0,2%
278.	Orosháza	Települési térség	2948,17	14,6%
279.	Orosháza	Vízgazdálkodási térség	147,21	0,7%
280.	Örménykút	Erdőgazdálkodási térség	62,12	1,1%
281.	Örménykút	Mezőgazdasági térség	5268,24	96,6%
282.	Örménykút	Települési térség	120,30	2,2%
283.	Örménykút	Vízgazdálkodási térség	5,21	0,1%
284.	Pusztaföldvár	Erdőgazdálkodási térség	29,72	0,5%
285.	Pusztaföldvár	Mezőgazdasági térség	5349,27	93,6%
286.	Pusztaföldvár	Települési térség	302,82	5,3%
287.	Pusztaföldvár	Vízgazdálkodási térség	31,16	0,5%
288.	Puszttaottlaka	Erdőgazdálkodási térség	40,91	2,2%
289.	Puszttaottlaka	Mezőgazdasági térség	1644,44	87,1%
290.	Puszttaottlaka	Sajátos területfelhasználású térség	138,31	7,3%
291.	Puszttaottlaka	Települési térség	62,63	3,3%
292.	Puszttaottlaka	Vízgazdálkodási térség	0,87	0,0%
293.	Sarkad	Erdőgazdálkodási térség	2017,95	16,1%
294.	Sarkad	Mezőgazdasági térség	9291,12	74,0%
295.	Sarkad	Települési térség	1166,36	9,3%
296.	Sarkad	Vízgazdálkodási térség	81,45	0,6%
297.	Sarkadkeresztúr	Erdőgazdálkodási térség	442,78	12,5%
298.	Sarkadkeresztúr	Mezőgazdasági térség	2838,86	80,4%
299.	Sarkadkeresztúr	Települési térség	225,94	6,4%
300.	Sarkadkeresztúr	Vízgazdálkodási térség	22,83	0,6%
301.	Szabadkígyós	Erdőgazdálkodási térség	243,24	5,3%
302.	Szabadkígyós	Mezőgazdasági térség	3912,19	85,9%
303.	Szabadkígyós	Települési térség	360,67	7,9%
304.	Szabadkígyós	Vízgazdálkodási térség	39,68	0,9%
305.	Szarvas	Erdőgazdálkodási térség	586,59	3,6%
306.	Szarvas	Mezőgazdasági térség	13721,27	84,9%
307.	Szarvas	Sajátos területfelhasználású térség	2,14	0,0%
308.	Szarvas	Települési térség	1607,18	9,9%
309.	Szarvas	Vízgazdálkodási térség	240,10	1,5%
310.	Szeghalom	Erdőgazdálkodási térség	2073,28	9,5%
311.	Szeghalom	Mezőgazdasági térség	18505,48	85,2%
312.	Szeghalom	Sajátos területfelhasználású térség	10,70	0,0%

313.	Szeghalom	Települési térség	1009,30	4,6%
314.	Szeghalom	Vízgazdálkodási térség	113,85	0,5%
315.	Tarhos	Erdőgazdálkodási térség	550,12	9,6%
316.	Tarhos	Mezőgazdasági térség	4980,91	86,7%
317.	Tarhos	Sajátos területfelhasználású térség	12,07	0,2%
318.	Tarhos	Települési térség	188,26	3,3%
319.	Tarhos	Vízgazdálkodási térség	13,59	0,2%
320.	Telekgerendás	Erdőgazdálkodási térség	349,25	4,8%
321.	Telekgerendás	Mezőgazdasági térség	6634,48	91,7%
322.	Telekgerendás	Sajátos területfelhasználású térség	5,79	0,1%
323.	Telekgerendás	Települési térség	234,11	3,2%
324.	Telekgerendás	Vízgazdálkodási térség	13,61	0,2%
325.	Tótkomlós	Erdőgazdálkodási térség	528,03	4,2%
326.	Tótkomlós	Mezőgazdasági térség	11272,15	90,1%
327.	Tótkomlós	Sajátos területfelhasználású térség	5,30	0,0%
328.	Tótkomlós	Települési térség	643,43	5,1%
329.	Tótkomlós	Vízgazdálkodási térség	56,35	0,5%
330.	Újkígyós	Erdőgazdálkodási térség	30,14	0,5%
331.	Újkígyós	Mezőgazdasági térség	4856,58	88,4%
332.	Újkígyós	Települési térség	601,54	11,0%
333.	Újkígyós	Vízgazdálkodási térség	3,73	0,1%
334.	Újszalonta	Erdőgazdálkodási térség	130,68	6,3%
335.	Újszalonta	Mezőgazdasági térség	1902,79	91,4%
336.	Újszalonta	Sajátos területfelhasználású térség	0,34	0,0%
337.	Újszalonta	Települési térség	45,72	2,2%
338.	Újszalonta	Vízgazdálkodási térség	3,20	0,2%
339.	Végegyháza	Erdőgazdálkodási térség	57,54	2,0%
340.	Végegyháza	Mezőgazdasági térség	2564,73	88,6%
341.	Végegyháza	Sajátos területfelhasználású térség	6,52	0,2%
342.	Végegyháza	Települési térség	252,20	8,7%
343.	Végegyháza	Vízgazdálkodási térség	12,56	0,4%
344.	Vésztő	Erdőgazdálkodási térség	2157,94	17,2%
345.	Vésztő	Mezőgazdasági térség	9305,04	74,0%
346.	Vésztő	Sajátos területfelhasználású térség	1,13	0,0%
347.	Vésztő	Települési térség	1076,80	8,6%
348.	Vésztő	Vízgazdálkodási térség	29,29	0,2%
349.	Zsadány	Erdőgazdálkodási térség	521,53	7,9%
350.	Zsadány	Mezőgazdasági térség	5586,74	84,9%
351.	Zsadány	Települési térség	302,99	4,6%
352.	Zsadány	Vízgazdálkodási térség	172,85	2,6%

2. KÖRNYEZETI, TÁRSADALMI ÉS GAZDASÁGI HATÁSVIZSGÁLAT A BÉKÉS MEGYE TERÜLETRENDEZÉSI TERVE MÓDOSÍTÁSA KERETÉBEN ÉRVÉNYESÍTETT VÁLTOZÁSOKRÓL

2.1. A területi (környezeti, társadalmi és gazdasági) hatásvizsgálat kidolgozásának ismertetése

Békés Megye Önkormányzata megkezdte Békés Megye Területrendezési Terve Módosítása kidolgozását. Ezzel egyidőben megkezdődött a javaslattevő fázis 218/2009. (X.6.) Korm. rend szerinti területi (környezeti, társadalmi, gazdasági) hatásvizsgálata, valamint a 2/2005. (I. 11.) Korm. rendeletben előírt környezeti értékelés kidolgozása. A hatásvizsgálat környezeti részét a 2/2005. (X.6.) Korm. rend. szerinti környezeti értékelés kiváltja, így a **jelen hatásvizsgálat elsősorban társadalmi, gazdasági szempontú**. Mind a hatásvizsgálat, mind a környezeti értékelés eredményei beépülnek az elfogadásra kerülő megyei területrendezési terv módosításba.

Békés Megye Képviselő-testülete a 15/2005. (X.7.) KT. számú rendelettel fogadta el Békés Megye Területrendezési Tervét. Az OTrT 2008 évi módosítását követően e rendeletet a Közgyűlés a 11/2012. (VI.27.) önkormányzati rendelettel módosította *(a tervmódosítást a PESTTERV Kft készítette)*. Jelenleg is ez a terv, illetve ez a rendelet van hatályban. A rendelettel jóváhagyott tervet Békés Megyei Önkormányzat Közgyűlésének 58/2012. (VI.8.) KGY. számú határozata Békés megye területrendezési tervének megyei szabályozási ajánlásairól, valamint a megyei területrendezési intézkedésekről szóló 59/2012. (VI.8.) KGY. számú határozat egészítette ki. E terv olyan keretet adott a települések által készített, vagy módosított településrendezési tervek készítése számára, amely úgy a településszerkezet alakításában, mint az egyes területek felhasználásában biztosította az országos, a térségi (megyei) és a helyi érdekek összehangolt érvényesítésének lehetőségét.

2017-ben a Miniszterelnökség megbízásából a Lechner Lajos Tudásközpont (a budapesti agglomeráció vonatkozásában a PESTTERV Kft közreműködésével) kidolgozta „Magyarország és egyes kiemelt térségei területrendezési tervéről szóló törvény tervezetét”. A tervezet 2017. decemberében az Országgyűlés elé került. Azt az Országgyűlés valamennyi bizottsága támogatta, elfogadását azonban az Országgyűlés 2018. januárjában – *az országgyűlési választások közeledtével* - elnapolta.

Az országgyűlési választásokat követően a törvénytervezet részleges átdolgozásra került. Ismételt benyújtását követően azt az Országgyűlés 2018. december 12-én – *a 2018. évi CXXXIX. törvény* – megalkotásával - jóváhagyta.

Az új területrendezési törvény elfogadásával az Országgyűlés megteremtette a megyei területrendezési tervek módosításának és az új tartalmi követelményeknek megfelelő megújításának lehetőségét.

Tekintettel arra, hogy a megújuló területrendezési szabályozás legfontosabb elemei – *a törvénytervezet nyilvánossá tétele* – ismertté váltak, már 2018 év második negyedévében megkezdődhetett a Békés megyei területrendezési terv felülvizsgálatára és módosítására irányuló tervezői munka. A megyei területrendezési terv módosításának tervezője - *a Békés Megyei Önkormányzattal kötött vállalkozási szerződés szerint* - a hatályos tervet is kidolgozó PESTTERV Kft.

A megyei területrendezési terv módosítására irányuló tervezés érdemben akkor folytatódott, amikor az az országgyűlés 2018. decemberében elfogadta a Magyarország és egyes kiemelt térségei területrendezési tervéről szóló törvényt. A megújult területrendezési törvényi szabályozás figyelembevételével kerül sor *(jelen tervezési fázisban)* a megyei területrendezési terv ismételt módosítására.

A területrendezésért felelős Miniszterelnökség állásfoglalása szerint a 2019 évi módosítás egyfázisú eljárás. A módosítás előkészítése keretében elkészül - és a tervdokumentációval együtt széleskörű egyeztetésre került - a terv társadalmi-, környezeti és gazdasági hatásainak vizsgálatát tartalmazó dokumentum is.

Tekintettel arra, hogy 2012-ben Békés Megye Képviselő-testülete a hosszú távra szóló célok és a várható hatások együttes ismeretében döntött a megye térszerkezetéről és terület-felhasználásáról, azok hatásainak ismételt vizsgálatára nem kerül sor, így a **jelen módosítás előkészítése keretében készített társadalmi-, környezeti-, társadalmi hatásvizsgálat kizárólag azokra az elemekre vonatkozik, amelyek jelen tervezési eljárás részeként kerülnek megváltoztatásra, vagy kiegészítésre, amelyeket** jelen dokumentáció a hatályos tervben rögzítettektől eltérően tartalmaz.

Jelen módosításra elsősorban a Magyarország és egyes kiemelt térségei területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény részét képező Országos Területrendezési Terv tartalmában bekövetkezett változások miatt van szükség. Cél a 2019. március 15-én hatályba lépett új területrendezési törvény és megyei területrendezési terv összhangjának biztosítása, az országos területrendezési szabályozás közvetítése a települések településrendezési eszközei felé. rendezési tervek készítése felé.

A módosítás célja **a területrendezés hatékonyságának javítása, – az MaTrT elfogadásával megújult területrendezési eszközkészlet alkalmazásával, az aktuális ágazati adatszolgáltatások figyelembevételével** - az időközben elfogadott megyei területfejlesztési dokumentumok célkitűzései szolgálatában, a térségben érintett települési önkormányzatok szempontjai figyelembevételével.

Jelen módosítás tárgya és területe Békés megye közigazgatási területe.

A területi (környezeti, társadalmi és gazdasági) hatásvizsgálathoz felhasználandó információk leírása

A hatásvizsgálat a Békés Megyei Önkormányzat által rendelkezésre bocsátott dokumentációk, háttér tanulmányok, vizsgálatok, munkaközi anyagok, és a nyilvános tanulmányok, jelentések, fejlesztési stratégiák alapján készült. A hatásvizsgálatban felhasználtuk továbbá a részletes helyzetfeltáró vizsgálatok dokumentációját.

Felhasznált tanulmányok, programok, stratégiák:

- Békés Megye Területrendezési Terve, 2012
- Országos Területrendezési terv, 2018
- Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégia (NFFS), 2007
- Új Széchenyi Terv
- Növekedési Terv
- Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (Nemzeti Fejlesztés 2030), 2013
- Nemzeti Vidékstratégia (NVT), 2012
- Békés megye területfejlesztési koncepciója
- Békés megye területfejlesztési programja
- Békés megye klímastratégiája, 2018

A hatásvizsgálat természeténél, korlátainál fogva nem végez újabb adatgyűjtést. A rendelkezésre álló idő és erőforrások arra terjednek ki, hogy a meglévő anyagokat elemezzük. A társadalmi, gazdasági hatásvizsgálat keretében tehát a meglévő adatok vizsgálata, a különböző elfogadott fejlesztési koncepciók, stratégiák szempontrendszerének és a területrendezési terv módosítás céljai megfeleltetésének vizsgálata történik, történt meg.

2.2. A tervmódosítás ismertetése és céljainak összevetése más megegyező szintű tervek, koncepciók, programok céljaival

A tervmódosítás célja

Békés megye területrendezési terv módosításának alapvető célja a megyei terv hozzáigazítása a Magyarország és egyes kiemelt térségei területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény keretében módosított OTvT-hez.

Fentiek figyelembevételével jelen módosítás céljai:

- Békés megye térszerkezetének - az OTvT-ben 2019-ben történt változtatásokat is figyelembe vevő - további fejlesztését, a települések, településcsoportok számára a kedvező fejlődési perspektíva területi feltételeinek megteremtését,
- a megye elmaradott és fejlettségben élen járó térségei között a térszerkezet fejlesztésével, valamint a térségi szabályozás alakításával a településközi kapcsolatok erősítését, az együttműködés elmélyítését,
- a területi adottságok és erőforrások hosszú távú hasznosítását és védelmét,
- a megye településrendszerének kiegyensúlyozott fejlesztését, a térszerkezetben meglévő aránytalanságok kiegyenlítését, a meglévő központok erősítését, a központi térségek funkcióinak bővítését, a településrendszer központjai számára kedvező működési feltételek valamint a megfelelő hozzáférhetőség biztosítását,
- a térségi terület-felhasználás rendszerének, optimális hosszú távú szerkezetének meghatározását, a terület-felhasználási és környezethasználati konfliktusok feloldását,
- a műszaki-infrastrukturális hálózatok összehangolt elhelyezését, azok térbeli rendjét,
- az ökológiai, társadalmi elvek és értékek érvényesítését,
- a megye területén található ökológiailag értékes és a tájképvédelem, szempontjából értékes területek megőrzve fejlesztésének, a táji, természeti és épített környezeti értékek védelmének biztosítását,
- a kitűnő adottságokkal rendelkező idegenforgalom - közte a gyógy- és termálturizmus, az ökoturizmus és a gasztroturizmus - fejlesztését, a lehetőségek mind szélesebb körének kihasználását lehetővé tevő területszerkezet és szabályozás kidolgozását,
- valamint a fejlesztések lehetséges helyszíneinek biztosítását.

A tervmódosítás összevetése más releváns tervekkel, koncepciókkal

Békés megye területrendezési tervének módosításához készült Környezeti Értékelés tartalmazza a releváns tervekhez való kapcsolódást, összevetést bemutató részletes elemzést.

2.3. A tervmódosítás rész céljainak társadalmi és gazdasági szempontú konzisztencia vizsgálata, az esetleges ellentmondások feltárása

A megyei területrendezési terv OTvT-törvényhez igazítása esetében ennek az elemzésnek az elvégzése nem releváns annál az oknál fogva, hogy a területrendezési terv csupán közvetett eszközkészlettel rendelkezik a gazdasági és a társadalmi folyamatok befolyásolására. Ilyen típusú szabályok, előírások – a vonatkozó jogszabályi előírásokból következőleg – a tervben nem kaptak helyet.

2.4. A jelenlegi társadalmi és gazdasági állapotnak a tervvel összefüggésben lévő elemeinek ismertetése

Fenti fejezetben írtak alapján e fejezet kidolgozása nem releváns.

2.5. A tervben javasolt térségi területfelhasználási kategóriák kijelölésével és övezetek lehatárolásával kapcsolatos azon környezeti, társadalmi és gazdasági jellemzők azonosítása, amelyekre a módosítás valószínűleg jelentős befolyással lesz

A megyei területrendezési terv övezeti lehatárolásai a vonatkozó jogszabály szerinti államigazgatási szervek által nyújtott adatszolgáltatásokon alapulnak.

A megyei területrendezési terv módosítása ebben a fázisban az MaTrT törvény, a vonatkozó jogszabályban előírt állami adatszolgáltatások valamint a települések képviselőtestülei által elfogadott joghatályos településszerkezeti tervek adataiból épül fel.

Ezen túl csak a megyei önkormányzati határozattal jóváhagyandó munkarészek között tartalmaz olyan kiegészítő (sajátos egyedileg meghatározott megyei) övezeteket, amelyek lehatárolására az MaTrT lehetőséget ad.

2.6. A társadalmi és gazdasági állapot várható alakulása abban az esetben, ha a javaslatok nem valósulnának meg

A következő fejezet részletesen tartalmazza.

2.7. A tervmódosítás céljainak megvalósulása esetén a társadalmi és gazdasági szempontból közvetett vagy közvetlen negatív hatást kiváltó tényezők feltárása

A következő fejezet részletesen tartalmazza.

2.8. A célok hatásainak tételes elemzése azok megvalósulása illetve meg nem valósulása esetén

Az alábbi fejezet a társadalmi, gazdasági és környezeti hatások vizsgálatának eredményét mutatja be. A megyei területrendezési terv módosításában szereplő javaslatok környezeti szempontú elemzésére Környezeti értékelés készül, amely tartalmazza a környezeti hatások részletesebb elemzését.

A tervezett elemek	A tervezett változtatás várható		
	Társadalmi	Gazdasági	Környezeti
	hatásai		
A térségi szerkezeti tervet érintő területfelhasználási változtatások			
A megyei terv felülvizsgálata és módosítása előkészítése során – településenként a hatályos település-szerkezeti tervek tartalmának feldolgozásával - elkészült a terület-felhasználás jogi állapotát - ezen belül a települési területek kiterjedését - rögzítő vizsgálat, amely a módosítás kiinduló alapját képezi.	A tervezés során választott megoldás jogbiztonságot biztosít, azt, hogy a települési önkormányzatok által az önkormányzati és az épített környezet alakításáról szóló törvényekben biztosított döntések beépültek a megyei szerkezeti terv alapját képező területfelhasználási adatbázisba, tehát a tervezés során e döntésekben meghatározottakhoz képest területfelhasználási visszasorolásokra nem kerül sor.	A megyei tervbe beépülnek azok a települések által jóváhagyott területfelhasználási változtatások, amelyek elsősorban a gazdasági területek kiterjedése növelését teszik lehetővé a települési térségeken belül. Gazdaságilag is kiszámíthatóvá válik a terület-felhasználás, biztosított az egyes területek folyamatos fejleszthetősége.	Az alkalmazott megoldás biztosítja, hogy a települési térség további bővítése során következetesen lehessen alkalmazni azokat a térségi övezeteket, amelyek a terület-felhasználást befolyásolják, korlátozzák. (E korlátozások a jóváhagyott településszerkezeti tervekben beépítésre szánt és jogszerűen kijelölt területeket nem érinti.
Tekintettel arra, hogy a területrendezési szabályozásban a hatályos megyei terv elfogadása óta megváltozott a „települési térség” fogalma, jelen módosítás már az új fogalomhasználatnak megfelelően települési térségként rögzíti a települések teljes belterületét, valamint az azon kívüli területeken a hatályos településszerkezeti tervekben beépítésre szánt területekként rögzített területek összességét. Így a fogalomhasználat változása miatt a Békés megyei tervben is változik (bővül) a települési térségek területe. Ez a helyenként jelentős nagyságú területi növekedés azonban nem jelent tényleges módosulást a területek felhasználása szabályozásában. Egyedül	A változtatás a települési önkormányzatoknak nagyobb mozgásteret enged a belterületek felhasználásában, de nem jelent kötelezést a terület-felhasználási kategóriák meghatározása során.	Miközben a fogalom meghatározásában bekövetkezett változásnak nincs közvetlen gazdasági hatása, a települési térség kiterjedésének növelése lehetőséget ad a belterületek korábban beépítésre nem szánt területein újabb gazdasági területek kijelölésére. (A szabályozás szerint a települési térségben bármely OTÉK szerinti terület-felhasználási kategória kijelölhető.) A változás ugyanakkor elősegíti a fejlesztések (az új beépítésre szánt területek) koncentrációját a műszaki infrastruktúrával (általában) jobban ellátott belterületekre.	A fogalom meghatározásában bekövetkezett változásnak közvetlen környezeti hatása sincs, a beépítésre szánt terület-felhasználási kategóriák nagyobb területen való alkalmazásának ugyanakkor lehet kedvezőtlen környezeti hatása akkor, ha korábban beépítésre nem szánt (pld) zöldterületek kerülnek átsorolásra beépítésre szánt kategóriába.

a belterületek eddig beépítésre nem szánt területein növeli a változás az önkormányzatok mozgásterét, mivel a térség egész területén szabadabbá vált az OTÉK szerinti településrendezési kategóriák alkalmazása.			
A megyei szerkezeti tervben tervezett terület felhasználás meghatározása során fontos változás, hogy a 2010-ben bevezetett „vegyes” területfelhasználási kategória megszüntetésre került az Országos Területrendezési Tervben. Ennek nyomán a megyei területrendezési terv sem alkalmazza. A korábban vegyes területfelhasználású térségbe sorolt területek döntően mezőgazdasági, illetve erdőgazdálkodási térségbe kerültek besorolásra. A hrsz pontosságú ágazati adatszolgáltatásban rögzített pontos területi lehatárolásoknak köszönhetően – <i>a fogalomváltozással összhangban</i> – lehetővé vált az erdőgazdálkodási térség, az erdő övezet, és az erdőtelepítésre javasolt területek pontos lehatárolása.	- Korábban a vegyes területfelhasználású térségek elsősorban a megye K-i, DK-i részén a Fehér-Körös, illetve a Kettős-Körös térségében az országhatártól Gyula-Békés-Mezőberény térségében, másrészt pedig Szarvas holtágakkal, csatornákkal sűrűn átszőtt térségében, továbbá a megye középső részén Kétsoprony területén kerültek lehatárolásra a területi sajátosságok figyelembe vételével. Jelen tervmódosítás ezeken a helyeken pontosította a területfelhasználást azáltal, hogy a térségi táji környezet valódi jellegét jobban tükröző erdő- vagy mezőgazdasági térségbe sorolta át az érintett területeket. Így a „vegyes” terület-felhasználási kategória elhagyásának nincs közvetlen társadalmi hatása.	A „vegyes” területfelhasználási kategória elhagyásának nincs közvetlen gazdasági hatása. <i>(Kedvezőtlen gazdasági hatások akkor léphetnek fel hosszú és nagy távon), ha nem sikerül megoldást találni a megyei területrendezési tervben kijelölt erdőgazdálkodási térség településrendezési tervekben való érvényesítése részleteiben.)</i>	A pontos erdészeti adatszolgáltatás szerint lehetővé vált az erdőgazdálkodási térség részét képező „erdő” övezet lehatárolása, amely a hozzárendelt előírások segítségével biztosítja a meglévő erdőterületek hatékony védelmét. A „vegyes” területfelhasználási kategória elhagyásának nincs környezeti hatása, mivel a pontosabb lehatárolásokkal bíró erdőgazdálkodási térség és az erdészeti övezetek nemcsak a meglévő erdők védelmét biztosítják, de az erdőtelepítésre kijelölt területek meghatározásával elősegítik a megye erdőszűksége növelését is. Megjegyzendő azonban, hogy Békés megye alapvetően agrártérség és az országos erdőterület növelési célkitűzések alapvetően nem Békés megyében valósítandók meg.
Az erdőgazdálkodási térség tervezett kiterjedése a hatályos megyei tervben tervezetthez képest összességében csökken. A megye egyes térségeiben csökkent, másokban viszont nőtt az erdőgazdálkodási térség kiterjedése. Ezek eredője összességében mégis 10 százalékos alatti mértékű	Békés megye elkötelezett a táji-, természeti értékei megőrzésében és fejlesztésében. Ezért támogatja az erdőterületek ágazati célokhoz illeszkedő változtatását úgy, ahogy azt az Országos Területrendezési Terv meghatározza. A hatályos új területrendezési törvény szerint az országos területfelhasználási	A területrendezési törvény hivatkozott paragrafusainak érvényesítése a megyében összességében nem okoz érdemi hatásokat. Egy-egy érintett település esetében jelenthet nehézséget az erdőterületek növekedése a közigazgatási területen. E hatások már a megyei területrendezési terv, de különösen a településrendezési eszközök	Környezeti szempontból kedvező hatású az erdőgazdálkodási térség, majd ennek érvényesítése esetén a településrendezési tervekben az „erdő” területfelhasználási egységek pontosabb lehatárolása, egyes településeken jelentős növelése, amely hosszú távon (az erdőtelepítést

csökkenést eredményezett. A csökkenés elsősorban a megye Körösök menti vidékét érinti. A Hármas-Körös völgyétől É-ra Gyomaendrődtől É-ra ÉNy-ra illetve Szarvastól D-re korábban erdőgazdálkodási térségbe tartozó területek a tervmódosításban mezőgazdasági térségbe kerültek át. Ugyanakkor az erdőgazdálkodási térség bővült is a korábbi tervhez képest egyebek mellett Vésztő-Körösújfalú térségében. A növekmény oka, hogy az MaTrT-ben nemcsak a tényleges erdőkataszter szerinti erdőterületek kerülnek erdőgazdálkodási térségként kijelölésre, hanem olyan mezőgazdasági területek is, amelyek alkalmasak erdőtelepítésre.	kategóriák területén belül a megyei terület-felhasználási kategóriák területének kijelölése során az erdőgazdálkodási térség területének legalább 95%-át erdőgazdálkodási térség kategóriába kell sorolni; a 11. § a) pontja értelmében pedig a megyei területrendezési terv településrendezési eszközökben történő érvényesítése során az erdőgazdálkodási térségben az erdőterület területfelhasználási egységet a térséget lefedő erdők övezetére vonatkozó szabályok szerint, valamint az erdőtelepítésre javasolt terület övezetére vonatkozó szabályok figyelembevételével kell lehatárolni.	azt követő módosításának elfogadása után érezhetik hatásukat. Ilyen kedvezőtlen gazdasági hatás lehet, hogy az „erdő” besorolású területeken veszélybe kerül a területtulajdonosok földalapú támogatása, a gazdaság fejlesztésére irányuló pályázatoknál pedig hátrányba kerülnek a gazdálkodók az erdő besorolású területeken.	ösztönző finanszírozási rendszerek pozitív irányú változása esetén) a megye tényleges erdőszűkségének jelentős növekedését eredményezheti majd. Ez a pozitív hatás a klímaváltozás elleni hatékony küzdelemben is érvényesülhet.
A területrendezési törvény változásához alkalmazkodva a megyei TrT-ben is megszüntetésre került az „építmények által igénybe vett térség” és bevezetésre került a „sajátos terület-felhasználású térség”. A változás lényege a két kategória fogalom-meghatározásának az eltéréséből adódik. Az építmények által igénybe vett térség a korábbi MaTrT szerint: „amelybe a műszaki infrastruktúra, valamint a nem települési területekhez és települési funkciókhoz kapcsolódó egyedi építmények területe és szükséges védőterületük tartoznak”. A sajátos terület-felhasználású térségbe a 2018 évi területrendezési	Kedvező változás, hogy az új területrendezési törvény pontosabban és egyértelműbben határozza meg azoknak a területeknek a körét, amelyek a sajátos területfelhasználású térségbe sorolhatók, mint ahogy a korábbi törvény az építmények által igénybe vett térséghez tartozó területek körét meghatározta. Ez elősegíti az egyes területek helyes besorolását és szabályozását elősegítve ezzel a továbbtervezést. Sajátos területfelhasználású térségbe Békés megye területén is jellemzően a honvédelmi területek, a bányaterületek, a közlekedési területek, a megújuló energiahasznosítási és a rekreációs területek kerültek besorolásra. Sajátos területfelhasználású térség a legnagyobb kiterjedésben Békéscsaba (repülőtér, katonai terület, bánya),	A változás gazdasági hatása közvetetten pozitív, mert lehetővé teszi a sajátos terület-felhasználású térségekbe tartozó területek tervezett funkciójának megfelelő besorolását és szabályozását.	A változásnak nincs közvetlen környezeti hatása, mivel az új lehatárolás magába foglalja mindazokat a területeket, amelyeket a most hatályos megyei TrT az építmények által igénybe vett térségbe sorolt és környezeti hatással bírnak.

törvény szerint: „az 5 ha-nál nagyobb külfejtéses művelésű bányaterületek, hulladékártalmatlanító létesítmény elhelyezésére szolgáló területek, egyes egészségügyi, sportolási, rekreációs, megújuló energiahasznosítási, közlekedési és honvédelmi területek tartoznak.	Gyula, Orosháza, Pusztatottlaka területén tervezett.		
A megyei szerkezeti terv és a megyei területrendezési szabályozás a korábbinál takarékosabb területfelhasználásra ösztönöz azzal, hogy – az MaTrT-vel összhangban lévő övezetek alkalmazásával – pontosítja a „korlátozó övezetek” kiterjedését, ezzel pontosítja a mező- és erdőgazdálkodási térségben az újabb beépítésre szánt területek kijelölését.	A hatályos település-szerkezeti tervekben megfogalmazott területfelhasználás <i>(amely a településenként külön-külön megfogalmazott és elfogadott településfejlesztési koncepciók célkitűzései figyelembevételével került megfogalmazásra és elfogadásra)</i> megjeleníti a megyei települések által elfogadott fejlesztési irányokat és rögzíti az ezek megvalósításához szükséges területeket. A kijelölt területek e szerint elegendőek és alkalmasak a tervezett funkciók megvalósítására. Amennyiben a megyei terv hatálya időszakában ma még nem ismert új funkció számára válik szükségessé olyan új területi kijelölés, amelynek nagyságrendje meghaladja a területrendezési szabályokban megengedett mértéket, úgy lehetőség van annak területrendezési eljárásban történő beillesztésére. Így az indokolt helyi fejlesztési célok megvalósítása – már amennyiben nem sértenek táj- természetvédelmi-földvédelmi érdeket – megvalósíthatóvá válik.	A helyi és a térségi gazdaság fejlesztéséhez szükséges területek a településszerkezeti tervekben rögzített mértékben rendelkezésre állnak. Az új területek igénybevétele ütemének csökkentése gazdasági szempontból is kedvező, hiszen közelíti a területigény és a területi kínálat értékeit, hozzájárul ahhoz, hogy először a már kijelölt és előkészítettségű területek tényleges igénybevételére kerüljön sor.	Környezeti szempontból kiemelkedő fontosságú az új - beépítésre szánt - területek kijelölésének és igénybevételének lassítása. A megoldás hozzájárul a térség egésze hosszú távú fenntarthatósága biztosításához.
Jelen tervezési eljárás keretében készült módosított térségi	A terület- és településfejlesztésért és rendezésért felelős tárca	A területekkel való átfogó önkormányzati gazdálkodáshoz helyi	A területi mérleg, illetve a területi változás számszerűsíthető

szerkezeti tervhez egy olyan településsoros - és valamennyi területfelhasználási kategória területét meghatározó - területi mérleg készült a melléklet részeként, amely lehetővé teszi az önkormányzatok által készített település-szerkezeti tervekben tervezett eltérések %-os megfelelésége ellenőrzését.	által megjelenített érdekek fűződnek a területfelhasználási szabályok betartásához és ellenőrzéséhez. Ezt segíti elő, hogy a tervmódosítás során a területi mérleg is kidolgozásra és elfogadásra kerül, amely kiindulási alapjává, illetve mérőszámává válik az azt követő változtatásoknak.	gazdasági érdekek is fűződnek, így a tervezési dokumentumok ilyen tartalmú kiegészítése kedvező hatású lehet.	monitoringozása lehetőségének biztosítása kedvező környezeti szempontból, hiszen hiteles és összehasonlítható információval szolgál a környezet és természetvédelmi hatóságok, illetve az ebben érdekelt társadalmi szervezetek számára
A térségi szerkezeti tervet érintő - az infrastruktúra hálózattal összefüggő - változtatások			
Az M44 nyomvonala és besorolása változatlan. Az M47 nyomvonala lényegében nem változott az előző megyei tervi nyomvonalhoz képest, és az MaTrT-ben meghatározott nyomvonalat is követi. Ami változott, az a kategória besorolása, mivel korábban gyorsforgalmi útként szerepelt a tervben, mostanra azonban – az MaTrT-ben megváltozott besorolás miatt – R jelű gyorsútként szerepel. Ugyanez igaz az M44-esnek a 47-es úti csomópontja és az országhatár közötti szakaszára is.	A tervezett nyomvonalak által kiszámíthatóbbá válik az egyes települések fejlesztéssel való érintettsége. Javulnak az ágazati szintű továbbtervezés feltételei. A gyorsabb eljutás a közérzeti és gyakorlati időmérleg javulását is eredményezheti úgy a lakosságnál mint a térségi gazdaság szereplőinél.	Az M44, valamint az R47 mentén várható gazdasági fejlesztő hatás elősegíti a térség fejlődését. Ezért is fontos a nyomvonal és a kapcsolatrendszer véglegesítése.	A területrendezési terv a védelmi övezetek sokirányú alkalmazásával oldja meg, hogy a tervezett új M44 illetve R47 csomópontok térségében csak ott kerülhessen sor új beépítésre szánt terület kijelölésére, ahol az semmilyen vonatkozásban nem sért táji-, természeti-, környezeti érdekeket.
Az új digitális alaptérkép és az ortofotó együttes alkalmazása lehetővé tette a térségi jelentőségű mellékutak nyomvonalvezetésének pontosítását a megyei szerkezeti terven.	Az útkategóriák és a nyomvonalak pontosítása <i>(a megközelítés feltételei előirányzott javításával)</i> elősegíti az érintett térségek fejlesztését.	A változtatás javítja a munkába járás feltételeit, növeli az adott terület gazdasági potenciáljait, összességében kedvező hatású.	Az útkategória átsorolásoknak nincs számottevő környezeti hatása. A forgalom növekedésével egyidejűleg nőhet a zaj és a levegő szennyezettsége, ugyanakkor a főutak mentén alkalmazható védelmi berendezések megvalósítása csökkenti a káros hatások érvényesülését <i>(elsősorban az érintett lakóterületeken)</i>
A módosítás keretében sor kerül az országos és a megyei kerékpáros hálózat nyomvonalainak pontosítására részben az	A legtöbb nyomvonal pontosítás térségi megállapodásokkal és település szintű tervekkel alátámasztott.	A turizmus- idegen-forgalom fejlesztése érdekében fontos gazdasági érdek is, hogy a térségi és a helyi	A legtöbb nyomvonal pontosítás eredményeként a tervezett kerékpárutak a főutak helyett mellékutak mellé, illetve a

MaTrT-ben történt változások, részben pedig a térségi és települési szintű továbbtervezés eredményei figyelembevételével. Új térségi kerékpárút nyomvonal is kijelölésre került a megye déli részén (Békéscsaba-Szabadkígyós-Újkígyós-Csabaszabadi-Medgyesegyháza-Mezőkovácsháza-Mezőhegyes)	Térségi és megyei érdek a kerékpárutak hálózattá fejlesztése, ezért a továbbtervezéssel pontosított hálózat társadalmi szempontból kedvező hatású.	kerékpárutak országos hálózatokhoz kapcsolódjanak, egységes rendszert alkossanak. Ezzel javul a megye turisztikai potenciálja.	kerékpározás számára kedvezőbb környezeti feltételeket biztosító patakok mellé kerül. A hálózat és a nyomvonalak ilyen irányú fejlesztése kedvező, mert miközben nem veszélyeztet fontos védett és védendő táji-, természeti értékeket, lehetővé teszi azok megközelítés kerékpárral, ezzel a „szelíd” és környezetbarát közlekedési eszközzel.
--	--	--	--

A térségi övezeti tervet érintő változtatások			
A területhasználat koordinálását segítik azok (az MaTrT-vel <i>összhangban</i> kijelölt) övezetek, amelyek a beépítésre szánt területek kiterjesztését korlátozzák.	Össztársadalmi (a <i>hosszú távú fenntarthatóságot szolgáló</i>) érdekek fűződnek a települések indokolatlan szétterülésének korlátozásához, a biológiailag aktív felületek védelméhez.	A területfelhasználási lehetőség szűkítésének gazdasági hatása is lehet, amennyiben ezeken a területeken szűkül a gazdaság fejlesztéshez szükségesnek tartott új területek kijelölésének és használatbavételének a lehetősége.	Az övezetek lehatárolása környezeti vonatkozásban egyértelműen pozitív hatású
Az MaTrT övezeti rendszerének megfelelően az országos ökológiai hálózat részét képező területeken az ágazati adatszolgáltatásnak megfelelően pontosításra kerültek a „magterület”, „ökológiai folyosó” és a „pufferterület” kategóriák.	Össztársadalmi érdekek fűződnek a táji-, természeti értékeink védelméhez, fenntartásához és fejlesztéséhez. Az ennek figyelembevételével az MaTrT-ben pontosított kiterjedésű védelmi övezeti rendszer egyértelműbb a táji-, természeti értékek védelmére, - kedvező változást jelent a védelem hatékonysága érdekében. Ezen övezetek és övezeti szabályok megyei tervben való alkalmazása pozitív hatású táji-, természeti potenciálok megőrzése valamint a fenntarthatósági követelmények teljesítése érdekében, amelyekhez - a fejlesztési dokumentumok tanúsága szerint - Békés megyében is hosszú távú társadalmi érdekek fűződnek.	A lehatárolások érvényesítésének korlátozó hatása lehet egyes települések önkormányzatai számára, mivel az érintett területeken nem dönthetnek szabadon a területhasználat módjáról. A területfelhasználási lehetősége szűkítésének gazdasági hatása is lehet, amennyiben ezeken a területeken szűkül a gazdaság fejlesztéshez szükségesnek tartott új területek kijelölésének és használatbavételének a lehetősége. Ez hatás csökkenthető, ha olyan településfejlesztési politikát folytat az Önkormányzat és azon belül olyan gazdaságfejlesztési célokat fogalmaz meg, amely összhangban van a térség táji-, természeti és ökológiai potenciáljával.	A Békés megye tervében is alkalmazott övezetek lehatárolása környezeti vonatkozásban egyértelműen pozitív hatású, mivel a korábbiaknál hatékonyabban, szigorúbb szabályok alkalmazásával biztosítja a táji-, természeti értékek védelmét. Ugyanakkor a szabályozás - területrendezési hatósági eljárás beiktatásával - kivételes esetekben lehetőséget ad az egyedi helyzetek értékelésére, <i>(ennek alapján csak olyan területfelhasználási döntések meghozatalára, amelyek nem járnak együtt a táji-, természeti értékek jelentős sérelmével).</i>
A terv módosítása során - az <i>ágazati adatszolgáltatás figyelembevételével</i> - felülvizsgálatra és a léptéknek megfelelő pontosításra került a „kiváló termőhelyi adottságú szántóterület” övezeti lehatárolása, illetve újonnan lehatárolásra kerültek a „jó termőhelyi adottságú szántóterületek”	Mivel hosszú távú társadalmi érdekek fűződnek a racionális földhasználati módok és rendszerek kialakításához, a megyei tervben alkalmazott övezetek biztosítják a legjobb minőségű termőföldek védelmét és pozitív hozzájárulást jelentenek ahhoz, hogy a településrendezési tervekben a külterületek területfelhasználási kategóriáit a hosszú távú célok és a területi	Országos összehasonlításban Békés megyében kiugróan magas a „kiváló termőhelyi adottságú szántóterület”, de az ezt kiegészítő jó termőhelyi adottságú szántóterület is, ezért gazdasági érdekek fűződnek ahhoz, hogy ezek a területek hosszú távon is a mezőgazdasági termelést szolgálják. Ez gazdaságilag pozitív hatású.	A termőföldvédelem hatékony eszközkészlete bővült ennek a két kategóriának alkalmazásával. Ennek pozitív környezeti hatása kiemelkedő. A „kiváló termőhelyi adottságú szántóterület” övezeti lehatárolása biztosítja a legjobb termőképességű területek védelmét, a jó termőhelyi adottságú szántóterületek” lehatárolása pedig

	potenciálok együttes figyelembevételével lehessen meghatározni. Az övezeti lehatároláshoz kapcsolódó - a <i>területhasználat módjára vonatkozó</i> - ajánlások pedig hozzájárulnak a területhasználatok területi potenciálokkal összhangban történő alakításához.	vonatkozó MaTrT előírás lehetővé teszi, hogy az állami főépítési hatáskörében eljáró megyei kormányhivatalnak a területrendezési hatósági eljárása során kiadott területfelhasználási engedélye alapján <i>(kivételes esetben)</i> ebben az övezetben is kijelölhető beépítésre szánt terület, az övezet alkalmazása nem jelent az indokoltnál erőteljesebb korlátozást a gazdaságfejlesztést szolgáló új területek kijelölésében.	segítséget és érveket nyújt a jó területek mezőgazdasági művelésben tartásához.
A tervmódosítás során – <i>ágazati adatszolgáltatás figyelembevételével</i> – módosításra került az erdőtelepítésre javasolt terület övezete: amelybe olyan területek tartoznak, amelyeknek erdőgazdálkodásra való alkalmassága termőhelyi viszonyaik alapján kedvező és az erdőtelepítés környezetvédelmi szempontból szükséges vagy indokolt.	Hosszú távú társadalmi érdekek fűződnek a területek racionális használatához, a táji és a turisztikai potenciálok növeléséhez, a biológiai aktivitásérték emeléséhez, az erdőterületek kiterjedése növeléséhez. A megyei tervben alkalmazott övezet ebben a vonatkozásban is pozitív hozzájárulást jelent ahhoz, hogy a településrendezési tervekben a külterületek területfelhasználási kategóriáit a hosszú távú célok és a területi potenciálok együttes figyelembevételével lehessen meghatározni.	Az övezet lehatárolásának gazdasági vonatkozásában is pozitív hatása van, mivel a lehatárolások lehetővé teszik az erdőgazdálkodás területi alapjainak bővítését az „erdőtelepítésre javasolt” által érintett területen. Gazdasági érdekek is fűződnek ahhoz, hogy a települések - az épített környezet alakításáról szóló törvényben szabályozott „biológiai aktivitásérték” romlását - elsősorban olyan területeken kompenzálják - a biológiai aktivitásérték javítását eredményező erdősitéssel, zöldfelületek kialakításával - amely területek alkalmasak az ilyen irányú fejlesztésekre.	Az övezet pontosításának környezeti hatása pozitív egyrészt azért, - mert elősegítik az erdőterületek – termőhelyi potenciál alapú bővítését ebben az eleve erdőhiányos megyében, ahol ennek kiemelkedő jelentősége van a táji-, üdülési potenciál alakulásában - másrészt, mert a lehatároláshoz kapcsolódó övezeti szabály korlátozza a beépítésre szánt terület kijelölésének lehetőségét, ezzel - a legjobb minőségű szántóterületek védelmének mintájára - az erdőtelepítésre leginkább alkalmas területeket is védi a más célú felhasználástól, ezzel közvetve hozzájárul a takarékos területhasználat célkitűzései érvényesítéséhez is.
A tervmódosítás során a „térsgéi jelentőségű tájképvédelmi terület” övezete a területrendezésért felelős miniszter rendeletében megállapított, a megyei területrendezési tervben alkalmazott övezet, amelybe a természeti	A tájképvédelemnek - egy olyan sajátos tájképi arculatú, síkvidéki, vízhálózattal gazdagon átszőtt megyében, mint Békés megye, ahol a táji- és az üdülési potenciál védelme és fejlesztése kiemelt fejlesztési cél - kiemelkedő jelentősége van.	A tájképvédelem - ma még kellően ki nem dolgozott - szempontjainak érvényesítése, (az e szempontból szükségessé váló változtatások) többletköltséget okozhatnak a beruházások előkészítése és megvalósítása során.	A tájképvédelem szempontjainak érvényesítése a területrendezési és a településrendezési tervezésben táji-, környezeti szempontból egyértelműen kedvező hatású. A szabályozás, amely a léptéknek megfelelő

adottságok, rendszerek, valamint az emberi tevékenység kölcsönhatása, változása következtében kialakult olyan területek tartoznak, amelyek a táj látványa szempontjából sajátos és megkülönböztetett fontosságú, megőrzésre érdemes esztétikai jellemzőkkel bírnak;	Azok a részletes szabályok, amelyek a hatékony tájképvédelmet biztosítanak - <i>tájvédelmi törvény hiányában</i> - még csak most formálódnak az eltérő tájkarakterű területek kategorizálására irányuló kutatások részeként. Ezt követhetik azok a területi lehatárolások, amelyek segítséget nyújthatnak az eltérő tájkarakterű területek differenciált szabályozására a területrendezési-, település-rendezési eszközök készítése során.		részletezettséggel jelöli ki a tájképvédelem fő célterületeit, a hatékony védelem eszközrendszerét a településrendezési tervezési eljárásokhoz kapcsolja olyan - <i>a tájképi értékek fennmaradását biztosítani hivatott</i> - eszközök alkalmazásával, mint az építmények tájba illesztését bizonyító látványterv.
A tervmódosítás során – új adatszolgáltatás alapján pontosításra kerül a „nagyvízi meder” területi kiterjedése.	A „nagyvízi meder” övezete Békés megyében kis területet - a Körösök mentét - érinti. Annak a szabálynak érvényesítéséhez, amely ezeken a területeken megakadályozza az új beépítésre szánt terület kijelölését társadalmi és gazdasági érdekek egyaránt fűződnek, ezért ezek a lehatárolások mindkét vonatkozásban kedvezőnek minősíthetők	Annak a szabálynak érvényesítéséhez, amely ezeken a területeken megakadályozza az új beépítésre szánt terület kijelölését társadalmi és gazdasági érdekek egyaránt fűződnek, ezért ezek a lehatárolások mindkét vonatkozásban kedvezőnek minősíthetők	A nagyvízi meder lehatárolás környezeti hatása is pozitív, mert indirekt módon megtemeti a „teret a folyónak” EU-s irányelv érvényesítésének lehetőségét.
A Honvédelmi Minisztérium adatszolgáltatása figyelembevételével pontosításra került a „honvédelmi és katonai célú terület” övezete	Össztársadalmi érdekek fűződnek a honvédelmi és katonai célú területek fenntartásához és biztosításához, ezen érdekek azonban csak a hosszú távon is e célt szolgáló területekkel kapcsolatban relevánsak. Pozitív változás, hogy a módosított terv már a csökkentett kiterjedésű területet tartalmazza a „honvédelmi és katonai célú terület” övezetében	A változtatás megnyitja az utat a felszabaduló területek más célú - <i>az érintett kistérségek és települések fejlesztési célkitűzéseivel összhangban</i> lévő - rekreációs, vagy gazdasági célú hasznosítása előtt, amely változás gazdasági szempontból egyértelműen pozitívnek értékelhető.	A módosítás környezeti szempontból negatív hatású lehet abban az értelemben, hogy míg a honvédségi területeken - <i>a zavartalanságnak köszönhetően</i> - általában biztosított a természeti értékek védelme, ez a védelem más funkciójú területen csak ott érvényesül maradéktalanul, ahol azt más (<i>védelmi</i>) övezeti szabályok biztosítják.
Az egyedileg meghatározott megyei övezetek alkalmazásának hatásai			
Az egyedileg meghatározott megyei övezetek lehatárolása a megye területfejlesztési dokumentumainak figyelembevételével, megyei koordinációval	A kiemelt fejlesztési célterületek kijelölése hozzájárul a következő 2020-2027 közötti időszak területfejlesztési célkitűzései területi sajátosságokat figyelembe vevő	Gazdasági szempontból kiemelkedő jelentősége van a fejlesztések erőforrásokat és potenciálokat figyelembe vevő területi koncentrálásának, mert az hozzájárul a befektetések	Az egyedileg meghatározott övezetek alkalmazásával a megyei TrT-ben lehetővé válik a táji-, környezeti szempontok fokozott figyelembevétele.

történt. A területi lehatárolások a követő időszakban alkalmasak lesznek úgy a rendezési-mind az Országos Területfejlesztési Koncepció módosítását követően a fejlesztési eszközök területi fókuszainak meghatározására.	kialakításához.	és fejlesztések gyorsabb megtérüléséhez, közvetve a megye gazdasága gyorsabb fejlődéséhez.	
Gazdaságfejlesztési és innovációs övezet	Miközben a megye teljes területén támogatott a helyi gazdaság térségi és helyi potenciálokra alapozó fejlesztése, a gazdaságfejlesztés és az innováció övezetének alkalmazása hozzájárul az erőforrások kiemelt célterületekre irányuló koncentrálásához, a térségi szempontok érvényesítéséhez a gazdaság továbbfejlesztése során. Az övezethez tartozó települések rendezési eszközei készítése során azokon a kereskedelmi-, szolgáltató valamint ipari-gazdasági besorolású területeken, amelyeket a helyi önkormányzat rendeletével „kiemelt fejlesztési terület”-té minősít az építési telek megengedett legnagyobb beépítettsége 10%-al lehet magasabb, a legkisebb zöldfelületi arány pedig 5%-al alacsonyabb, mint az OTÉK-ban meghatározott érték. Az övezetre vonatkozó ajánlás szerint: az övezetben a gazdasági területek kialakítását és a gazdasági vállalkozások fejlesztését a vonatkozó jogszabály alapján fejlesztési eszközökkel is támogatni kell.	Gazdasági szempontból az övezet alkalmazásának illetve az övezet által érintett települések körének társadalmi konszenzussal történő meghatározásának kiemelkedő jelentősége van a gazdaság további fejlesztése szempontjából, mivel az övezet által érintett települések helyi önkormányzatok által is kiemelt gazdaságfejlesztési célterületein bővül a beépítés lehetősége, javul az adott célterület kihasználtsága, a terület felhasználásának gazdaságossága. Előzetes ismeretek szerint a fejlesztések megvalósítását további – a 2020-2027 közötti időszakra kidolgozásra kerülő többlet fejlesztési támogatások segíthetik.	Az övezet alkalmazásának környezeti hatása is kedvező, mivel a jelentős területigényű ipari-, gazdasági fejlesztések területi koncentrációja elősegítésével hozzájárul a táji-, természeti értékeket veszélyeztető elaprózott fejlesztések visszafogásához. Mivel az új beépítésre szánt területek kijelölése a szabályozás értelmében nem érinthet védelmi övezetekkel lehatárolt területeket, ezeknek a területkijelöléseknek nincs számottevő hatása a táji-, természeti környezetre.
Kiemelt turisztikai terület övezete	Az övezet alkalmazása kiemelt jelentőségű és pozitív hatású abban a megyében, amelyben a térségi és a helyi gazdaság fejlesztésében növekvő szerepe van a turizmusnak.	Mivel az övezet által érintett területek lehatárolása összhangban van a jóváhagyott megyei területfejlesztési koncepcióban megfogalmazottakkal, az	Az övezet alkalmazása elősegíti a környezeti értékek védelmét és az érintett települések települési környezet-minőségének javítását.

		övezet alkalmazása és lehatárolása hozzájárul a fejlesztési célok eléréséhez, a 2020-2027 közötti fejlesztési időszakban pedig a területfejlesztési és a területrendezési eszközkészlet összehangolt alkalmazásához.	
Együtt tervezésre javasolt térség övezete	Az övezet lehetőséget biztosít az érintett települések fejlesztési, rendezési dokumentumainak összehangolására. Ennek köszönhetően a társadalmi, szociális szempontok érvényesítésére térségi szinten nyílik lehetőség.	A közös tervezés során lehetőség van a kölcsönös gazdasági érdekek, illetve szempontok feltárására, és ezek beépítésére a készülő új tervdokumentumokba.	A környezeti hatások szempontjából egy-egy új beruházás térségen belüli optimális hely kiválasztása lehet pl. kedvező hatás. Hasonló módon a zöldinfrastruktúra fejlesztések térségi összehangolása is nagyobb eséllyel valósulhat meg az együttes tervezés keretében.

2.9. A tervmódosítás érvényesülése során fellépő, a társadalomra és a gazdaságra káros hatások elkerülésére, csökkentésére vagy ellentételezésére vonatkozó javaslatok és egyéb intézkedések

A területrendezési terv módosítása azzal a céllal készült, hogy a fenntarthatóság elve, a természeti, táji, környezeti értékek megóvása, a környezetbiztonság, a klímaváltozás negatív következményeinek csökkentése közvetlenül (vízbázisvédelem, erdőterületek növelése, magterület, ökológiai folyosó kijelölése, stb.) érvényesüljön, továbbá a társadalmi gazdasági fejlődés területi, műszaki infrastrukturális feltételei, a kulturális és épített örökség megőrzése, a megye élhetőségének javítása, a munkabajárás, a szabadidőeltöltés és a lakhatás számára a megye kedvező feltételeket biztosítson lakói számára.

A tervmódosítás nem tartalmaz olyan célt, amely a társadalomra és a gazdaságra káros hatással lenne, alapvető cél az értékőrzés, a megye fenntartható fejlesztése, gazdasági, társadalmi megújítása számára a területi, infrastrukturális feltételek biztosítása.

2.10. Javaslat olyan társadalmi és gazdasági szempontú előírásokra, feltételekre, amelyeket a terv által befolyásolt más terveknél figyelembe kell venni

A tervmódosítás céljait érvényesíteni kell a megye településeinek településfejlesztési koncepciói, integrált településfejlesztési stratégiái és településrendezési tervei készítése során. A megyei szinten készülő ágazati koncepciók számára is figyelembe veendő a jelen tervmódosítás által meghatározott keretek. A területrendezési terv „merev” jogszabályi kötöttsége miatt ilyen előírásokat nem tud tenni, erre csak az önkormányzati határozattal elfogadott szabályozási ajánlások nyújthatnának – közvetve – lehetőséget. A megbízó megyei önkormányzat jelen tervezés keretében ezzel az eszközzel nem kívánt élni.

2.11. Összefoglalás

A tervmódosítás a fenntarthatóság, az optimális területfelhasználás és kiegyensúlyozott térszerkezet szempontrendszerének érvényesítése mellett közvetett módon – *a beépített települési tervek révén* – a helyi gazdaságfejlesztési javaslatok számára is keretet biztosít. Mindezt országos összefüggésrendszerbe helyezi azáltal, hogy az MaTrT-törvény – törvényben előírt kötelező – előírásait is tartalmazza.

A tervmódosítás célmeghatározása jól reflektál a helyzetelemzésben feltárt egyes problémák megválaszolására. Azonban jelen tervmódosítás eszközei – *mivel a tervezési feladat az MaTrT törvény érvényesítése volt* – csak közvetett és relatíve kevesebb konkrét beavatkozást tudnak elérni a társadalmi és gazdasági téren.

A tervmódosítás céljai - *megvalósulásuk esetén* - reális eszközei a megyei területfejlesztési koncepcióban felvázolt jövőkép elérésének mind a gazdaságfejlesztés, mind a humánerőforrás-fejlesztés, mind az értékvédelmen alapuló természeti erőforrás gazdálkodás vonatkozásában. A célok megvalósulása nem jár lényegi káros következményekkel sem a gazdasági fejlődés lehetőségére, sem a megye élhetőségére, humánerőforrás fejlesztésére nézve. Amivel számolni kell, az a tervmódosításban meghatározott szabályok, irányelvek esetleges elmaradása esetén reális veszély, hogy tovább folytatódnak egyes meglévő kedvezőtlen trendek (*elváándorlás össz-megyei szinten illetve bizonyos belső perifériákból, területi kiegyenlítetlenség a megyén belül, gazdaság átstrukturálásának lassulása, stb.*)

FIGYELEM!

EZ A MŰ SZERZŐI JOGVÉDELEM ALATT ÁLLÓ ALKOTÁS. RÉSZBENI VAGY EGÉSZBEN TÖRTÉNŐ FELHASZNÁLÁSA KIZÁRÓLAG A KÉSZÍTŐ PESTTERV KFT ENGEDÉLYÉNEK BIRTOKÁBAN LEHETSÉGES

MEGBÍZÓI KONZULTÁCIÓ

Békés Megyei Önkormányzat részéről
Földesi István megyei főépítész

TERVEZŐK, SZAKÉRTŐK NÉVSORA

GENERÁLTERVEZŐ: PESTTERV KFT

Felelős tervező:
Károlyi János
Területrendezési vezető tervező

TERVEZŐK NÉVSORA

Burányi Endre (K1 01-5014, TR 01-5014)
Tájszerkezet, tájhasználati módok, mező- és erdőgazdálkodás,
megyei területrendezési övezetek

Hanczár Zsoltné (mksz. 01-2418), Ziman Gergely
Vízgazdálkodás, vízi és energiaközművek

Károlyi János (TR 13-1017)
Tervezési koordináció
Természeti és táji adottságok, településrendszer, demográfia,
területfelhasználás, megyei területrendezési övezetek, hatásvizsgálat

Dr. Ballabás Gábor, Dr. Kiss János Péter
Gazdaság

Dr. Kollányi László (SzTjv Sz-003/2017)
Tájképvédelem, környezeti értékelés

Rhorer Ádám (K1d-1-Tell, KÉ-SZ, KÉ-T-, Tell, KÖ-T)
Közlekedés

Schuchmann Péter (TR 01-5068)
Területfelhasználás, megyei területrendezési övezetek,
tervezési módszerek, hatásvizsgálat

TÉRINFORMATIKAI FELDOLGOZÁS

Fellegi Máté
Bedő Ádám, Buzgó Csanád, Buzgó Zsoltné

